

MINISTERSTWO GOSPODARKI

POLSKA 2015
RAPORT O STANIE
HANDLU ZAGRANICZNEGO

WARSZAWA 2015

Opracowanie:

Ministerstwo Gospodarki
Departament Strategii i Analiz
Kazimierz Miszczyk (Koordynator Zespołu Analiz Handlu Zagranicznego),
Jerzy Rutkowski, Rafał Staśkiewicz, Monika Walczak

pod kierunkiem:

Anety Piątkowskiej – Dyrektora Departamentu Strategii i Analiz
Marii Szkutnickiej-Pieniążek – Zastępcy Dyrektora Departamentu Strategii i Analiz

ISSN 1429-3021

***Misją Ministerstwa Gospodarki jest stworzenie najlepszych
w Europie warunków prowadzenia działalności gospodarczej.***

Spis treści

Synteza.....	5
1 Zmiany uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych	9
1.1 Uwarunkowania zewnętrzne	9
1.1.1 Sytuacja w gospodarce światowej i na głównych rynkach w 2014 roku.....	9
1.1.2 Zmiany cen światowych i kursów walutowych	11
1.1.3 Sytuacja w handlu światowym	13
1.1.4 Aktualna sytuacja i perspektywy rozwoju w gospodarce światowej i na wybranych rynkach.....	22
1.2 Uwarunkowania wewnętrzne – ogólna sytuacja w polskiej gospodarce	27
2 Długookresowe zmiany obrotów towarowych.....	31
2.1 Zmiany w okresie transformacji i po przystąpieniu do UE.....	31
2.2 Zmiany w okresie po kryzysie 2008/2009	36
3 Skala i dynamika obrotów towarowych w 2014 roku	39
3.1 Obroty według NBP	39
3.2 Obroty według GUS.....	41
4 Zmiany struktury geograficznej obrotów towarowych	43
4.1 Zmiany w przekroju kontynentalnym.....	43
4.2 Zmiany w przekroju głównych ugrupowań krajów	44
4.2.1 Unia Europejska	46
4.2.2 Pozauijne rynki rozwinięte	48
4.2.3 Wspólnota Niepodległych Państw.....	49
4.2.4 Pozostałe kraje rozwijające się (poza WNP).....	50
5 Zmiany struktury przedmiotowej obrotów towarowych	53
6 Kierunki przeznaczenia importu	67
7 Usługi w polskim handlu zagranicznym.....	69
7.1 Obroty usługowe w przekroju geograficznym.....	70
7.2 Obroty usługowe w przekroju przedmiotowym.....	72
8 Handel zagraniczny w pierwszym półroczu 2015 roku	75
9 Prognozy na rok 2015	81
Aneks 1.....	85
Aneks 2.....	91
Spis tabel.....	97
Spis wykresów	98

SYNTEZA

Rok 2014 przyniósł stabilizację wzrostu produktu globalnego na stosunkowo wysokim poziomie 3,4%. W podobnym tempie (3,2%) wzrósł także wolumen handlu światowego towarami i usługami, przy czym przyspieszenie wzrostu wolumenu światowego importu, z 2,1% w roku 2013 do 3,3% w roku 2014 nastąpiło tylko w gospodarkach dojrzałych, podczas gdy w gospodarkach wschodzących i rozwijających się odnotowano spowolnienie wzrostu chłonności importowej z 5,2% w roku 2013 do 3,4% w roku 2014.

Biorąc pod uwagę, że kluczowy dla Polski obszar rynków eksportowych stanowią państwa członkowskie UE, a zwłaszcza dojrzałe gospodarki strefy euro, można oceniać, że generalnie korzystne uwarunkowania koniunkturalne na tych rynkach w roku 2014 były czynnikiem decydującym o wzroście polskiego eksportu. Dotyczy to w szczególności kluczowego dla Polski rynku niemieckiego, odczuwającego skutki niekorzystnych zawirowań i niepewności co do przyszłości Grecji i innych krajów peryferyjnych, nastąpiło przyspieszenie wzrostu gospodarczego z 0,2% w roku 2013 do 1,6% w roku 2014 oraz stabilny wzrost wolumenu importu towarów i usług na poziomie ponad 3%. Znacząca poprawa koniunktury nastąpiła także na dwóch dalszych, ważnych dla Polski rynkach eksportowych, tj.: w Czechach, gdzie po spadku PKB o 0,7% w roku 2013 rok 2014 przyniósł jego wzrost o 2% oraz dynamiczne przyspieszenie wzrostu wolumenu importu z 0,3% w roku 2013 do 9,6% w roku 2014, a także w Wielkiej Brytanii, gdzie wzrost PKB przyspieszył z 1,7% w roku 2013 do 2,8% w 2014 roku, a wzrost wolumenu importu odpowiednio z 1,4% do 2,2%. Efekty poprawy koniunktury na rynkach rozwiniętych, zwłaszcza na większości rynków unijnych z nawiązką kompensowały negatywne implikacje spowolnienia wzrostu gospodarczego i importu na rynkach wschodzących i rozwijających się.

W ostatnich kilku latach obserwuje się postępujące spowolnienie wzrostu gospodarczego i importu w Chinach, gdzie tempo wzrostu PKB spowolniło z 10,6% w roku 2010 do 7,4% w roku 2014, a tempo wzrostu wolumenu importu z poziomu blisko 21% do niespełna 7%. Rok 2014 przyniósł postępujące od kilku ostatnich lat, wyraźne spowolnienie wzrostu PKB Federacji Rosyjskiej z 3,4% w roku 2012 do 0,6% w roku 2014 oraz załamanie tempa wzrostu wolumenu importu ze wzrostu o ponad 20% w roku 2011 i o 8,7% w roku 2012 do poważnego jego spadku o blisko 8% w roku 2014.

Zasygnalizowane uwarunkowania koniunkturalne przełożyły się odpowiednio na wysokie, sięgające blisko 10% tempo wzrostu eksportu na dominujący w polskich obrotach obszar rynków rozwiniętych (absorbujących ponad 84% eksportu i partycypujących w 2/3 łącznego importu towarowego). Zapewniło to, stosunkowo dynamiczny, sięgający 7%, przeciętny wzrost eksportu ogółem, pomimo spadku eksportu na rynki wschodzące, rozwijające się i inne słabiej rozwinięte.

Łączna wartość polskiego eksportu towarowego w roku 2014 wyniosła blisko 165,8 mld EUR i była wyższa o 7% niż w roku poprzednim. Import wzrósł o 0,3 pkt. proc. szybciej, do poziomu 168,4 mld EUR, a w rezultacie deficyt notowany w roku 2013 na poziomie blisko 2 mld EUR pogłębił się w roku 2014 r. do poziomu ok. 2,7 mld EUR. Polski eksport na rynki rozwinięte w roku 2014 osiągnął wartość 139,4 mld EUR, wyższą o 9,8% niż w roku poprzednim. Import wzrósł natomiast o 7,3%, do poziomu ok. 111 mld EUR. W rezultacie, pokaźna nadwyżka w obrotach towarowych z tymi rynkami, notowana w roku 2013 na poziomie 23,4 mld EUR wzrosła w roku 2014 o dalsze 5 mld EUR. Wśród rynków rozwiniętych dominowały rynki UE. Ich udział w polskim eksporcie sięgnął w 2014 roku 77,5%, a w imporcie 59%. Eksport na rynki tego ugrupowania wzrósł w roku 2014 o 10,4%, a jego wartość osiągnęła ok. 128,4 mld EUR. Wzrost importu, do poziomu ok. 99,5 mld EUR był o ponad 2 pkt. proc.

wolniejszy, co przyniosło wzrost nadwyżki w polskich obrotach z tą grupą rynków w 2014 r. o ponad 4,4 mld EUR, do poziomu blisko 29 mld EUR.

Wśród rynków unijnych czołowe miejsce (26,3% ogólnego polskiego eksportu i 22% importu) zajmowały, podobnie jak w latach poprzednich, Niemcy. Polski eksport na ten rynek wzrósł w roku 2014 o 12,2%, do poziomu 43,6 mld EUR, co przy wolniejszym o ponad 3 pkt. proc. wzroście importu przyniosło nadwyżkę w wysokości 6,5 mld EUR, tj. o 1,6 mld EUR wyższą niż w roku poprzednim.

Drugie co do skali obrotów miejsce wśród partnerów handlowych Polski w roku 2014 zajęły Czechy, wyprzedzając utrzymującą się przez szereg ostatnich lat na tej pozycji Wielką Brytanię. Polski eksport na ten rynek w roku 2014 wzrósł o 11,7% do poziomu 10,7 mld EUR podczas, gdy import z tego rynku wzrósł o blisko 6,5 pkt. proc. wolniej do poziomu ponad 6 mld EUR. W rezultacie nadwyżka we wzajemnych obrotach z czeskim rynkiem wzrosła w 2014 r. o ok. 0,9 mld EUR, do poziomu blisko 4,7 mld EUR. Tak znaczna nadwyżka, rozpatrywana w relacji do skali eksportu stawia Czechy na drugim miejscu wśród rynków o względnie najkorzystniejszym bilansie obrotów towarowych.

Trzecim co do bezwzględnej skali polskich obrotów towarowych rynkiem zagranicznym jest Wielka Brytania. Polski eksport na ten rynek w ostatnich latach systematycznie wzrastał i wyprzedzał wzrost importu. W 2014 r. eksport wzrósł o 4,8% do blisko 10,6 mld EUR, podczas gdy import z tego rynku, o 6,1%, do 4,4 mld EUR. W rezultacie, pod względem osiągniętej relacji nadwyżki w obrotach, do eksportu rynek brytyjski utrzymał, a nawet umocnił zajmowaną od szeregu lat przodującą pozycję wśród zagranicznych rynków polskiego handlu.

Korzystne wyniki w eksporcie netto na zdecydowaną większość wymagających rynków rozwiniętych może świadczyć o względnie wysokiej konkurencyjności jakościowej i cenowo-kosztowej polskich towarów na rynku międzynarodowym. Korzystny bilans wymiany w ramach Wspólnoty Europejskiej, na poziomie blisko 29 mld EUR, został jednak w całości zniwelowany przez sięgający ponad 31 mld EUR deficyt w wymianie z pozostałymi rynkami wschodzącymi i słabiej rozwiniętymi.

W czołówce rynków o negatywnym dla Polski bilansie wymiany lokuje się Chiny, gdzie tradycyjnie od lat import do Polski ponad 10-krotnie przewyższa polski eksport na ten rynek. W roku 2014 polski eksport do Chin wyniósł niespełna 1,7 mld EUR, podczas gdy import z Chin sięgnął 17,6 mld EUR. W rezultacie deficyt wymiany z tym rynkiem sięgnął blisko 16 mld EUR, czyli ponad połowę łącznego deficytu w grupie wszystkich rynków słabiej rozwiniętych. Drugą pozycję na liście najbardziej deficytowych rynków zajęła, podobnie jak w roku poprzednim, Federacja Rosyjska. Spowolnienie gospodarcze w Rosji widoczne już w roku 2013, pogłębione na skutek konfliktu z Ukrainą i rosyjskiego embarga na import z UE, spowodowało spadek polskiego eksportu do Rosji w 2014 roku o 14% do poziomu ok. 7 mld EUR. Równocześnie, w wyniku spadku cen ropy, z ok. 114 USD za baryłkę w I półroczu 2014 r. do nieco ponad 60 USD pod koniec 2014 r., polski import z Rosji spadł o blisko 9%, do poziomu ok. 17,4 mld EUR; a w rezultacie deficyt wymiany z tym krajem obniżył się o ponad 0,5 mld EUR w porównaniu z rokiem 2013 oraz o 3,5 mld EUR w stosunku do roku 2012.

Głęboki deficyt w wymianie z tymi dwoma dużymi rynkami rozwijającymi się ma w decydującej mierze charakter strukturalny, czyli jedynie w niewielkim stopniu zależny od koniunktury światowej. W przypadku Chin jest to wysoka konkurencyjność cenowo-kosztowa chińskich wyrobów, wynikająca ze znacznych zasobów taniej siły roboczej w tym kraju. W przypadku Rosji nadwyżka importu polskiego nad eksportem wynika z uzależnienia naszej gospodarki od rosyjskich dostaw surowców energetycznych, a zwłaszcza gazu ziemnego.

Jeżeli chodzi o towarową strukturę polskiego eksportu w 2014, to wśród najistotniejszych osiągnięć należałoby wymienić: utrzymanie, stosunkowo wysokiego tempa wzrostu eksportu wyrobów elektromaszynowych, czyli w największej i stosunkowo najbardziej nowoczesnej grupie towarowej. Tempo wzrostu eksportu w całej grupie towarowej było o 1 pkt. proc. szybsze od przeciętnego tempa wzrostu całego eksportu, o czym zadecydował stosunkowo wysoki wzrost eksportu maszyn i urządzeń, do poziomu blisko 41 mld EUR. Natomiast wzrost eksportu pojazdów, do poziomu 22,8 mld EUR, sięgnął zaledwie 1,1%.

Wśród pozostałych znaczących grup towarowych należy wskazać: artykuły rolno-spożywcze, których eksport wzrósł w tempie nieco wyższym niż przeciętnie (tj. o 7,1%), do poziomu blisko 22 mld EUR. Tempo wzrostu eksportu w tej grupie okazało się o połowę wolniejsze niż w roku poprzednim, co było w znacznej mierze skutkiem rosyjskiego embarga. W tym kontekście warto odnotować, że nadwyżka w wymianie artykułami rolno-spożywczymi, notowana w roku 2013 na poziomie 6,1 mld EUR wzrosła w roku 2014 o ponad 0,6 mld EUR. Z kolei eksport wyrobów różnych (sekcja XX), gdzie dominujące znaczenie mają meble, pościel, materace oraz artykuły oświetleniowe, wzrósł o 16%, do poziomu ponad 11 mld EUR, a dodatnie saldo ich wymiany wzrosło o ponad 0,6 mld EUR.

Natomiast w kilku spośród pozostałych grup towarowych, odnotowano dalsze pogłębienie deficytu. Dotyczy to głównie wyrobów przemysłu chemicznego i tworzyw sztucznych oraz wyrobów przemysłu lekkiego, głównie odzieży i obuwia.

Na liście 50 największych pozycji towarowych (agregowanych na poziomie 4-cyfrowych kodów CN) stanowiących ponad połowę polskiego eksportu w 2014 r. czołowe dwa miejsca zajmują części i akcesoria samochodowe (blisko 8 mld EUR) oraz samochody osobowe (ok. 5 mld EUR), a także zajmujące dalszą pozycję samochody ciężarowe (blisko 1,5 mld EUR) oraz autobusy i mikrobusy (blisko 1 mld EUR). Wartość eksportu w czterech wymienionych pozycjach wyniosła ok. 15,5 mld EUR, z czego eksport netto stanowił tu ponad 4,7 mld EUR, tj. ponad 30%. Warto zauważyć, że zajmujące kolejne dwie czołowe pozycje meble, o łącznej wartości ok. 7,5 mld EUR, przyniosły eksport netto o wartości ponad 6,2 mld EUR tj. ponad 82%.

Ważne miejsce w rankingu zajmują maszyny i sprzęt AGD obejmujące pralki, zmywarki chłodziarki, zamrażarki, urządzenia grzewcze, wentylacyjne oraz armaturę hydrauliczną o łącznej wartości eksportu ponad 5,2 mld EUR i 1,8 mld EUR nadwyżki, tj. ok. 35%. Kolejne ważne miejsce w polskim eksporcie zajmują aparatura telewizyjna, telefoniczna i telegraficzna, sprzęt komputerowy, inna aparatura elektryczna, a także taśmy i dyski magnetyczne (wartość eksportu ok. 12 mld EUR, nadwyżki 3,3 mld EUR, tj. 27,5%) oraz silniki spalinowe z zapłonem samoczynnym i ich części, a także silniki turboodrzutowe (odpowiednio 4,6 mld EUR oraz 1,9 mld EUR, tj. ponad 40%). Wśród ważniejszych pozycji eksportowych z listy należy wymienić niektóre wyroby przemysłu chemicznego, a mianowicie leki, opony i inne wyroby z kauczuku, artykuły z tworzyw sztucznych oraz preparaty piorące i kosmetyczne o łącznej wartości blisko 9 mld EUR, z czego na eksport netto przypadło zaledwie ok. 1,9 mld EUR tj. 21%.

Na tle znacznej części wyrobów przemysłowych znajdujących się na liście 50 największych pozycji eksportowych szczególnie pozytywnie wyróżnia się grupa towarów rolno-spożywczych objętych tą listą. W eksporcie największych pozycji z tej grupy towarowej, zrealizowanym w 2014 r. w kwocie ok. 6,7 mld EUR nadwyżka w obrotach stanowiła 5,7 mld EUR, tj. ponad 85%.

Na uwagę zasługuje fakt, że łączny eksport w 50 największych (4-cyfrowych) pozycjach towarowych o wartości około 83,5 mld EUR okazał się o ponad 36,5 mld EUR wyższy od łącznego importu w tych pozycjach. W sytuacji, gdy w ogólnych obrotach odnotowano deficyt, w wysokości blisko 2,7 mld EUR

oznacza to, że w pozostałej części obrotów, czyli w pozycjach niewspółmiernie liczniejszych, ale o mniejszej jednostkowej skali eksportu wystąpił głęboki deficyt sięgający blisko 39,2 mld EUR. Oznacza to, że w polskim handlu towarowym w 2014 r. wystąpiły dwie części zbliżone pod względem skali zrealizowanego eksportu o odmiennym stopniu zrównoważenia dwóch przeciwstawnych strumieni obrotów.

W rezultacie wskaźniki zrównoważenia obrotów towarowych (rozumianych jako relacja salda do eksportu lub innymi słowy udziału eksportu netto w eksporcie ogółem) w omawianych dwóch niemal równych częściach (pod względem skali eksportu) okazały się różne i wyniosły odpowiednio (+)43,7% oraz (-)47,6%. Warto nadmienić, że w roku poprzednim podobne relacje wyniosły odpowiednio: (+)41,1% oraz (-)43,9%, a w I półroczu 2015 r. (wg wstępnych danych GUS) odpowiednio (+)43,2% oraz (-)37,8%.

Zasygnalizowany podział przedmiotowy polskich obrotów na dwie części, o krańcowo różnym stanie zrównoważenia jest widoczny także w przekroju geograficznym w odniesieniu do dwóch zasadniczych obszarów rynków, a mianowicie do rynków unijnych i pozostałych. W obrotach z pierwszym, gdzie eksport sięgnął blisko 128,4 mld EUR, tj. 77,5% eksportu ogółem osiągnięto nadwyżkę w wysokości ponad 28,9 mld EUR i tym samym wskaźnik zrównoważenia obrotów z tym obszarem wyniósł (+)22,5%, podczas gdy w obrotach z pozostałymi rynkami eksport w wysokości 37,4 mld EUR był o 31,6 mld EUR niższy od importu a tym samym wskaźnik zrównoważenia obrotów z tym obszarem okazał się głęboko ujemny i wyniósł (-)84,5%. Na tak wysoce negatywnym wyniku zaciążył już niemal tradycyjnie niewspółmiernie wyższy od eksportu import z Chin i Federacji Rosyjskiej.

W rezultacie ogólny wskaźnik zrównoważenia łącznych polskich obrotów towarowych w minionych dwóch latach utrzymywał się na poziomie (-)1,3% oraz (-)1,6%, czyli bliskim równowagi. Warto odnotować, że w I półroczu 2015 r. nastąpiła wyraźna poprawa tego wskaźnika do poziomu (+)3,3%. Wskazuje to na względną stabilizację a nawet na pewne symptomy poprawy stanu zrównoważenia polskich obrotów towarowych.

Uwarunkowania cenowo-kursowe polskich obrotów towarowych z zagranicą w roku 2014, podobnie jak w roku 2013 były względnie neutralne. Ich syntetycznym wyrazem były zmiany cen transakcyjnych, jako parametrów stanowiących iloczyn zmiany nominalnego kursu złotego do koszyka podstawowych walut oraz cen dewizowych w eksporcie oraz imporcie. Po okresie znacznego wzrostu tych cen w latach 2011 i 2012 (odpowiednio o 7,4% i o 4,4% - w eksporcie oraz wyraźnie szybszym, tj. o 9,5% i o 5,6% w imporcie) w minionych dwóch latach notowano ich względną stabilizację w eksporcie oraz umiarkowany spadek w imporcie (odpowiednio o 1,7% oraz o 2,7%). W rezultacie, po trzyletnim okresie spadku wskaźnika terms of trade w latach 2010-2012 w kolejnych dwóch latach notowano wyraźną poprawę tego wskaźnika (o 2,5% oraz 2,8%). Zaważył na tym ogólnościatowy spadek cen surowców, w tym surowców energetycznych.

Według prezentowanych w ostatnich latach szacunków Ministerstwa Gospodarki, a także różnych ośrodków analitycznych znaczący, sięgający ponad 60% udział w polskim eksporcie mają podmioty z częściowym oraz całkowitym udziałem kapitału zagranicznego. Ich udział jest szczególnie wysoki w eksporcie towarów zajmujących czołowe pozycje w polskim eksporcie, wyróżniających się relatywnie wysokim poziomem nowoczesności oraz decydującym wkładem w tworzenie nadwyżki handlowej. Dalszy postęp w tej dziedzinie jest jednak uwarunkowany nie tylko zwiększonym napływem zagranicznych inwestycji bezpośrednich, ale przede wszystkim wzrostem ich technologicznej innowacyjności.

1 ZMIANY UWARUNKOWAŃ ZEWNĘTRZNYCH I WEWNĘTRZNYCH

1.1 Uwarunkowania zewnętrzne

1.1.1 Sytuacja w gospodarce światowej i na głównych rynkach w 2014 roku

W roku 2014, już trzeci rok z rzędu, globalny wzrost gospodarczy wyniósł 3,4%, z tym że w I półroczu był on wolniejszy niż prognozowano na początku roku.

Na wynik PKB w I półroczu 2014 r. decydujący wpływ miały: słabszy niż przewidywano wzrost w USA oraz Japonii; osłabienie aktywności gospodarczej w Rosji i w innych państwach WNP; spowolnienie wzrostu gospodarczego w Ameryce Łacińskiej, zwłaszcza w Brazylii; utrzymywanie na niskim poziomie wzrostu gospodarczego w strefie euro (spadek we Włoszech, stagnacja we Francji oraz niespodziewanie słaby wzrost w Niemczech w II kw.); a także słabsza aktywność gospodarcza w Chinach na początku roku.

W drugim półroczu sytuacja w gospodarce globalnej rozwijała się na ogół zgodnie z jesiennymi prognozami MFW, jednak również wystąpiły tu pewne niespodziewane rozbieżności między scenariuszami rozwojowymi głównych gospodarek światowych, zwłaszcza między silniejszym niż pierwotnie przewidywano ożywieniem w gospodarce USA, a słabszą od oczekiwań aktywnością większości pozostałych wiodących gospodarek. Głównym motorem wzrostu w USA była wysoka konsumpcja, jako efekt stałego wzrostu zatrudnienia i wzrostu dochodów, niższych cen ropy oraz rosnącego zaufania konsumenckiego. Natomiast w Japonii, po słabym II półroczu ub.r., roczny wskaźnik wzrostu oscylował wokół zera, na skutek słabej konsumpcji i spadku inwestycji.

W strefie euro aktywność gospodarcza w II półroczu okazała się słabsza niż oczekiwano w połowie roku, jakkolwiek odnotowano pewne oznaki ożywienia w IV kw. oraz na początku 2015 r., dzięki wzrostowi konsumpcji, wspieranemu niższymi cenami ropy, oraz wzrostowi eksportu netto. Pomimo tego, wzrost gospodarczy pozostał jednak na stosunkowo niskim poziomie. Złożyło się na to wiele czynników, spośród których wyróżnić należy prowadzenie w dalszym ciągu dość surowej polityki kredytowej oraz kontynuowanie działań prowadzących do redukcji wysokiego długu publicznego. Utrzymywała się nadal wysoka stopa bezrobocia, w szczególności wśród ludzi młodych – wchodzących na rynek pracy. Powyższe elementy równocześnie oddziaływały w kierunku osłabienia presji inflacyjnej, w wyniku czego ceny konsumpcyjne w 2014 r. wzrosły o 0,4%, a zatem poniżej celu inflacyjnego Europejskiego Banku Centralnego (EBC).

Aktywność gospodarcza w Chinach była generalnie na poziomie zbliżonym do prognozowanej, jednak w II półroczu inwestycje spowolniły na skutek ograniczenia działalności i perspektyw dalszego spadku w sektorze nieruchomości. Chińskie władze przyjęły szereg rozwiązań w celu utrzymania stabilnego wzrostu m.in. poprzez zwiększenie inwestycji infrastrukturalnych oraz budownictwo socjalne. Niemniej od kilku lat zauważalne jest zjawisko zmniejszenia udziału inwestycji w PKB – w 2014 r. stanowiły mniejszą część niż konsumpcja. O ile zwiększona podaż kredytów

oraz sprzyjająca polityka fiskalna przyniosły pewne ożywienie wzrostu gospodarczego w drugiej połowie 2014 r., to jednak tempo wzrostu PKB pozostało już trzeci rok z rzędu poniżej przeciętnej z lat poprzednich.

Tabela 1 Tempo wzrostu PKB w odniesieniu do roku poprzedniego w cenach stałych

	2013	2014	2015****	2016****
Świat	3,4	3,4	3,3	3,8
Kraje rozwinięte	1,4	1,8	2,1	2,4
Stany Zjednoczone	2,2	2,4	2,5	3,0
Strefa euro*	-0,4	0,8	1,5	1,7
Niemcy	0,2	1,6	1,6	1,7
Japonia	1,6	-0,1	0,8	1,2
Kraje rozwijające się	5,0	4,6	4,2	4,7
WNP	2,2	1,0	-2,2	1,2
Rosja	1,3	0,6	-3,4	0,2
Bliski Wschód i Północna Afryka**	2,4	2,7	2,6	3,8
Afryka Subsaharyjska	5,2	5,0	4,4	5,1
Ameryka Łacińska i Karaiby	2,9	1,3	0,5	1,7
Rozwijające się kraje Azji	7,0	6,8	6,6	6,4
Chiny	7,7	7,4	6,8	6,3
Indie	6,9	7,3	7,5	7,5
ASEAN-5***	5,1	4,6	4,7	5,1

* łącznie z Litwą; ** łącznie z Afganistanem i Pakistanem; *** Indonezja, Malezja, Filipiny, Tajlandia, Wietnam;

**** prognoza; Źródło: DSA MG na podstawie danych MFW z lipca 2015.

Gospodarcza kondycja Rosji była nieco lepsza od oczekiwań, lecz wzrost napięć geopolitycznych, osłabiających zaufanie oraz reperkusje poważnego spadku cen ropy stanowią zapowiedź dalszego pogłębienia kryzysu we wszystkich gospodarkach WNP. W 2014 roku kontynuowana była, występująca w latach poprzednich, tendencja do spowalniania wzrostu gospodarczego krajów WNP. O ile w 2012 r. kraje te rozwijały się w tempie 4,8%, w 2013 r. 2,2%, to w 2014 r. ich PKB wzrósł zaledwie o 1%, w tym Rosji o 0,6%. Z kolei gospodarka ukraińska po występującej w 2013 r. stagnacji, w roku 2014 odnotowała spadek PKB aż o 6,8%. Wzrost gospodarczy odnotowano z kolei na Białorusi, gdzie w 2014 roku wyniósł on 1,6%, czyli zwiększył się o 0,6 pkt. proc. w porównaniu z rokiem 2013.

Wzrost w Ameryce Łacińskiej w II półroczu był umiarkowany. Wynikało to z relatywnie słabej aktywności gospodarczej największej gospodarki regionu, Brazylii (wzrost jedynie o 0,1%). Ponadto na umiarkowany wzrost PKB w Ameryce Łacińskiej miał wpływ niższy od oczekiwań wzrost w Meksyku, a także w pozostałych krajach regionu.

Przyspieszenie wzrostu gospodarczego u większości ważniejszych polskich partnerów handlowych wynikało z dalszego ożywienia popytu wewnętrznego oraz utrzymania na niskim poziomie stóp procentowych. Wzmoczona aktywność na rynkach najsilniej powiązanych z polską gospodarką bezpośrednio wpłynęła na napędzanie koniunktury w Polsce m.in. poprzez rozwój handlu zagranicznego.

We wszystkich kwartałach 2014 roku utrzymała się tendencja wzrostowa popytu wewnętrznego w większości rynków Unii Europejskiej, w tym strefy euro, gdzie w skali roku wzrósł o 0,9%. Nie ulega wątpliwości, że m.in. spadek cen ropy i surowców mineralnych oraz zwiększenie eksportu miało

znaczący wpływ na wzrost popytu u naszego głównego partnera handlowego. W Niemczech – zajmujących główną pozycję w polskich obrotach handlowych – popyt wewnętrzny wzrósł o 1,5% w analizowanym okresie wobec 0,6% w 2013 r., i w dalszym czasie prognozuje się jego zwiększenie o 2,2% w br. oraz 2,3% w 2016 r. W gospodarce brytyjskiej z kolei, odnotowano ponad dwukrotny wzrost popytu wewnętrznego w 2014 r. (o 3,3%) wobec wzrostu o 1,6% w roku 2013. Ponadto przewiduje się, iż w 2015 r. wzrost wyhamuje i oscylować będzie na poziomie 2,7%, a w roku następnym zwiększy się o 2,4%. We Włoszech po znaczącym spadku popytu w 2013 r. i o 2,8% w 2014 r. według danych OECD, popyt w ujęciu rocznym zmniejszył się o 0,5%, co uznać należy za pozytywne zahamowanie tendencji spadkowej i w 2015 roku skutkować ma pierwszym od czterech lat wzrostem popytu o ok. 0,4%. We Francji po spowolnieniu wzrostu popytu do 0,1% w I kwartale 2014 roku, w kolejnych okresach odnotowano tendencję wzrostową (w ostatnim kwartale popyt wewnętrzny wzrósł o 0,7%), co w rezultacie przełożyło się na wzrost o 0,5% w całym roku. Na pozostałych, znaczących dla polskiego handlu zagranicznego rynkach unijnych zaobserwowano ożywienie popytu wewnętrznego w analizowanym okresie, po wystąpieniu jego spadku w 2013 r., w tym w:

- Republice Czeskiej wzrost o 2,4% wobec spadku o 0,5% w 2013 r.;
- Hiszpanii wzrost o 2,1% w porównaniu do spadku o 2,7% w 2013 r. oraz
- Niderlandach wzrost o 0,6% wobec spadku o 1,5% w 2013 r.

Tabela 2 Zmiany popytu wewnętrznego na głównych rynkach w latach 2013-2016

	2013	2014	2015*	2016*
Strefa euro	-0,7	0,9	1,6	1,7
Niemcy	0,6	1,5	2,2	2,3
Francja	0,6	0,5	1,1	1,4
Włochy	-2,8	-0,5	0,4	0,8
Wielka Brytania	1,6	3,3	2,7	2,4
Niderlandy	-1,5	0,6	2,0	1,4
Hiszpania	-2,7	2,1	3,1	2,8
Szwecja	1,1	3,1	2,9	2,9
Austria	-0,3	0,4	0,2	1,4
Czechy	-0,5	2,4	2,6	2,5
Słowacja	-0,6	3,2	3,1	2,7
Węgry	1,6	3,6	3,0	1,4
POLSKA	1,2	4,1	3,9	3,8
Norwegia	2,7	1,5	0,4	1,4
USA	1,9	2,5	2,7	3,2

* prognoza; Źródło: DSA MG na podstawie danych OECD z czerwca 2015.

1.1.2 Zmiany cen światowych i kursów walutowych

Kluczowe znaczenie w ogólnoswiatowym spadku cen towarów w 2014 r. miało załamanie cen ropy naftowej. Jej średnia cena, która od początku 2011 roku utrzymywała się a poziomie ok. 104 USD za baryłkę, spadła w okresie wrzesień 2014 r. - marzec 2015 r. o ponad 40%. Zaważyło na tym zwiększenie potencjału wydobywczego i podażowego tego surowca w krajach spoza OPEC, głównie w Stanach Zjednoczonych, szybsze niż przewidywano ożywienie gospodarki i wydobycia ropy w dotkniętych konfliktami wewnętrznymi krajach OPEC (Iraku, Syrii i Libii), a w szczególności decyzja OPEC z listopada 2014 r. o utrzymaniu dotychczasowego poziomu wydobycia ropy pomimo ostrego spadku jej cen. Wpłynęło na to również osłabienie popytu na ten surowiec w efekcie oszczędnego i racjonalnego zużycia, a także względy geopolityczne, związane z konfliktem rosyjsko – ukraińskim.

Od marca do października 2014 roku notowano znaczny spadek cen towarów. Wiodącą pozycję wśród tych spadków zajmowały towary żywnościowe, których ceny spadły o 9%, głównie w efekcie

pomyślnych perspektyw zbiorów zbóż i nasion oleistych. Od września 2014 r. ceny towarów spadły o 28%, głównie na skutek głębokiego, sięgającego 38% spadku cen energii, co z kolei było wynikiem spadku o 43% cen ropy naftowej. Ceny gazu i węgla spadły wolniej, częściowo z powodu przesuniętej w czasie indeksacji względem niższych cen ropy.

Spadły również ceny towarów nie powiązanych z cenami ropy, a mianowicie metali przemysłowych (o ok. 15%) oraz towarów rolno-spożywczych (o ok. 6%). Wśród towarów, których ceny jednak wzrosły, można wymienić mięso, gdzie ceny wzrosły na skutek epidemii świńskiej grypy, która zdziesiątkowała pogłowie w Stanach Zjednoczonych, a także ziarno kawy arabiki, której plantacje w Brazylii zostały dotknięte przez długotrwałą suszę.

W przypadku przetworzonych wyrobów przemysłowych spadek cen w handlu światowym w minionych dwóch latach był stosunkowo niewielki i wyniósł 1,4% w roku 2013 oraz 0,8% w roku 2014 r. Ceny ropy spadły w ujęciu średniorocznym o ok. 9%, jakkolwiek ich poziom od czerwca do końca 2014 roku spadł o ponad 40%. Podstawowe towary, z wyłączeniem ropy naftowej, potaniały o 4%. Ceny towarów żywnościowych spadły o 4,2%. Natomiast po znacznym spadku w dwóch poprzednich latach ceny napojów dynamicznie wzrosły, tj. o ponad 20%, rosły również ceny podstawowych produktów rolnictwa, choć w mniejszej skali, o niespełna 2%. Trzeci rok z rzędu spadły (o ponad 10%) światowe ceny metali. W przypadku surowców i innych towarów przemysłowych, w tym zwłaszcza metali przemysłowych, spadek cen był głównie wynikiem zmniejszenia popytu na skutek osłabienia aktywności gospodarczej, szczególnie w wiodących gospodarkach wschodzących, zwłaszcza w Chinach.

Postępujące w ostatnich trzech latach spadki cen światowych podstawowych surowców i towarów przemysłowych, zwłaszcza metali, spotęgowane nadspodziewanie gwałtownym i głębokim załamaniem cen ropy naftowej oraz innych ropopochodnych surowców energetycznych okazały się generalnie korzystne dla gospodarek wysoko rozwiniętych wytwarzających i eksportujących towary wysoko przetworzone i zaawansowane technologicznie, a zarazem dolegliwe dla gospodarek słabiej rozwiniętych, opierających swój rozwój na eksporcie ropy i innych surowców oraz półfabrykatów nisko przetworzonych i mało nowoczesnych. Odzwierciedlają to zmiany wskaźników terms of trade (ToT) dla ważniejszych ugrupowań światowych rynków w 2014 roku. Wskaźnik ToT w światowym handlu towarami i usługami dla gospodarek rozwiniętych poprawił się w roku 2014 o 0,3%, podczas gdy w gospodarkach wschodzących i rozwijających się odnotowano jego pogorszenie o 0,6%.

Kraje eksportujące ropę naftową i paliwa ropopochodne odnotowały w 2014 r. znaczne pogorszenie wskaźnika ToT (o 4,1%,) podczas, gdy kraje nie eksportujące tych towarów osiągnęły poprawę tego wskaźnika o blisko 2%.

W 2014 roku następowało umocnienie dolara amerykańskiego w stosunku do walut ważniejszych gospodarek wschodzących, co było rezultatem notowanych w tych gospodarkach na początku roku zaburzeń na rynkach finansowych oraz wynikłych stąd słabszych średniookresowych perspektyw rozwojowych w porównaniu z gospodarkami wysoko rozwiniętymi. Generalnie zmiany kursowe, jakie następowały w tych gospodarkach w 2014 roku, były zbieżne z ogólnym trendem dewaluacyjnym realnego efektywnego kursu lokalnych walut. Tempo akumulacji rezerw walutowych osłabło w Ameryce Łacińskiej, a także we wschodzących i rozwijających się gospodarkach europejskich, czego odzwierciedleniem były mniejsze napływy kapitałowe do tych gospodarek oraz spadek rezerw walutowych na skutek interwencji kursowych. Wspomniane tempo akumulacji rezerw utrzymało się natomiast na wysokim poziomie w naftowych gospodarkach Środkowego Wschodu, a także przyspieszyło pod koniec roku we wschodzących gospodarkach azjatyckich.

Pod koniec 2014 r. i na początku 2015 zmiany kursowe przyspieszyły odzwierciedlając – prawdopodobnie z pewnym opóźnieniem – zmiany oczekiwań związanych ze wzrostem gospodarczym i polityką pieniężną w wiodących gospodarkach, a także z poważnymi spadkami cen ropy. Wśród zmian kursowych najważniejszych walut wyróżniała się znacząca aprecjacja dolara amerykańskiego, którego realny efektywny kurs w lutym 2015 wzrósł o około 10% w stosunku do października 2014 r., przy szczególnie znacznej jego realnej aprecjacji (o około 14%) względem walut ważniejszych gospodarek wysoko rozwiniętych. Kurs chińskiego juana (renminbi), który utrzymywał się na względnie stabilnym poziomie w ciągu 2014 r. umocnił się realnie w lutym 2015 r. o 11%.

Wśród ważniejszych walut światowych zarówno euro, jak i jen uległy osłabieniu o ok. 7% względem dolara amerykańskiego. Ponadto, od momentu odstąpienia Szwajcarii 15 stycznia 2015 r. od powiązania kursu franka z euro, szwajcarska waluta wyraźnie umocniła się. Do lutego 2015 r. następowało osłabienie waluty głównych eksporterów ropy naftowej stosujących płynny kurs. Było ono szczególnie głębokie w przypadku rosyjskiego rubla, którego kurs obniżył się realnie o 30%. Wśród walut gospodarek rozwiniętych należy odnotować znaczące osłabienie dolara kanadyjskiego (o 8%), a także korony norweskiej (o 7%). Wśród głównych rynków wschodzących, Indie – jako poważny importer ropy umocniły swoją walutę o blisko 10% w wymiarze realnym, podczas gdy brazylijski real osłabił się o 9%. Generalnie, realne zmiany efektywnych kursów walutowych w ostatnich miesiącach stanowiły odzwierciedlenie projekcji wzrostu poszczególnych gospodarek w kontekście ich uzależnienia od spadku cen ropy naftowej.

1.1.3 Sytuacja w handlu światowym

1.1.3.1 Wolumen obrotów towarowych w 2014 roku

W 2014 roku światowy wzrost gospodarczy utrzymał się na zbliżonym poziomie co w roku poprzednim, tj. zwiększył się o 3,4%. Według danych MFW, stabilny wzrost gospodarczy nie zdołał zniwelować skutków wprowadzonych sankcji gospodarczych przez kraje rozwinięte na Rosję, w wyniku czego odnotowano niewielkie spowolnienie wzrostu światowego wolumenu handlu towarami i usługami, do 3,2% wobec 3,3% w 2013 roku.

Tabela 3 Tempo zmian wolumenu światowego handlu towarami i usługami w latach 2013-2016

	Wolumen handlu towarami i usługami			
	2013	2014	2015*	2016*
Świat	3,3	3,2	4,1	4,4
<i>Eksport</i>				
Kraje rozwinięte gospodarczo	3,1	3,3	3,2	4,1
Kraje rozwijające się gospodarczo	4,6	3,4	5,3	5,7
<i>Import</i>				
Kraje rozwinięte gospodarczo	2,1	3,3	4,5	4,5
Kraje rozwijające się gospodarczo	5,2	3,4	3,6	4,7

* prognoza; Źródło: DSA MG na podstawie danych MFW z kwietnia i lipca 2015.

Analogicznie jak w poprzednich latach wyższe tempo wzrostu wymiany handlowej wykazały kraje rozwijające się niż rynki rozwinięte, z tym że w przypadku tej pierwszej grupy odnotowano jego wyhamowanie, podczas gdy drugiej przyspieszenie. W grupie rynków rozwiniętych zdecydowanie wyższe ożywienie odnotowano po stronie importu, który po 2,1-proc. wzroście w 2013 r., w kolejnym roku zwiększył się o 3,3%. W takim samym tempie wzrósł eksport tej grupy krajów (tj. o 3,3%), z tym że w stosunku do 2013 r. oznaczało to przyspieszenie zaledwie o 0,2 pkt. proc.

Z kolei wolumen wywozu z rynków rozwijających się wzrósł o 3,4%, czyli o 1,2 pkt. proc. wolniej niż rok wcześniej. Jeszcze większe spowolnienie wystąpiło po stronie importu do tej grupy, który w 2014 r. wzrósł o 3,4% wobec 5,2% w roku 2013.

Według danych Światowej Organizacji Handlu wolumen światowego handlu towarowego zwiększył się o 2,8%. Jakkolwiek był to wzrost zdecydowanie poniżej średniej liczonej od 1990 r., która wyniosła 5,1% oraz poniżej średniej sprzed kryzysu (6,0%), to jednocześnie wyższy od średniej za ostatnie trzy lata (2,4%). Warto tutaj odnotować, że w przypadku wolumenu eksportu jego wzrost był zdecydowanie szybszy w drugiej połowie roku, tj. o 3,7%, podczas gdy w I połowie zwiększył się zaledwie o 1,9%.

Tabela 4 Zmiany wolumenu obrotów towarowych na świecie w latach 2011-2016

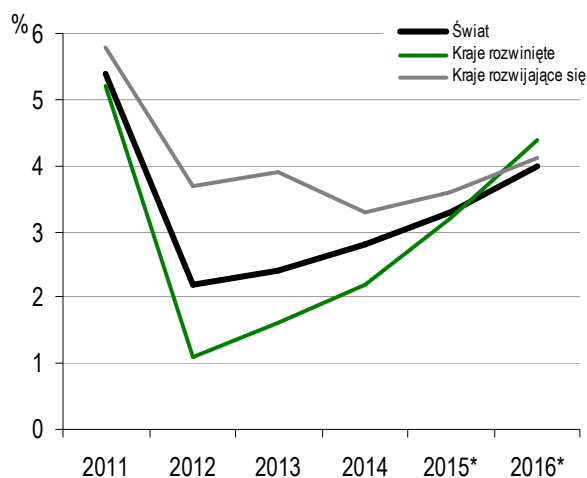
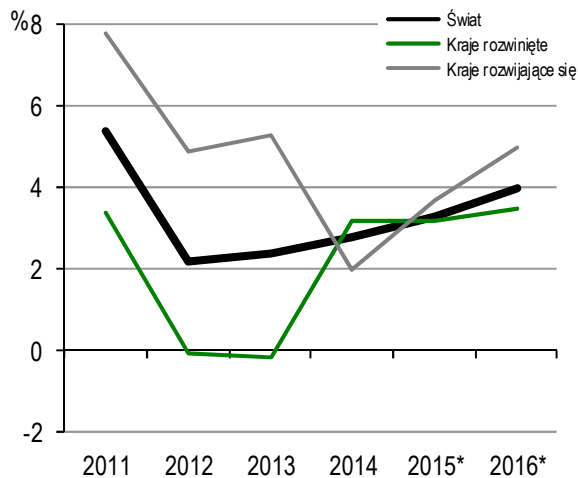
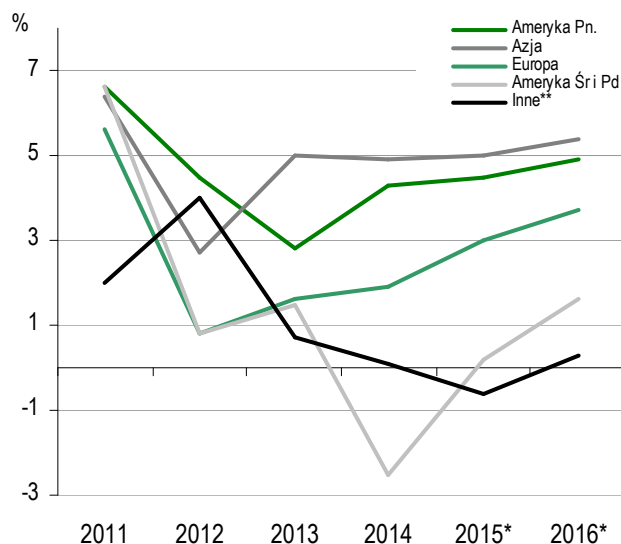
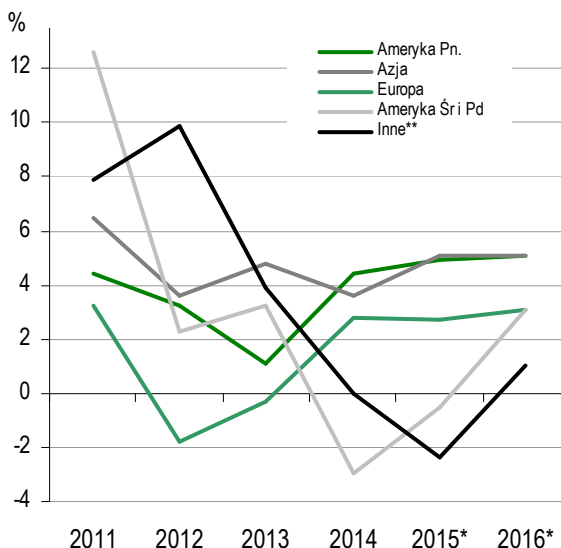
	2011	2012	2013	2014	2015*	2016*
Wolumen światowych obrotów towarowych	5,4	2,2	2,4	2,8	3,3	4,0
<i>Eksport</i>						
Kraje rozwinięte gospodarczo	5,2	1,1	1,6	2,2	3,2	4,4
Kraje rozwijające się gospodarczo	5,8	3,7	3,9	3,3	3,6	4,1
Ameryka Północna	6,6	4,5	2,8	4,3	4,5	4,9
Ameryka Środkowa i Południowa	6,6	0,8	1,5	-2,5	0,2	1,6
Europa	5,6	0,8	1,6	1,9	3,0	3,7
Azja	6,4	2,7	5,0	4,9	5,0	5,4
Inne regiony**	2,0	4,0	0,7	0,1	-0,6	0,3
<i>Import</i>						
Kraje rozwinięte gospodarczo	3,4	-0,1	-0,2	3,2	3,2	3,5
Kraje rozwijające się gospodarczo	7,8	4,9	5,3	2,0	3,7	5,0
Ameryka Północna	4,4	3,2	1,1	4,4	4,9	5,1
Ameryka Środkowa i Południowa	12,6	2,3	3,2	-3,0	-0,5	3,1
Europa	3,2	-1,8	-0,3	2,8	2,7	3,1
Azja	6,5	3,6	4,8	3,6	5,1	5,1
Inne regiony**	7,9	9,9	3,9	0,0	-2,4	1,0

* prognoza; **Afryka, Bliski Wschód, Wspólnota Niepodległych Państw;

Źródło: DSA MG na podstawie danych WTO z kwietnia 2015.

Wolumen eksportu towarów krajów rozwiniętych gospodarczo zwiększył się o 2,2% w 2014 r. (w tym o 1,8% w I półroczu oraz o 2,5% w II półroczu), co oznacza przyspieszenie w stosunku do poprzedniego roku o 0,6 pkt. proc. Zdecydowanie szybciej zwiększył się w tym czasie wolumen importu tych krajów, który po notowanym w 2013 r. spadku o 0,2%, w roku 2014 r. wzrósł o 3,2%.

Z drugiej strony w 2014 r. spowolniło tempo wzrostu wymiany handlowej krajów rozwijających się. Wolumen eksportu tych rynków wzrósł o 3,3%, czyli w porównaniu z rokiem poprzednim spowolnił o 0,6 pkt. proc. Oznacza to jednocześnie zmniejszenie występującej w poprzednich dwóch latach wyraźnej dysproporcji między tempem wzrostu eksportu krajów słabiej rozwiniętych a rozwiniętych gospodarczo. O ile w 2012 r. tempo wzrostu wolumenu do tej pierwszej grupy rynków było aż 3,4-krotnie wyższe, w 2013 r. wyższe 2,4-krotnie, to w 2014 już tylko 1,5-krotnie. Jeszcze wyraźniej wyhamowało tempo wzrostu wolumenu importu tej grupy państw – z 5,3% w 2013 r. do 2% w 2014 r. Tym samym w 2014 r. odwróciła się występująca w poprzednich latach tendencja do szybszego wzrostu wolumenu importu do grupy krajów słabiej rozwiniętych niż rynków rozwiniętych gospodarczo.

Wykres 1 Zmiany wolumenu obrotów towarowych w ujęciu geograficznym i grupach krajów w latach 2011-2016***Zmiany wolumenu eksportu****Zmiany wolumenu importu****Zmiany wolumenu eksportu****Zmiany wolumenu importu**

*prognoza; **Afryka, Bliski Wschód, Wspólnota Niepodległych Państw;
Źródło: DSA MG na podstawie danych WTO z kwietnia 2015.

W ujęciu geograficznym najszybszy wzrost wolumenu eksportu towarów w 2014 roku zaobserwowano w Azji i Ameryce Północnej, odpowiednio o 4,9% i o 4,3%. W przypadku kontynentu azjatyckiego wzrost był niewiele niższy (o 0,1 pkt. proc.) niż w roku poprzednim. Z kolei w Ameryce Północnej odnotowano przyspieszenie tempa wywozu towarów o 1,5 pkt. proc. w porównaniu z 2013 r. Pewne przyspieszenie tempa wywozu towarów odnotowano również w Europie, do 1,9% wzrostu wobec 1,6% w roku 2013. Spadek wolumenu eksportu wystąpił jedynie w regionie Ameryki Środkowej i Południowej (o 2,5%), zaś w Afryce, na Bliskim Wschodzie oraz Wspólnocie Niepodległych Państw notowano niemalże stagnację – wzrost o 0,1%, co odzwierciedliło niestabilność cen na rynkach ropy naftowej oraz innych surowców naturalnych wpływających bezpośrednio na eksport z tych regionów.

Analogicznie jak w przypadku eksportu, najszybsze tempo wzrostu wolumenu importu odnotowano w Ameryce Północnej oraz Azji – odpowiednio: o 4,4% i o 3,6%. Warto podkreślić, iż w przypadku

kontynentu amerykańskiego był to wzrost 4-krotnie wyższy niż przed rokiem, podczas gdy dla Azji o 1,2 pkt. proc. niższy.

W 2014 r. nastąpiło ożywienie importu w Europie, gdzie po jego spadku na poziomie 0,3% w 2013 r., kolejny rok przyniósł wzrost o 2,8%. Stagnację natomiast odnotowano w przypadku regionu obejmującego Afrykę, Bliski Wschód oraz WNP, podczas gdy przed rokiem wolumen importu do tego regionu łącznie zwiększył się o 3,9%. Jedynym regionem gdzie notowano spadki przywozu w 2014 r. były kraje Ameryki Środkowej i Południowej, tj. o 3% wobec wzrostu o 3,2% w 2013 r.

1.1.3.2 Światowe obroty towarowe w bieżących cenach dolarowych

Obroty towarowe na świecie w ujęciu dolarowym zarówno po stronie eksportu, jak i po stronie importu zwiększyły się o ok. 1%, w rezultacie osiągnęły wartość 18 427 mld USD w wywozie towarów oraz 18 574 mld USD w ich przywozie. Wzrost globalnego eksportu w ujęciu wartościowym był znacznie wolniejszy niż w ujęciu wolumenowym (wzrost o 2,8%), co wynikało ze znaczącego spadku poziomu cen surowców, w tym szczególności surowców energetycznych. Charakterystyczną cechą handlu światowego w związku z tym był spadek eksportu w regionach bazujących na produkcji surowców, w tym ropy naftowej i innych węglowodorów. Wartość eksportu Ameryki Południowej, Bliskiego Wschodu, Afryki i krajów WNP, spadła odpowiednio o 6%, 4%, 6% i 8%. Biorąc pod uwagę poszczególne regiony świata, największa część obrotów realizowana jest przez Europę i Azję. Udział krajów europejskich wyniósł w 2014 r. 36,6% w światowym eksporcie i 36,2% w imporcie, zaś udział rynków azjatyckich odpowiednio 32,1% i 31,6%.

Wartość eksportu towarowego w Europie zwiększyła się o 1%, do poziomu 6,74 bln USD, a importu o 2%, do 6,72 bln USD. W takim samym tempie, tj. o 1%, zwiększył się eksport z Unii Europejskiej, osiągając wartość 6,16 bln USD. Szybciej natomiast rosła sprzedaż zagraniczna największej w regionie gospodarki niemieckiej – o 4%, do 1,51 bln USD. Eksport w pozostałych głównych gospodarkach unijnych jedynie we Włoszech odnotował wzrost o 2% (do 529 mld USD), podczas gdy we Francji (583 mld USD) oraz w Niderlandach (672 mld USD) był na poziomie roku 2013, natomiast w Wielkiej Brytanii odnotował spadek o 6% (do 507 mld USD). Import całej UE zwiększył się o 2% (do 6,13 bln USD), w tym Niemiec o 2% (do 1,22 bln USD) oraz Wielkiej Brytanii o 4% (683 mld USD). Z kolei przywóz na rynek francuski (679 mld USD) oraz niderlandzki (587 mld USD) praktycznie nie uległ zmianie, a wartość importu włoskiego spadła o 2%, do 472 mld USD.

W Azji będącej drugim regionem świata pod względem udziału w obrotach towarowych, eksport zwiększył się o 2%, osiągając wartość 5,92 bln USD. Import zaś pozostał na zbliżonym poziomie jak przed rokiem i wyniósł 5,87 bln USD. Na stosunkowo wolny wzrost eksportu tej części świata przełożył się w dużym stopniu dalszy spadek (w 2013 roku o 10%) eksportu Japonii o 4% (do 684 mld USD) oraz zwiększenie eksportu nowo uprzemysłowionych gospodarek azjatyckich zaledwie o 1% (do 1,31 bln USD). Na tym tle dość dynamicznie rósł eksport Chin (o 6%, do 2,34 bln USD). W 2014 r. jedynie w gospodarce chińskiej oraz nowo uprzemysłowionych gospodarkach azjatyckich odnotowano wzrost importu – w obu przypadkach o 1% (odpowiednio do 1,96 bln USD i 1,32 bln USD), co kontrastowało z jego spadkiem w innych głównych gospodarkach regionu, tj. w Japonii o 1% (do 822 mld USD) oraz w Indiach o 1% (do 460 mld USD).

Tabela 5 Zmiany obrotów towarowych na świecie w latach 2005-2014 (w ujęciu USD)

	Eksport					Import				
	2014	2005-2014	2012	2013	2014	2014	2005-2014	2012	2013	2014
	mld USD		w %			mld USD		w %		
Świat	18.427	7	0	2	1	18.574	6	0	1	1
Ameryka Północna	2.495	6	4	2	3	3.297	4	3	0	3
Stany Zjednoczone	1.623	7	4	2	3	2.409	4	3	0	3
Kanada	474	3	1	1	3	475	4	2	0	0
Meksyk	398	7	6	3	5	412	7	5	3	5
Ameryka Środkowa i Południowa	695	7	-1	-2	-6	742	10	3	3	-4
Brazylia	225	7	-5	0	-7	239	13	-2	7	-5
Pozostałe	470	7	1	-3	-5	503	9	5	0	-4
Europa	6.736	5	-4	4	1	6.717	4	-6	1	2
Unia Europejska	6.161	5	-5	5	1	6.129	4	-6	1	2
Niemcy	1.511	5	-5	3	4	1.217	5	-7	2	2
Francja	583	3	-5	2	0	679	3	-6	1	0
Niderlandy	672	6	-2	2	0	587	5	-2	0	0
Wielka Brytania	507	3	-7	14	-6	683	3	2	-5	4
Włochy	529	4	-4	3	2	472	2	-13	-2	-2
Wspólnota Niepodległych Państw	735	9	2	-2	-6	506	10	6	0	-12
Rosja	497	8	1	-1	-5	308	10	4	2	-10
Afryka	557	7	5	-6	-8	647	11	9	3	2
Republika Południowej Afryki	91	7	-8	-4	-5	122	8	2	-1	-3
Pozostałe kraje Afryki	466	7	8	-6	-8	525	12	11	4	3
Kraje eksportujące ropę*	286	5	12	-11	-13	206	13	10	10	3
Pozostałe	180	9	1	3	1	320	11	11	0	4
Bliski Wschód	1.293	10	6	0	-4	790	10	8	6	1
Azja**	5.916	9	2	2	2	5.874	9	4	1	0
Chiny	2.343	13	8	8	6	1.960	13	4	7	1
Japonia	684	2	-3	-10	-4	822	5	4	-6	-1
Indie	317	14	-2	6	1	460	14	5	-5	-1
Nowo uprzemysłowione kraje Azji***	1.312	7	-1	1	1	1.316	7	0	0	1

*Algieria, Angola, Kamerun, Czad, Kongo, Gwinea Równikowa, Gabon, Libia, Nigeria, Sudan; **Azja obejmuje również Australię i Oceanię; *** Hongkong, Republika Korei, Singapur i Tajwan

Źródło: DSA MG na podstawie danych WTO z kwietnia 2015.

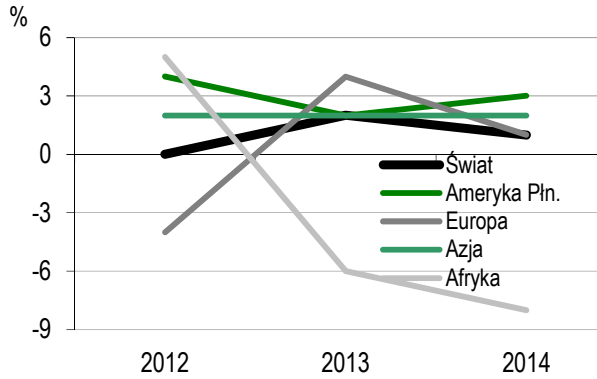
Kolejnym regionem w światowym handlu pod względem udziału jest Ameryka Północna, która w 2014 r. generowała przeszło 13,5% eksportu towarowego świata oraz prawie 17,8% importu. Wywóz tego regionu osiągnął wartość 2,5 bln USD i był o 3% wyższy niż przed rokiem, import zaś wyniósł 3,3 bln USD, co oznaczało jego wzrost w takiej samej skali. W największej gospodarce tej części świata, tj. w Stanach Zjednoczonych odnotowano analogiczną tendencję jak w całym regionie, czyli wzrost po obu stronach obrotów o 3% (eksportu do 1,62 bln USD oraz importu do 2,41 bln USD). Podobny wzrost notowała w eksporcie Kanada (do 474 mld USD), import wyniósł – podobnie jak rok wcześniej – 475 mld USD. Natomiast szybciej wzrosły obroty towarowe w Meksyku – o 5% zarówno w eksporcie (do 398 mld USD), jak i w imporcie (do 412 mld USD).

Eksport krajów Ameryki Południowej i Środkowej wyniósł w 2014 roku 695 mld USD i wobec poziomu sprzed roku był o 6% niższy. Po stronie importu tego regionu zanotowano również spadek o 4%,

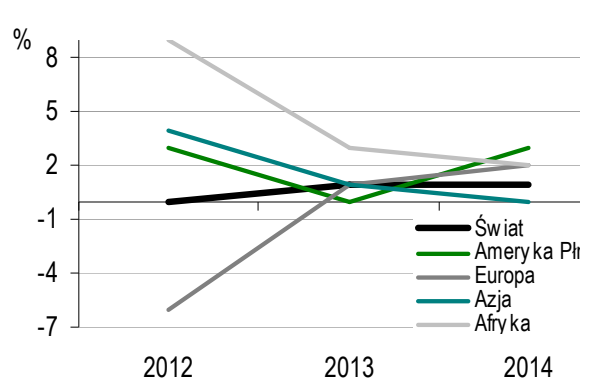
do 742 mld USD. W największej gospodarce w tej części świata – Brazylii – wartość eksportu towarowego wyniosła 225 mld USD i była niższa o 7% niż w roku 2013. Import brazylijski zmniejszył się natomiast o 5%, osiągając wartość 239 mld USD. Udział Ameryki Południowej i Środkowej w światowej wymianie towarowej wyniósł 3,8% po stronie eksportu i 4% importu.

Wykres 2 Zmiany obrotów w wybranych grupach i krajach w latach 2012-2014 (w ujęciu USD)

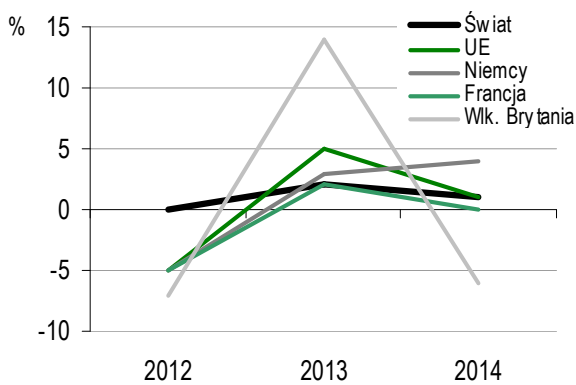
Zmiany eksportu wg kontynentów

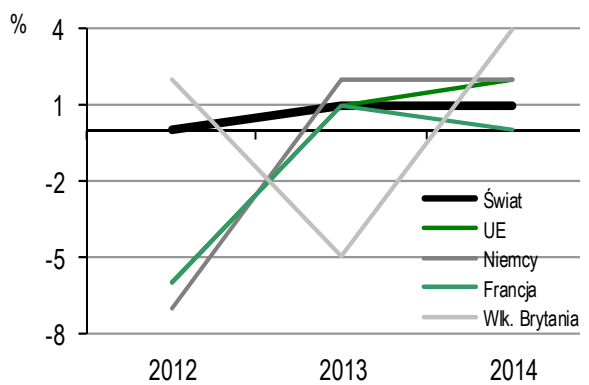
Zmiany importu wg kontynentów

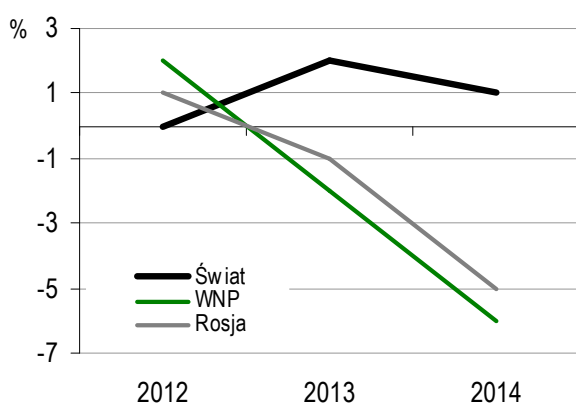
Zmiany eksportu w UE

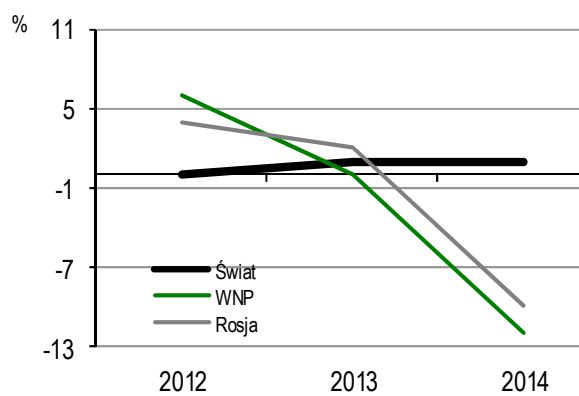
Zmiany importu w UE

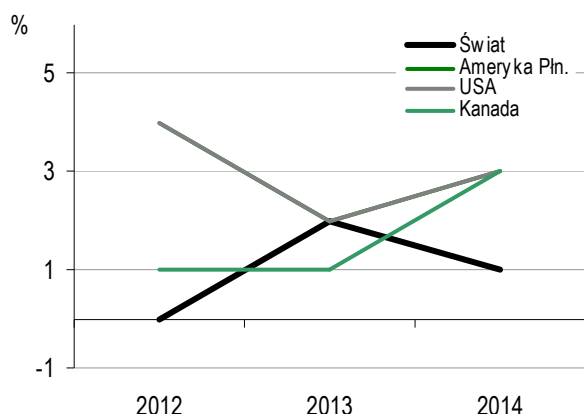
Zmiany eksportu w WNP

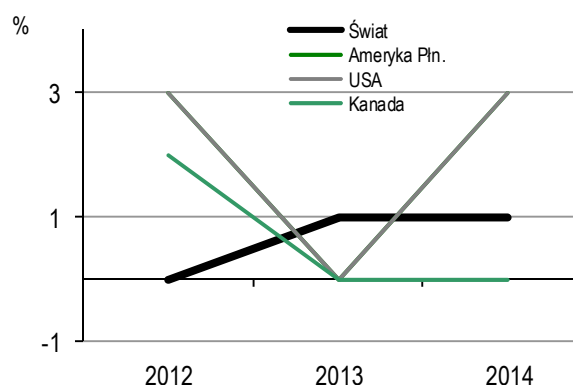
Zmiany importu w WNP

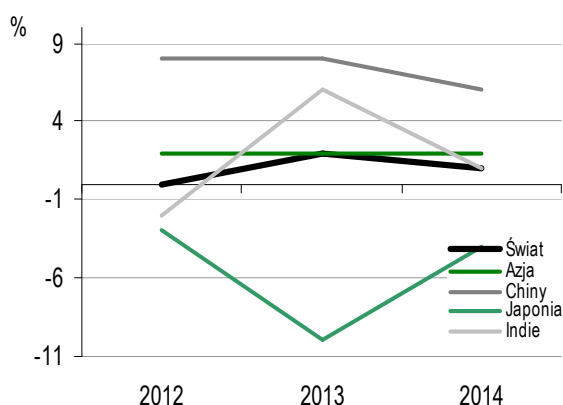
Zmiany eksportu w Ameryce Płn.

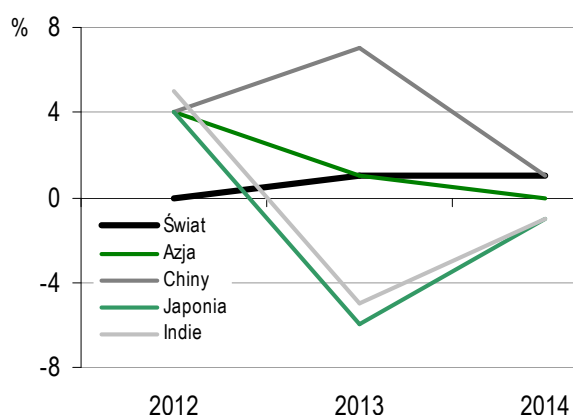
Zmiany importu w Ameryce Płn.

Zmiany eksportu w Azji

Zmiany importu w Azji

Źródło: DSA MG na podstawie danych WTO z kwietnia 2015.

Spadek eksportu w 2014 roku dotknął również Wspólnotę Niepodległych Państw mającą udział w 4% światowego eksportu i 2,7% światowego importu. Sprzedaż towarów za granicę w WNP wyniosła 735 mld USD i była o 6% niższa niż przed rokiem. Natomiast import tej grupy krajów zmniejszył się aż o 12%, do 506 mld USD. W dominującej w tym regionie gospodarce rosyjskiej spadek eksportu był nieco łagodniejszy – o 5% (do 497 mld USD), podczas gdy spadek w rosyjskim imporcie wyniósł 10% (do 308 mld USD).

Największym spadkiem eksportu dotknięta została Afryka – o 8% (do 557 mld USD). Ogólny wynik warunkowany był przede wszystkim sytuacją krajów eksporterów ropy naftowej, w której to grupie wywóz zmniejszył się o 13% (do 286 mld USD). Z kolei po stronie importu do Afryki odnotowano wzrost o 2% (do 647 mld USD), do wspomnianej grupy eksporterów ropy naftowej – o 3%, (do 206 mld USD) oraz do pozostałych z wyjątkiem Republiki Południowej Afryki o 4% (do 320 mld USD).

Kraje Bliskiego Wschodu stanowiły 7% globalnego eksportu towarowego i 4,3% importu w 2014 r. Ich eksport wyniósł 1,29 bln USD i był o 4% niższy niż rok wcześniej, zaś import wzrósł o 1% osiągając wartość 790 mld USD.

Na liście globalnych eksporterów towarów na czołowej pozycji uplasowały się Chiny, które prowadzą w tym rankingu już piąty rok z rzędu i systematycznie umacniają swoją pozycję. W roku 2014 ich udział wyniósł 12,4% wobec 11,8% w 2013 r. i 11,2% w roku 2012. Kolejne miejsca w światowym eksporcie towarów zajęły – podobnie jak rok wcześniej – Stany Zjednoczone oraz Niemcy, których udziały wynoszące odpowiednio 8,6% i 8% były wyższe niż przed rokiem odpowiednio o 0,2 pkt. proc.

i 0,3 pkt. proc. Natomiast w wyniku wspomnianego wcześniej spadku eksportu o 4%, udział Japonii w globalnym eksporcie zmniejszył się do 3,6% wobec 3,8% rok wcześniej, jednak udało się jej utrzymać czwartą pozycję. Warto odnotować awans Włoch na ósmą pozycję (z udziałem 2,8%) wobec jedenastej w 2013 roku z podobnym jednak udziałem jak przed rokiem.

Z kolei na czele listy głównych światowych importerów towarów w 2014 r. uplasowały się – podobnie jak w minionych latach – Stany Zjednoczone (12,7%), Chiny (10,3%) oraz Niemcy (6,4%).

Polska utrzymała się na miejscu 26., z udziałem 1,1% (217 mld USD) w rankingu światowych eksporterów towarów. Po stronie importu przesunęliśmy się o jedną pozycję, plasując się na pozycji 24, z udziałem 1,1% (218 mld USD).

Tabela 6 Najwięksi eksporterzy i importerzy towarów na świecie w 2014 roku

Lp.	Eksporterzy	Wartość mld USD	Udział w %	Roczna zmiana	Lp.	Importerzy	Wartość mld USD	Udział w %	Roczna zmiana
1	Chiny	2.343	12,4	6	1	Stany Zjednoczone	2.409	12,7	3
2	Stany Zjednoczone	1.623	8,6	3	2	Chiny	1.960	10,3	1
3	Niemcy	1.511	8,0	4	3	Niemcy	1.217	6,4	2
4	Japonia	684	3,6	-4	4	Japonia	822	4,3	-1
5	Niderlandy	672	3,6	0	5	Wielka Brytania	683	3,6	4
6	Francja	583	3,1	0	6	Francja	679	3,6	0
7	Republika Korei	573	3,0	2	7	Hong Kong	601	3,2	-3
8	Włochy	529	2,8	2	8	Niderlandy	587	3,1	0
9	Hong Kong	524	2,8	-2	9	Republika Korei	526	2,8	2
10	Wielka Brytania	507	2,7	-6	10	Kanada	475	2,5	0
11	Federacja Rosyjska	497	2,6	-5	11	Włochy	472	2,5	-2
12	Kanada	474	2,5	3	12	Indie	460	2,4	-1
13	Belgia	469	2,5	0	13	Belgia	451	2,4	0
14	Singapur	410	2,2	0	14	Meksyk	412	2,2	5
15	Meksyk	398	2,1	5	15	Singapur	366	1,9	-2
16	Zjednoczone Emiraty Arabskie	359	1,9	-5	16	Hiszpania	356	1,9	5
17	Arabia Saudyjska	354	1,9	-6	17	Federacja Rosyjska	308	1,6	-10
18	Hiszpania	323	1,7	2	18	Tajwan	274	1,4	2
19	Indie	317	1,7	1	19	Zjednoczone Emiraty Arabskie	262	1,4	4
20	Tajwan	314	1,7	3	20	Turcja	242	1,3	-4
21	Australia	240	1,3	-5	21	Brazylia	239	1,3	-5
22	Szwajcaria	239	1,3	4	22	Australia	238	1,2	-2
23	Malezja	234	1,2	3	23	Tajlandia	228	1,2	-9
24	Tajlandia	228	1,2	0	24	Polska	218	1,1	5
25	Brazylia	225	1,2	-7	25	Malezja	209	1,1	1
26	Polska	217	1,1	6	26	Szwajcaria	203	1,1	1
27	Austria	177	0,9	1	27	Austria	182	1,0	-1
28	Indonezja	176	0,9	-3	28	Indonezja	178	0,9	-5
29	Czechy	174	0,9	7	29	Arabia Saudyjska	163	0,9	-3
30	Szwecja	165	0,9	-2	30	Szwecja	161	0,8	1
	Łącznie	15.537	82,1	-		Łącznie	15.581	81,9	-
	Świat*	18.935	100,0	1		Świat*	19.024	100,0	1

* dane uwzględniają wartość reeksportu oraz importu służącemu reeksportowi;

Źródło: DSA MG na podstawie danych WTO z kwietnia 2015.

Wartość światowego eksportu usług osiągnęła w 2014 roku poziom prawie 4,9 bln USD, czyli była o 4% wyższa niż przed rokiem. Usługi stanowiły blisko 21% łącznych światowych obrotów towarami i usługami. W ujęciu przedmiotowym najszybciej zwiększył się eksport usług turystycznych – o 7%, do prawie 1,8 bln USD – stanowiących ponad ¼ eksportu usługowego świata. Znacznie wolniejszy wzrost odnotowano natomiast w eksporcie zajmujących niespełna 20% globalnego eksportu usług transportowych – o 2%, do 900 mld USD.

Okolo 52% globalnego eksportu usług stanowiła grupa tzw. pozostałych usług komercyjnych (włączając w to usługi finansowe i księgowo), których eksport zwiększył się o 5%, do prawie 2,7 bln USD. Najsłabszym składnikiem usług były usługi produkcyjne, związane z przetwarzaniem towarów, które zanotowały spadek o 3%.

Blisko połowa światowego eksportu usług (48,3%) w roku 2014 przypadała na Europę, gdzie odnotowano wzrost ich eksportu o 5%, do 2,35 bln USD. Jednocześnie region ten stanowił 42% importu usług, a jego wzrost sięgnął 5% (do 2,0 bln USD). Eksport usług w Unii Europejskiej zwiększył się o 5% (do 2,15 bln USD), import również o 5% (do 1,81 bln USD). Wśród głównych gospodarek europejskich najlepsze wyniki odnotowano w Niemczech (267 mld USD), Wielkiej Brytanii (329 mld USD), Francji (263 mld USD), Niderlandach (156 mld USD) oraz Irlandii (133 mld USD).

Udział krajów azjatyckich w handlu usługami wyniósł 25,4% po stronie eksportu oraz 28,5% w imporcie. Wartość eksportu Azji wzrosła o 5% (do 1,24 bln USD), a importu o 6% (do 1,35 bln USD). Najbardziej dynamicznie wzrosły obroty usługowe Japonii – w eksporcie o 19% (do 158 mld USD), w imporcie o 12% (do 190 mld USD) oraz Chin – w eksporcie o 8% (do 222 mld USD), w imporcie o 16% (do 382 mld USD).

Ameryka Północna stanowiła w 2014 roku 16,3% globalnego eksportu usługowego oraz 12,5% importu. W tym regionie nastąpił wzrost eksportu usług o 3% (do 793 mld USD) oraz importu również o 3% (do 593 mld USD), zaś w dominujących tu Stanach Zjednoczonych eksport wyniósł 686 mld USD i był o 3% wyższy niż przed rokiem, a import 454 mld USD i był wyższy o 4%.

W rankingu krajów dominujących w globalnym handlu usługowym liderem zarówno w eksporcie, jak i w imporcie pozostają Stany Zjednoczone, z udziałami wynoszącymi odpowiednio 14,1% w eksporcie oraz 9,6% w imporcie. Kolejne miejsca w eksporcie usług – podobnie jak w minionych kilku latach – utrzymały Wielka Brytania (6,8%) i Niemcy (5,5%). Natomiast w imporcie na drugiej pozycji umocniły się Chiny (z udziałem 8,1%), a na trzeciej Niemcy (6,9%).

Polska w roku 2014 na liście światowych eksporterów usług znalazła się na 29 pozycji wobec 28 miejsca przed rokiem, na co przełożył się wzrost eksportu usług o 2%, do 46 mld USD (0,9% udziału w światowym eksporcie). Z kolei w imporcie podobnie jak przed rokiem Polska zajęła 33 miejsce, z udziałem 0,7%, tj. 35 mld USD.

1.1.4 Aktualna sytuacja i perspektywy rozwoju w gospodarce światowej i na wybranych rynkach

Jak już wcześniej wspomniano w całym 2014 r. światowa gospodarka rozwijała się w tempie 3,4%, w tym kraje rozwinięte gospodarczo w tempie 1,8%, podczas gdy rynki słabiej rozwinięte 4,6%.

Inflacja w gospodarkach rozwiniętych pozostawała generalnie poniżej celów wyznaczonych przez banki centralne, co wskazuje, że w wielu z tych gospodarek występowała pokaźna luka produktowa. W strefie euro inflacja utrzymywała się poniżej oczekiwań i spadała nadal, do poziomu 0,4% w sierpniu (w ujęciu r/r). W kilku gospodarkach strefy, gdzie bezrobocie było wyższe od średniej dla całego obszaru utrzymywała się umiarkowana deflacja cen konsumpcyjnych. W USA w ostatnich kilku miesiącach I półroczu 2015 r. odnotowano umiarkowany wzrost inflacji, jakkolwiek pozostawała ona nadal poniżej długoterminowego celu wyznaczonego przez Rezerwę Federalną na poziomie 2%. Inflacja w Japonii, zarówno w ujęciu ogólnym, jak i podstawowym (bez paliw i żywności) wzrosła w lipcu 2014 r. odpowiednio do 1,3% oraz 0,6%, natomiast w gospodarkach wschodzących utrzymywała się od wiosny 2014 r. na generalnie stabilnym poziomie.

W 2014 r. polityka monetarna w gospodarkach rozwiniętych miała z reguły charakter elastyczny i dostosowawczy stosownie do bieżących potrzeb i tendencji, podczas, gdy w gospodarkach wschodzących pozostawała na ogół niezmienna. W strefie euro EBC zapowiedział szereg przedsięwzięć powstrzymujących niską inflację, stwarzających ułatwienia kredytowe i poprawiających płynność finansową. W 2014 roku notowano też wzrost napięć geopolitycznych między Rosją i Ukrainą, a także w rejonie Bliskiego Wschodu. Jednak, jak dotychczas wpływ tych napięć na aktywność gospodarczą był z reguły ograniczony do krajów bezpośrednio zaangażowanych w konflikty oraz do ich najbliższych partnerów handlowych. Reakcja rynków finansowych na te wydarzenia była umiarkowana.

Od kwietnia 2014 r. warunki finansowania działalności gospodarczej poprawiły się. Szczególnie dotyczy to spadku długookresowych stóp procentowych w gospodarkach rozwiniętych. Ceny pozyskania kapitału generalnie wzrosły, a premie za ryzyko spadły, zarówno w gospodarkach rozwiniętych, jak i wschodzących. Napływ kapitału do tych ostatnich utrzymał się na stosunkowo wysokim poziomie, pomimo ich słabszej aktywności, ich kursy walutowe ustabilizowały się, a w niektórych z nich nawet wzrosły.

Analicyści MFW prognozują, że w 2015 r. gospodarka światowa będzie się rozwijać w tempie 3,3%, co stanowi korektę *in minus* (o 0,2 pkt. proc.) w stosunku do projekcji kwietniowej. Analogicznie jak w poprzednich latach szybsze tempo wzrostu mają wykazać gospodarki słabiej rozwinięte (4,2%) niż kraje rozwinięte (2,1%), z tym że w przypadku tej pierwszej grupy będzie to oznaczało spowolnienie w stosunku do roku poprzedniego, a drugiej pewne ożywienie.

Inaczej niż w poprzednich latach, analitycy MFW spodziewają się, że w 2015 r. tempo wzrostu wolumenu światowych towarów i usług będzie wyższe niż PKB i wyniesie 4,1%. Stanowi to jednocześnie korektę *in plus* w porównaniu z projekcjami kwietniowymi (o 0,4 pkt. proc.).

Mimo niewielkiego udziału w polskich obrotach handlowych, **Stany Zjednoczone**, jako wiodący uczestnik globalnej gospodarki odgrywają kluczową rolę w kształtowaniu koniunktury światowej i tym samym zarówno bezpośrednio, jak i pośrednio oddziałują na kondycję polskiej gospodarki, w tym na jej potencjał wytwórczy i eksportowy.

Dzięki wyraźnemu ożywieniu w II i III kwartale, średnioroczny wzrost PKB gospodarki amerykańskiej w 2014 r. okazał się relatywnie wysoki wśród innych gospodarek wysokorozwiniętych i wyniósł 2,4%. PKB był kreowany wyłącznie przez popyt krajowy (wzrost o 2,5%, do poziomu 17,7 bln USD), przy spadku eksportu netto (o 0,2%, do poziomu ok. 507 mld USD). Dominującym elementem popytu krajowego była konsumpcja prywatna (wzrost o 2,5%, do poziomu blisko 11,8 bln USD). Inwestycje w majątek trwały brutto wzrosły w 2014 r. o 3,9%, do poziomu blisko 3,3 bln USD. Eksport towarów i usług w cenach rynkowych wzrósł w 2014 r. o 3,2%, do poziomu ponad 2,3 bln USD, a import zwiększył się o 4%, do niespełna 2,9 bln USD. Jakkolwiek ożywienie gospodarcze w USA zostało w znacznym stopniu zahamowane w wyniku aprecjacji dolara, jak również na skutek wyjątkowo ostrej zimy na początku 2015 r. to analitycy MFW oczekują, że wzrost PKB gospodarki amerykańskiej przyspieszy do 2,5% w całym 2015 r. i 3% w 2016 r.

Ostatnie spadki cen ropy osłabiły zaangażowanie i wydatki inwestycyjne w sektorze wydobywczym. Również perspektywy ożywienia inwestycji w budownictwie mieszkaniowym pozostają niepewne, po części ze względu na niejednoznaczne długookresowe prognozy demograficzne i wynikające stąd rokowania popytowe. Niski poziom inwestycji publicznych i prywatnych inwestycji kapitałowych wpłynął na spadek wydajności i osłabił zdolności produkcyjne. Sytuacja na rynku pracy systematycznie się poprawiała dzięki rosnącemu zatrudnieniu w sektorze prywatnym i spadkowi stopy bezrobocia. Wspierające rozwiązania w sferze polityki monetarnej oraz niższe ceny energii przekładały się na wzrost zagregowanego popytu oraz postępujący wzrost wydatków konsumpcyjnych i poziomu zamożności gospodarstw domowych.

Zgodnie ze wcześniejszymi prognozami OECD, w **gospodarce japońskiej** w 2014 roku odnotowano spadek PKB o 0,1% wobec roku poprzedniego. Spowodowane to było dalszym wdrożeniem reform tzw. „Abenomics” (od nazwiska japońskiego premiera - Shinzō Abe). Po wcześniejszym wykorzystaniu bodźców oraz instrumentów polityk monetarnej i fiskalnej, a co za tym idzie realizacją dwóch z trzech podstawowych filarów niniejszego planu, rząd konsekwentnie implementował założenia tzw. trójzębnej strategii (ang. *three-pronged strategy*) odnowy Japonii, tj. wsparcia i poprawy zaufania ze strony gospodarstw domowych oraz biznesu – ostatnią część programu. Najważniejszą reformą, wprowadzoną w kwietniu 2014 r., była podwyżka podatku od konsumpcji z 5% do 8% (po raz pierwszy od 1997 r.). W rezultacie jako naturalne zjawisko przed zapowiadaną podwyżką podatku w I kwartale 2014 roku odnotowano antycypacyjny wzrost gospodarczy o 2,3% wobec analogicznego okresu poprzedniego roku, głównie dzięki wzmożonej konsumpcji prywatnej oraz zwiększeniu inwestycji przedsiębiorstw. Po wprowadzeniu reformy podatkowej, w kolejnych kwartałach wystąpiła jednak recesja odpowiednio 0,4%, 1,4% oraz 0,8% w porównaniu do analogicznych okresów 2013 r. Pierwotnie zakładano, iż kolejna podwyżka podatku od konsumpcji miała nastąpić w 2015 r., jednak po znacznym osłabieniu koniunktury gospodarczej, rząd japoński ogłosił przesunięcie reformy w czasie – do 2017 r. W ostatnim kwartale 2014 roku zahamowanie recesji gospodarczej zostało spowodowane bezpośrednio wzrostem eksportu, a pośrednio spadkiem wartości jena oraz cen surowców mineralnych importowanych przez Japonię.

Pakiet „ułatwień ilościowych i jakościowych” prowadzony przez Bank Japonii, zdaniem analityków, powinien być kontynuowany do momentu, kiedy wyznaczony cel inflacyjny (2%) zostanie osiągnięty i utrwalony w sposób zapewniający definitywne wyjście z deflacji. Za priorytetowe zadanie nadal uznano redukcję długu publicznego, który osiągnął poziom ok. 230% PKB w 2014 roku oraz osiągnięcie nadwyżki budżetowej do 2020 roku. Ponadto łagodzenie skutków zaostrzonej polityki fiskalnej w postaci podniesienia podatku od konsumpcji, zrównoważyć ma planowana obniżka podatku dochodowego od osób prawnych (CIT), która jak się przewiduje, pobudzi inwestycje przedsiębiorstw, postrzeganych jako klucz do zwiększenia wydajności pracy kształtującej się znacznie poniżej średniej OECD.

Analicyści spodziewają się niewielkiego ożywienia gospodarczego Japonii nie przekraczającego 1% w 2015 r. oraz na poziomie 1,2% w 2016 r.

W roku 2014, szczególnie w II połowie, zaobserwowano ożywienie gospodarcze w większości krajów **strefy euro**, było to następstwem takich impulsów jak: postępujący spadek cen ropy, deprecjacji euro, złagodzenia polityki monetarnej czy osłabienia konsolidacji fiskalnej. Pomimo tego, wzrost gospodarczy pozostał jednak na stosunkowo niskim poziomie. Złożyło się na to wiele czynników, spośród których wyróżnić należy prowadzenie w dalszym ciągu dość surowej polityki kredytowej oraz kontynuowanie działań prowadzących do redukcji wysokiego długu publicznego. Utrzymywała się nadal wysoka stopa bezrobocia, w szczególności wśród ludzi młodych – wchodzących na rynek pracy. Powyższe elementy równocześnie oddziaływały w kierunku osłabienia presji inflacyjnej, w wyniku czego ceny konsumpcyjne w 2014 r. wzrosły o 0,4%, a zatem poniżej celu inflacyjnego Europejskiego Banku Centralnego (EBC).

Tempo konsolidacji fiskalnej wyraźnie osłabło, mimo ciągle występującego w wielu krajach wysokiego poziomu zadłużenia, redukując tym samym jedną z głównych przeszkód wzrostu gospodarczego. Jakkolwiek najważniejsze reformy związane z polityką fiskalną gospodarek strefy euro w 2014 r. zostały implementowane, to obniżenie długu publicznego będzie procesem długotrwałym. Deprecjacja wspólnej waluty odnotowana w analizowanym okresie, odzwierciedliła oczekiwania dotyczące prowadzenia bardziej rygorystycznej polityki monetarnej w Stanach Zjednoczonych niż w strefie euro. Presja dezinflacyjna spowodowała działania łagodzące politykę monetarną prowadzoną przez EBC, co w zasadzie pośrednio wynikło ze zmniejszenia cen ropy naftowej oraz zwiększenia popytu wewnętrznego.

Istotnym czynnikiem mającym wpływ na poprawę koniunktury w strefie euro było kontynuowanie procesu tworzenia unii bankowej, która ma pomóc odbudować zaufanie do systemu bankowego, a także wzmocnić jego bezpieczeństwo i stabilność.

Niemcy, największa gospodarka Unii Europejskiej oraz główny polski partner handlowy, w roku 2014 odnotowały wzrost gospodarczy o 1,6% wobec niewielkiego wzrostu – na granicy stagnacji – w roku poprzednim. Ożywienie gospodarcze wynikało m.in. ze zwiększenia nakładów brutto na środki trwałe, jak również w mniejszym stopniu, ze zwiększenia wartości eksportu netto.

W trzecim kwartale 2014 r. zaobserwowano zmniejszenie produkcji przemysłowej, co spowodowane było głównie niewielkim wzrostem gospodarczym oraz prowadzeniem polityki ograniczeń kredytowych w wychodzących z kryzysu gospodarkach strefy euro (zmniejszenie na tych rynkach popytu na dobra inwestycyjne, w których produkcji wyspecjalizowany jest przemysł niemiecki). Wystąpił również gwałtowny spadek eksportu do Rosji, co przełożyło się na zmniejszenie inwestycji w Niemczech.

Z kolei zwiększenie konsumpcji prywatnej wzmocnionej przez niską stopę bezrobocia oraz wzrost realnych płac stymulowało również ożywienie sektora usług. Stopa bezrobocia nadal utrzymywała się w powolnej tendencji spadkowej (z 5,2% w roku 2013 do 5,0% w roku 2014), podczas gdy wskaźnik wzrostu cen konsumpcyjnych wyniósł 0,8%, odzwierciedlając spadające ceny energii oraz importu z pozostałych gospodarek strefy euro.

Przewiduje się, że w 2015 r. gospodarka niemiecka rozwijać się będzie w takim samym tempie jak w 2014 r., tj. 1,6%.

Na tle całej grupy rynków rozwiniętych gospodarczo relatywnie szybko w 2014 r. rozwijała się **gospodarka brytyjska**, tj. w średnim tempie 2,8% wobec 1,7% w 2013 r. Główną siłą napędową tego wzrostu było ożywienie konsumpcji prywatnej.

W sytuacji pewnego zastoju deflacyjnego w 2014 r. w Wielkiej Brytanii podejmowane były działania zmierzające do stopniowego ożywienia presji inflacyjnej. W ramach tej strategii założono, że polityka monetarna będzie kształtowana w taki sposób, aby w połowie 2015 r. sytuacja zaczęła ewoluować w kierunku umiarkowanej inflacji. Niniejsza projekcja zakładała kontynuację przez rząd implementacji jego średnioterminowego planu konsolidacji. Wyższe stopy procentowe w powiązaniu z gospodarczym ożywieniem miały wspierać silniejszy wzrost wydajności poprzez zachęcanie do wyboru bardziej opłacalnych projektów oraz do restrukturyzacji przedsiębiorstw generujących straty. Wydajność pracy miała być również wzmocniona przez dalsze reformy strukturalne prowadzące do poprawy dostępności kredytów, ograniczenia zakłóceń na rynku pracy oraz dalszego doskonalenia infrastruktury.

Perspektywy dalszego wzrostu PKB Wielkiej Brytanii w znacznej mierze będą zależęć od wzrostu eksportu, co z kolei będzie silnie uwarunkowane koniunkturą gospodarczą strefy euro. Niemniej jednak analitycy spodziewają się wzrostu gospodarczego dla tego rynku na poziomie 2,4% w 2015 r. oraz 2,2% w 2016 r.

W 2014 r. odnotowano wyhamowanie tempa wzrostu gospodarczego rynków rozwijających się i wschodzących, do 4,6%. Wśród ważniejszych krajów tej grupy znacząco spowolniła gospodarka Brazylii (ze wzrostu PKB o 2,7% w 2013 r. do 0,1% w 2014 r.) oraz Rosji (z 1,3% do 0,6%). Niższy niż przed rokiem wzrost gospodarczy odnotowały także **Chiny**, tj. na poziomie 7,4%. Źródłem tego było osłabienie popytu w przemyśle przetwórczym oraz wyraźne pogorszenie koniunktury na rynku nieruchomości, gdzie odnotowano spadki zarówno sprzedaży, jak i cen mieszkań. Chińskie władze przyjęły szereg rozwiązań w celu utrzymania stabilnego wzrostu m.in. poprzez zwiększenie inwestycji infrastrukturalnych oraz budownictwo socjalne. Niemniej od kilku lat zauważalne jest zjawisko zmniejszenia udziału inwestycji w PKB - w 2014 r. stanowiły mniejszą część niż konsumpcja. Jakkolwiek zwiększona podaż kredytów oraz bardziej sprzyjająca polityka fiskalna przyniosły pewne ożywienie wzrostu gospodarczego w drugiej połowie 2014 r., to jednak tempo wzrostu PKB pozostawało już trzeci rok z rzędu poniżej przeciętnej z lat poprzednich. Z kolei inflacja w analizowanym okresie wyniosła 2,1% jako efekt zwiększenia cen wyrobów przemysłowych, przy utrzymaniu się stałego poziomu cen żywności. Niska inflacja w warunkach wyraźnego spowolnienia wzrostu gospodarczego stworzyła przestrzeń do złagodzenia polityki monetarnej przy równoczesnej kontynuacji dotychczasowych i nowych działań niezbędnych dla zachowania stabilności finansowej, ocenia się jednak, że polityka fiskalna władz ma w znacznej mierze charakter prorozwojowy.

Szybszy niż przed rokiem wzrost PKB odnotowały **Indie**, tj. o 7,3%, tym samym w 2014 r. znalazły się w gronie najszybciej rozwijających się gospodarek na świecie. Przyspieszenie w Indiach wynikało głównie ze: stabilnego wzrostu konsumpcji zarówno publicznej, jak i prywatnej; dość dynamicznego wzrostu inwestycji w pierwszej połowie roku oraz zwiększenia produkcji przemysłu wytwórczego, która w kilku poprzednich kwartałach systematycznie się kurczyła.

Jednocześnie znacząco obniżył się wskaźnik inflacji, do 7,2% w 2014 r. podczas gdy w poprzednich latach utrzymywał się na dość wysokim poziomie ok. 10%. Zgodnie z prognozami OECD, pomimo wyhamowania wysokiego wzrostu inflacji, Indyjski Bank Centralny w dalszym ciągu powinien utrzymać stopy procentowe na dotychczasowym poziomie, do momentu kiedy tendencja spadkowa będzie możliwa do osiągnięcia w dłuższym okresie. Z jednej strony dalsze zaostrzenie polityki

fiskalnej i nowa mapa drogowa konsolidacji fiskalnej stanowiła ważny cel polityki gospodarczej w 2014 r. Natomiast z drugiej strony, utrzymanie stabilnego wzrostu gospodarczego uwarunkowało wprowadzenie przez rząd pakietów reform strukturalnych m.in. ujednoczenie prawa pracy oraz prawa podatkowego, czy zwiększenie inwestycji publicznych w infrastrukturę.

W 2014 r. o ponad połowę spowolnił wzrost gospodarczy krajów Ameryki Łacińskiej i Karaibów, tj. do 1,3%. Szczególnie zaważyło na tym wyhamowanie wzrostu PKB w **Brazylii** – z 2,7% w 2013 r. do 0,1%, co głównie było rezultatem zaciśnięcia polityki monetarnej i fiskalnej, słabnącego popytu zewnętrznego oraz niskiego poziomu inwestycji. Ponadto gospodarka Brazylii borykała się z wysoką inflacją (na poziomie 6,3%, czyli o 1,8 pkt. proc. przewyższającą wyznaczony cel inflacyjny) oraz szybko zwiększającym się długiem publicznym, który osiągnął poziom powyżej 60% PKB). Próbą powstrzymania powyższych zjawisk było zaciśnięcie polityki fiskalnej m.in. poprzez przywrócenie wcześniej obniżonych stawek podatków oraz polityki monetarnej – kontynuowanie polityki podwyższania stóp procentowych.

W 2014 roku kontynuowana była, występująca w latach poprzednich, tendencja do spowalniania wzrostu gospodarczego krajów **WNP**. W 2014 r. PKB tych krajów wzrósł zaledwie o 1% wobec 2,2% w 2013 r. i 4,8% w 2012 r. Szczególnie niekorzystne wyniki odnotowała Ukraina, gdzie po występującej w 2013 r. stagnacji, rok kolejny przyniósł recesję na poziomie 6,8%. Gospodarka rosyjska rozwijała się w tempie 0,6%, czyli ponad połowę wolniejszym niż przed rokiem.

Z drugiej strony w 2014 r. szybszy niż przed rokiem wzrost gospodarczy notowała Białoruś (1,6%), Gruzja (4,4%), Turkmenistan (10,3%) oraz Uzbekistan (8,1%). Pozostałe kraje tego regionu dotknęło spowolnienie, niemniej w żadnym z nich nie wystąpiła recesja.

Pogorszenie sytuacji gospodarczej w Rosji, to efekt m.in. zaniechania realizacji niezbędnych reform, spadku inwestycji, osłabienia konsumpcji wewnętrznej wskutek zmniejszenia dynamiki dochodów realnych ludności i wydatków budżetu w tej dziedzinie. W roku 2014 na te długofalowe uwarunkowania o charakterze strukturalnym, nakładać zaczęły się skutki sankcji związanych z zaangażowaniem się Rosji w wydarzenia na Ukrainie. Ponadto pod koniec 2014 r. wyżej wymienione czynniki zostały dodatkowo wzmocnione spadkiem cen ropy naftowej, głównego towaru eksportowego Rosji. W ostatnich kilku tygodniach obniżyły się one do poziomu 50-60 USD/bar., okresowo spadając nawet poniżej 50 dolarów, podczas gdy jeszcze w czerwcu ubiegłego roku osiągały 115 USD/bar. Przy dużej zależności od importu, Rosji zaczęły szkodzić również jej własne decyzje związane z wprowadzeniem embarga na import niektórych artykułów żywnościowych z UE, USA, Norwegii, Kanady i Australii. W wyniku ograniczenia importu przyspieszyła inflacja, która osiągnęła 11,4%, w tym na rynku żywnościowym 15,7% (wobec oczekiwanego poziomu na koniec 2014 r. w wysokości 5-5,5%). Istotnym czynnikiem wzmacniającym inflację była szybko postępująca deprecjacja rubla. Mimo podjętych przez CBR, zakrojonych na szeroką skalę działań, w tym bezpośrednich, bardzo kosztownych interwencji (w całym roku 2014 wydatkowano na te cele ponad 87 mld dolarów, w tym tylko w październiku ok. 30 mld USD), rubel osiągał, nie odnotowywane dotychczas, kolejne rekordowo niskie poziomy, zarówno wobec dolara jak i euro. W całym 2014 r. rubel stracił do dolara w wymiarze nominalnym 71,9% (na początku stycznia kurs wynosił 32,73 rbl/USD, na koniec grudnia 56,26 rbl/USD) oraz do euro 52% (odpowiednio 44,97 rbl/ EUR i 68,34 rbl/EUR). Uwarunkowania rosyjskiej gospodarki miały natomiast bezpośrednie przełożenie na kondycję innych rynków WNP.

Sankcje nałożone na Rosję pogarszają jej sytuację gospodarczą i pośrednio wpływają także na pozostałe kraje Wspólnoty Niepodległych Państw. Przewiduje się, iż w 2015 r. WNP odnotuje spadek PKB o 2,2%, a ponadto w wielu państwach może wystąpić dwucyfrowy wskaźnik inflacji. Wysoki wzrost gospodarczy, który w ostatnich latach charakteryzował region Kaukazu oraz Azji

Centralnej również wyhamuje – z 5,3% w 2014 roku do 3,2% w 2015 roku. W odniesieniu do państw silnie powiązanych gospodarczo z Rosją, takich jak Białoruś czy Armenia przewiduje się, że w 2015 roku wystąpi tam recesja na poziomie kolejno 2% i 1%.

Największe zagrożenie dla kształtowania się koniunktury w regionie WNP stwarza niepewność co do rozwoju sytuacji wokół Ukrainy (dla której przewiduje się spadek PKB w 2015 r. w wysokości 5,5%). Dalsza eskalacja negatywnych wydarzeń, przy bezpośrednim lub pośrednim zaangażowaniu Rosji, skutkować będzie dalszymi sankcjami osłabiającymi jej gospodarkę. Przełoży się to na kondycję innych krajów tego obszaru, w tym w szczególności takich jak Kazachstan i Białoruś, tworzących wraz z Rosją unię celną.

1.2 Uwarunkowania wewnętrzne – ogólna sytuacja w polskiej gospodarce

W 2014 r. poprawiła się sytuacja państw strefy euro, które po okresie dwóch lat spadku PKB (o -0,8% i -0,3% r/r odpowiednio w 2012 i 2013 r.), odnotowały jego nieznaczny wzrost na poziomie 0,9%. W całej Unii Europejskiej PKB wzrósł o 1,3%. W dalszym ciągu kondycja gospodarki UE była jednak słabsza niż przed rokiem 2008, co znajdowało odzwierciedlenie w niekorzystnej sytuacji rynku pracy. W państwach południowej Europy stopa bezrobocia przekraczała 20%, podczas gdy wskaźnik ten wśród ludzi młodych oscylował w granicach 50%.

Trudności gospodarek europejskich oraz narastający na przestrzeni całego 2014 roku konflikt rosyjsko-ukraiński nie tworzyły otoczenia sprzyjającego wzrostowi gospodarczemu w Polsce. Mimo niekorzystnej sytuacji poza granicami kraju, w kolejnych kwartałach 2014 r. odnotowano wzrost PKB powyżej 3%, co w całym roku pozwoliło uzyskać wzrost na poziomie 3,4%. Tym samym, polska gospodarka rozwijała się znacznie szybciej niż inne gospodarki UE (4. wynik w UE, za Irlandią, Węgrami i Malcią, które osiągnęły odpowiednio 4,8%, 3,6% oraz 3,5% wzrost PKB).

W 2014 r. odnotowano wzrost nakładów brutto na środki trwałe, w przeciwieństwie do 2013 r., kiedy to odkładano w czasie decyzje inwestycyjne ze względu na spowolnienie gospodarcze. W dwóch pierwszych kwartałach 2014 r. inwestycje rosły odpowiednio o 11,4% i o 8,4%, by w III kwartale wzrosnąć o 9,2%, a następnie zwiększyć się o 8,6% w IV kwartale, co pozwoliło osiągnąć wzrost inwestycji na poziomie 9,2% w skali całego roku. W porównaniu z wcześniejszymi latami wkład tej kategorii w tworzenie PKB wyraźnie się zwiększył (1,7 pkt. proc. w 2014 r. wobec 0,2 pkt. proc. w 2013 r. i -0,3 pkt. proc. w 2012 r.).

Wyższa niż przed rokiem była w 2014 r. dynamika spożycia indywidualnego. Na wynik ten złożyły się wyhamowanie wzrostu cen oraz poprawa sytuacji na rynku pracy – spadek stopy bezrobocia z 13,4% do 11,5% na koniec roku oraz nieznacznie wyższe niż w 2013 r. zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw (o 0,6%) przy 3,7 proc. wzroście realnych wynagrodzeń odnotowanym w warunkach niskiej inflacji. W efekcie, rola popytu wewnętrznego w tworzeniu wzrostu gospodarczego była znacznie wyższa niż w poprzednich latach. Popyt wewnętrzny zastąpił w roli stymulatora wzrostu popyt zagraniczny. Wolniejszy wzrost eksportu niż importu sprawił, że kontrybucja eksportu netto w całym 2014 roku była ujemna wyniosła -1,4 pkt. proc.

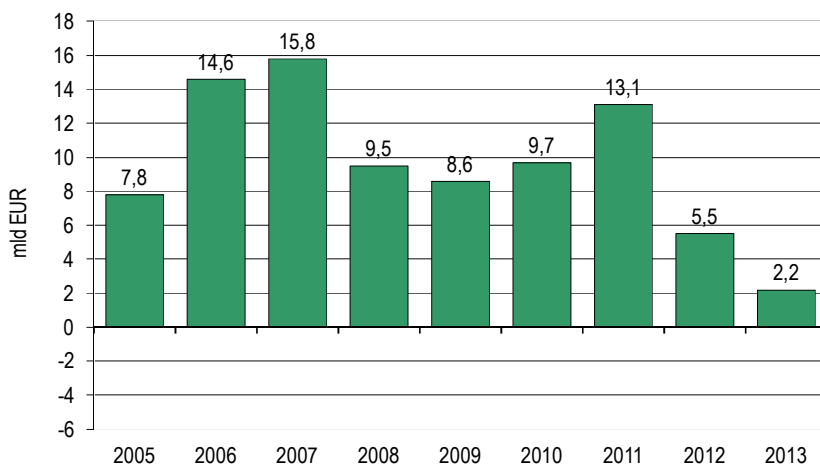
Wzrost aktywności gospodarczej w kraju znalazł swoje odzwierciedlenie we wzroście wskaźników sektorowych. W 2014 r. odnotowano wzrost poziomu produkcji sprzedanej przemysłu o 3,1%, a produkcja budowlana zwiększyła się o 2,6%.

Zmiany w strukturze popytu krajowego i zagranicznego pozostają w ścisłym związku z rolą, jaką we wzroście na przestrzeni kolejnych lat odegrały poszczególne sektory gospodarki. W 2014 r. sektor usługowy, rozwijający się od kilku lat, utrzymał swój dodatni wkład w tworzenie wartości dodanej. Po okresie spowolnienia gospodarczego nastąpił powrót do pozytywnego wpływu przemysłu na wzrost PKB.

W 2013 roku napłynęło do Polski ok. 2,2 mld EUR z tytułu BIZ. Tak niska wartość napływu BIZ w 2013 roku w porównaniu z wcześniejszymi latami była efektem odpływu tzw. kapitału w tranzycie (przepływów finansowych, nie wpływających na zatrudnienie oraz produkcję) w wysokości ok. 2,8 mld EUR. Wstępne dane za rok 2014 wskazują, że był on zdecydowanie bardziej korzystny pod tym względem, a wartość napływających do Polski BIZ była kilkakrotnie wyższa niż w 2013 roku.

O niezmiennie wysokiej atrakcyjności inwestycyjnej Polski świadczą międzynarodowe rankingi i zestawienia. Według *World Investment Report 2014*, Polska w latach 2014-2016 będzie jedną z najatrakcyjniejszych gospodarek dla zagranicznych inwestorów (13. miejsce). Wśród dwudziestu państw uznanych za najlepsze lokalizacje dla BIZ znalazło się zaledwie 5 krajów z Europy, przy czym Polska była jedynym przedstawicielem regionu Europy Środkowo-Wschodniej. Na wysoką atrakcyjność Polski wskazują również wyniki badania ankietowego przeprowadzonego przez firmę doradczą Ernst&Young. W raporcie *Atrakcyjność inwestycyjna Europy 2015* Polsce przypadło 1. miejsce w Europie Środkowo-Wschodniej pod względem atrakcyjności dla BIZ. Polska, ze 132 projektami inwestycyjnymi zrealizowanymi w 2014 r. (o 23% więcej niż w roku 2013), zajęła 1. miejsce w regionie. Pod względem liczby miejsc pracy stworzonych dzięki BIZ Polsce przypadło drugie miejsce (15.485 miejsc pracy, o 12% więcej niż rok wcześniej).

Wykres 3 Napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych do Polski w latach 2004-2013 (w mln EUR)

Źródło: DSA MG na podstawie kwartalnych danych NBP.

Wśród działów przetwórstwa przemysłowego inwestycje o największej wartości napłynęły m.in. do: działów produkujących wyroby rafinacji ropy naftowej, chemikalia, wyroby farmaceutyczne oraz wyroby z gumy i tworzyw sztucznych, przemysłu spożywczego, produkcji maszyn i wyrobów z metali, a także produkcji sprzętu samochodowego. Obecnie coraz większe znaczenie w strukturze sektorowej inwestycji zagranicznych zyskują usługi. W oparciu o zasoby doświadczonego personelu, rozbudowuje się i otwiera nowe centra usług biznesowych (BPO), centra usług wspólnych (SSC), a także centra badawczo-rozwojowe (B+R). Według danych Związku Liderów Sektora Usług Biznesowych ponad 470 centrów usług istniejących w Polsce należy do 325 inwestorów z 28 krajów. Wśród nich są m. in.: Shell, HP, IBM, Capgemini, PwC, Samsung, GE czy BNY Mellon.

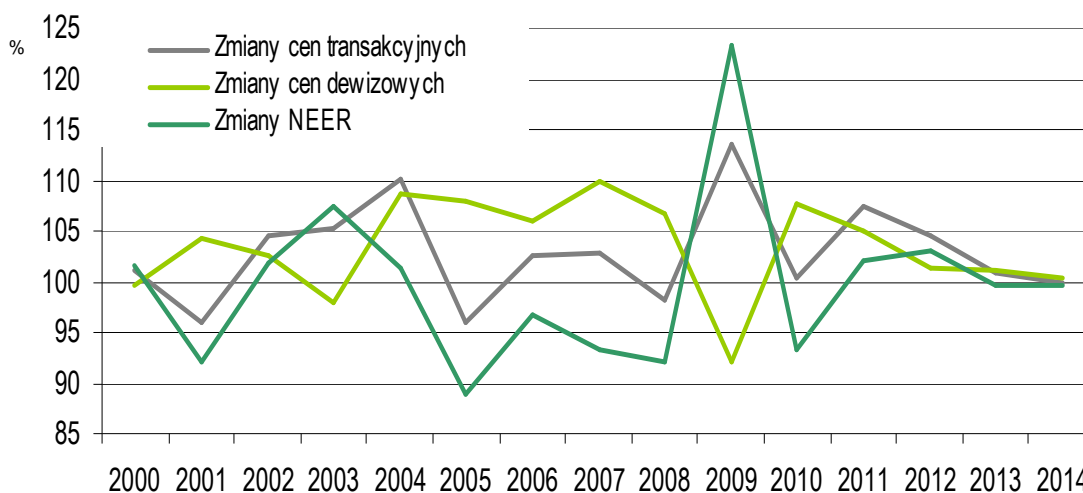
W 2014 r. została odwrócona, trwająca w trzech poprzednich latach, tendencja do osłabiania się złotego w stosunku do głównej waluty rozliczeniowej w polskich obrotach towarowych, tj. euro. Zdecydował o tym II i III kwartał 2014 r., kiedy to euro w złotych osłabiło się odpowiednio o: 0,8% i 1,7%. Jakkolwiek w IV kwartale wspólna waluta zaczęła się umacniać (o 0,7%), to w skali całego roku średni kurs euro był niższy w stosunku do złotego o 0,3%.

Zdecydowanie wyraźniejsze były w 2014 r. wahania kursu dolara (waluty, w której dokonywane jest ponad 20% rozliczeń w polskim eksporcie). Jego kurs wzrósł z poziomu 3,0650 PLN w styczniu do 3,4287 PLN w grudniu, tj. o ok.12%, przy czym w okresie luty-lipiec utrzymywał się poniżej poziomu styczniowego i dopiero w ostatnich 4 miesiącach 2014 r. zaczął wyraźnie wzrastać. W rezultacie w skali całego roku kurs dolara w złotych był niższy o 0,2%.

Rozpatrywane w stosunku do roku 2013 relatywnie nieznaczne zmiany nominalnego kursu złotego w stosunku do dwóch głównych walut (euro i USD), a zarazem bardzo umiarkowane zmiany cen dewizowych towarów eksportowanych przyniosły w 2014 roku stabilizację średnich cen transakcyjnych w polskim eksporcie. Po niewielkim wzroście tych cen w roku 2013 (o 0,8%), w roku 2014 nastąpiła ich stabilizacja. Natomiast ceny transakcyjne w imporcie, po ich spadku o 1,7% w roku 2013, spadły w roku 2014 o dalsze 2,7%, co przy neutralnym wpływie zmian efektywnego kursu nominalnego złotego względem podstawowych walut było głównie wynikiem spadku cen importowanej ropy naftowej.

W efekcie powyższych zmian cen transakcyjnych w obydwóch strumieniach obrotów towarowych rok 2014 przyniósł znaczącą poprawę relacji cenowych (terms of trade) polskich obrotów towarowych. Po wzroście o 2,5% w roku 2013 wskaźnik ToT w 2014 roku wzrósł o 2,8%.

Wykres 4 Zmiany tempa wzrostu cen transakcyjnych, dewizowych i NEER w eksporcie w latach 2000-2014 (r/r)

Źródło: DSA MG na podstawie danych NBP i GUS.

2 DŁUGOOKRESOWE ZMIANY OBROTÓW TOWAROWYCH

2.1 Zmiany w okresie transformacji i po przystąpieniu do UE

Cechą charakterystyczną transformacji oraz czynnikiem warunkującym sukces tego procesu było od początku otwieranie polskiej gospodarki na świat poprzez m.in. dynamiczny wzrost wymiany handlowej, co szczególnie było widoczne w drugiej dekadzie przemian gospodarczych. Eksport towarów z Polski wzrósł od 1991 roku blisko 15-krotnie, do 222,3 mld USD w roku 2014. Z kolei import zwiększył się również ponad 14,5-krotnie osiągając 225,9 mld USD. Deficyt obrotów towarowych sięgający w 1991 r. nieco ponad 0,6 mld USD, systematycznie pogłębiał się w pierwszej dekadzie transformacji, natomiast w kolejnych latach jego poziom podlegał wahaniom, przy czym w roku 2008 osiągnął rekordowy poziom 38,6 mld USD. W roku 2013 deficyt obrotów został zredukowany do 2,6 mld USD, czyli poziomu najniższego od 1991 roku., a w roku 2014 ponownie wzrósł, osiągając wartość 3,6 mld USD.

Tabela 7 Obroty polskiego handlu zagranicznego według GUS w latach 1991-2014

	mln USD			rok poprzedni = 100		mln EUR			rok poprzedni = 100	
	Eksport	Import	Saldo	Eksport	Import	Eksport	Import	Saldo	Eksport	Import
1991	14.903	15.522	-619	104,1	162,9	-	-	-	-	-
1992	13.187	15.913	-2.726	88,5	102,5	-	-	-	-	-
1993	14.143	18.834	-4.691	107,2	118,4	-	-	-	-	-
1994	17.240	21.596	-4.356	121,9	114,7	-	-	-	-	-
1995	22.895	29.050	-6.155	132,8	134,5	-	-	-	-	-
1996	24.440	37.137	-12.697	106,7	127,8	-	-	-	-	-
1997	25.751	42.307	-16.556	105,4	113,9	-	-	-	-	-
1998	28.229	47.054	-18.825	109,6	111,2	-	-	-	-	-
1999	27.407	45.911	-18.504	97,1	97,6	25.670	43.050	-17.381	-	-
2000	31.596	48.859	-17.263	115,5	106,6	34.322	53.034	-18.712	133,9	123,3
2001	36.040	50.191	-14.151	114,1	102,7	40.316	56.129	-15.813	117,5	105,8
2002	40.943	55.023	-14.079	113,6	109,6	43.330	58.212	-14.882	107,5	103,7
2003	53.450	67.886	-14.435	130,5	123,4	47.399	60.183	-12.784	109,4	103,4
2004	73.781	88.156	-14.375	138,0	129,9	59.698	71.354	-11.656	125,9	118,6
2005	89.378	101.539	-12.161	121,1	115,2	71.423	81.170	-9.746	119,6	113,8
2006	109.584	125.645	-16.061	122,6	123,7	87.926	100.784	-12.858	123,1	124,2
2007	138.785	164.172	-25.387	126,6	130,7	101.839	120.389	-18.551	115,8	119,5
2008	171.860	210.479	-38.619	123,8	128,2	116.244	142.448	-26.204	114,1	118,3
2009	136.641	149.570	-12.929	79,5	71,1	98.218	107.529	-9.311	84,5	75,5
2010	159.758	178.063	-18.305	116,9	119,1	120.373	134.188	-13.815	122,6	124,8
2011	190.247	212.331	-22.083	119,1	119,2	136.694	152.568	-15.875	113,6	113,7
2012	184.661	198.463	-13.803	97,1	93,5	143.456	154.040	-10.584	104,9	101,0
2013	206.138	208.780	-2.642	111,6	105,2	154.994	156.978	-1.984	108,0	101,9
2014	222.339	225.898	-3.559	107,9	108,2	165.774	168.432	-2.658	107,0	107,3

Źródło: DSA MG na podstawie danych GUS.

Zdecydowany wzrost roli eksportu w polskiej gospodarce i jego dynamiczny rozwój w okresie transformacji znalazł odzwierciedlenie w zwiększeniu udziału Polski w światowym eksporcie towarowym z ok. 0,4% na początku lat 90. i 0,5% w 2000 r. do ponad 1,1% w 2014 roku.

W okresie minionych ponad dwóch dekad wartość eksportu rosła dynamicznie, w szczególności w latach 2000-2008, gdy średnioroczne tempo wzrostu wyniosło 22,9% (w ujęciu dolarowym), podczas gdy w latach 1991-1999 eksport zwiększał się przeciętnie o 8,1% rocznie. Z kolei średni roczny wzrost importu był szybszy w pierwszej dekadzie transformacji (w latach 1991-1999 o 20,4%) niż w latach 2000-2008 (o 18,9%). Podobnie jak w latach 2000-2008, w okresie po kryzysowym załamaniu obrotów w 2009 roku, lata 2010-2014 przyniosły szybszy średni wzrost po stronie eksportu (o 9,9%) niż w imporcie (8,2%).

W całym analizowanym okresie, w tym w szczególności w latach 2000-2014 tempo wzrostu eksportu wyraźnie wyprzedzało wzrost PKB. PKB wzrósł w tym czasie 2,2-krotnie (z 186 mld EUR do poziomu 413 mld EUR), podczas gdy wartość eksportu zwiększyła się blisko 4,9-krotnie (z 34 mld EUR do 165,8 mld EUR). W 2014 r. relacja obrotów towarowych do PKB wzrosła do ok. 80% z poziomu ok. 47% w roku 2000. Ten stały trend wskazuje, że polska gospodarka oraz wytworzone w Polsce produkty są coraz bardziej konkurencyjne na rynku międzynarodowym.

Rozwój gospodarczy Polski, w tym także wzrost eksportu – podobnie jak w większości gospodarek przechodzących proces transformacji w Europie Środkowej i Wschodniej – jest silnie uzależniony od napływu inwestycji zagranicznych, które są z reguły nośnikiem innowacji i technologii, ale jednocześnie generują import o charakterze inwestycyjno-zaopatrzeniowym (stanowiący obecnie ok. 80% łącznego przywozu do Polski). Import ten bezpośrednio wpływa na rozwój potencjału produkcyjnego oraz unowocześnienie gospodarki, a jednocześnie wywiera decydujący wpływ na skalę deficytu obrotów. Można zatem oceniać, że wzrost importu – szczególnie szybki na początku transformacji – jest nieodłącznym i naturalnym elementem rozwoju polskiej gospodarki.

Warto jednak podkreślić, że napływ zagranicznych inwestycji pociągający za sobą wzrost importu, po pewnym czasie generuje również przyspieszenie eksportowe w wyniku zaangażowania się tych podmiotów w działalność eksportową. Po okresie dominującego w pierwszych latach transformacji zainteresowania zagranicznych inwestorów ekspansją na chłonny rynek wewnętrzny, ostatnia dekada przyniosła, wraz ze wzmożonym napływem BIZ, dynamiczny wzrost orientacji eksportowej wśród zagranicznych inwestorów. Szacuje się, że obecnie udział podmiotów z kapitałem zagranicznym w polskim eksporcie towarowym sięga ok. 60%.

Wysokie tempo wzrostu eksportu w minionej dekadzie to także efekt unowocześnienia jego struktury, co również w dużym stopniu wynika z proeksportowej orientacji BIZ realizowanych w Polsce. O ile w pierwszej dekadzie transformacji polski eksport był w znacznym stopniu zorientowany na tradycyjne branże takie jak tekstylia, przemysł metalowy, drzewny, wydobywczy, to kolejna dekada przyniosła istotne zmiany w sferze specjalizacji eksportowej – przekształcenie się w znacznym stopniu z modelu tradycyjnego w bardziej rozwojowy. Udział wyrobów elektromaszynowych – czyli tych o najwyższym poziomie nowoczesności – w 2014 r. wyniósł blisko 40%, czyli podwoił się w porównaniu z początkiem lat 90. Znacząco zwiększyło się także znaczenie produktów przemysłu chemicznego w eksporcie – z ok. 8% do 14%. Niewątpliwym sukcesem osiągnął sektor rolno-spożywczy, którego eksport w ostatnich latach rośnie bardzo dynamicznie. W 2014 r. sprzedaż produktów żywnościowych za granicę wyniosła 21,9 mld EUR, a nadwyżka generowana w obrotach tymi towarami sięgnęła 6,7 mld EUR.

W analizowanym okresie najbardziej radykalnie obniżył się udział wyrobów przemysłu lekkiego w polskim eksporcie – o ile na początku lat 90. stanowiły one ok. 15% naszej sprzedaży za granicę, to w roku 2014 było to zaledwie 3,8%. Istotnie zmniejszyło się także znaczenie produktów mineralnych i metalurgicznych, czyli tych o niskim poziomie przetworzenia. Na początku procesu transformacji stanowiły one łącznie blisko 30% polskiego eksportu, podczas gdy ich udział w roku 2014 obniżył się o przeszło połowę, tj. do mniej niż 15%.

O wysokim poziomie konkurencyjności polskiej oferty eksportowej i całej gospodarki może świadczyć dominujący udział państw rozwiniętych – czyli tych bardziej wymagających – w naszym eksporcie, szczególnie rynków UE, które stanowią przeszło $\frac{3}{4}$ w polskim eksporcie, a od lat najważniejszym partnerem handlowym Polski pozostają Niemcy (odbierają ponad $\frac{1}{4}$ polskiej sprzedaży za granicę). Rynki unijne ugruntowały swoją dominującą pozycję w polskiej wymianie towarowej z zagranicą po akcesji Polski do UE w 2004 roku.

Osiągnięta w 2014 roku wartość eksportu towarów na poziomie 165,8 mld EUR była 3,5-krotnie wyższa niż w roku 2003, kiedy to sprzedaż za granicę wyniosła 47,4 mld EUR. Natomiast import Polski zwiększył się 2,8-krotnie, tj. do 168,4 mld EUR wobec 60,2 mld EUR w 2003 r.

W roku 2014 polski eksport do krajów UE wyniósł 128,4 mld EUR, zwiększając się w porównaniu ze stanem sprzed akcesji Polski do UE, a więc z 2003 rokiem 3,8-krotnie. O ile jednak sprzedaż do krajów „starej Unii” zwiększyła się 3,6-krotnie (do przeszło 99,2 mld EUR), to do wszystkich nowych państw członkowskich (9+3) wzrosła przeszło 5,3-krotnie (do 29,2 mld EUR). Można zatem oceniać, że o ile wymiana handlowa z krajami UE-15 była stosunkowo dobrze rozwinięta jeszcze przed akcesją, to wspólne pierwsze dziesięciolecie w strukturach Unii pozwoliło znacząco zacieśnić współpracę handlową Polski z nowymi krajami członkowskimi. Przełożyło się to na wzrost udziału państw UE-12 w polskim wywozie z 13,3% do 17,6% przy jednoczesnym obniżeniu udziału UE-15 o 7,5 pkt. proc., do 59,8%.

Szczególnie widoczne jest znaczące pogłębienie współpracy z krajami Grupy Wyszehradzkiej, o czym świadczy m.in. rosnące ich znaczenie w polskim handlu. Rynek czeski stał się dla nas drugim partnerem w eksporcie (po Niemczech, a przed Wielką Brytanią, drugim do niedawna naszym partnerem) z udziałem 6,5% w 2014 r., podczas gdy w roku 2003 był piątym (z udziałem 4,1%). Jeszcze większy awans zanotowano w przypadku Słowacji, która w 2004 r. plasowała się na 16. pozycji (z udziałem 1,6%), a w roku 2014 znalazła się na miejscu 10. (z udziałem 2,5%). Z kolei Węgry w 2014 r. plasowały się tuż przed Słowacją, na miejscu 9 (z udziałem 2,6%), czyli o dwie pozycje wyżej niż w 2003 r. W 2014 r. łącznie na rynek czeski, słowacki i węgierski Polska sprzedała towary warte ponad 19,3 mld EUR, co stanowiło 11,5% naszego eksportu. Jednocześnie ich udział w przywozie do Polski wyniósł 7%, tj. ok. 11,8 mld EUR.

Wyższa dynamika po stronie eksportu do UE w okresie polskiego członkostwa zaowocowała przekształceniem deficytu na poziomie prawie 3 mld EUR w roku 2003 w nadwyżkę systematycznie rosnącą do 28,9 mld EUR w roku 2014. Tak znacząca korzystna zmiana salda w handlu z rynkami unijnymi, pozwala w znacznej części skompensować deficyt z tytułu importu surowców energetycznych (Rosja) oraz uwarunkowany strukturalnie wysoki deficyt w wymianie z rynkami azjatyckimi (szczególnie z Chinami i Republiką Korei). Deficyt obrotów z szeroką grupą rynków rozwijających się i wschodzących pogłębił się bowiem w analizowanym okresie z niecałych 9 mld EUR do 31,1 mld EUR.

Tabela 8 Zmiany w strukturze geograficznej obrotów towarami (w mln EUR)

	2014					2004				
	w mln EUR			udział (%) w:		w mln EUR			udział (%) w:	
	Eksport	Import	Saldo	eksportcie	importcie	Eksport	Import	Saldo	eksportcie	importcie
Polska ogółem	165.774	168.432	-2.658	100,0	100,0	59.698	71.354	-11.656	100,0	100,0
Kraje rozwinięte gosp.	139.384	110.986	28.398	84,1	65,9	51.790	54.642	-2.852	86,8	76,6
UE	128.398	99.457	28.941	77,5	58,5	48.165	49.158	-993	80,7	59,0
Niemcy	43.619	37.099	6.520	26,3	22,0	17.909	17.397	512	30,0	24,4
Czechy	10.719	6.063	4.656	6,5	3,6	2.581	2.582	-1	4,3	3,6
Wlk. Brytania	10.567	4.361	6.206	6,4	2,6	3.229	2.368	861	5,4	3,3
Francja	9.273	6.304	2.969	5,6	3,7	3.603	4.795	-1.192	6,0	6,7
Włochy	7.523	9.503	-1.980	4,5	5,6	3.647	5.619	-1.972	6,1	7,9
Niderlandy	6.904	6.362	542	4,2	3,8	2.564	2.486	78	4,3	3,5
Szwecja	4.709	3.049	1.660	2,8	1,8	2.087	1.929	159	3,5	2,7
Słowacja	4.204	3.123	1.081	2,5	1,9	1.066	1.175	-109	1,8	1,6
Węgry	4.361	2.661	1.700	2,6	1,6	1.533	1.346	186	2,6	1,9
Hiszpania	4.054	3.395	659	2,4	2,0	1.462	1.902	-440	2,4	2,7
EFTA	4.252	3.759	493	2,6	2,2	1.510	1.869	-359	2,5	2,6
Norwegia	2.781	2.309	472	1,7	1,4	1.064	1.027	37	1,8	1,4
Pozostałe rozwinięte	6.733	7.770	-1.037	4,1	4,6	2.115	3.615	-1.501	3,5	5,1
USA	3.627	4.103	-476	2,2	2,4	1.437	1.713	-276	2,4	2,4
Kanada	947	310	637	0,6	0,2	214	198	16	0,4	0,3
Japonia	492	2.442	-1.950	0,3	1,4	138	1.386	-1.247	0,2	1,9
Kraje rozwijające się	26.390	57.447	-31.057	15,9	34,1	7.794	16.689	-8.895	13,1	23,4
WNP	12.761	21.173	-8.412	7,7	12,6	4.677	7.115	-2.438	7,8	10,0
Rosja	7.009	17.393	-10.384	4,2	10,3	2.299	5.166	-2.866	3,9	7,2
Ukraina	3.141	1.697	1.444	1,9	1,0	1.640	840	800	2,7	1,2
Białoruś	1.604	635	969	1,0	0,4	457	564	-107	0,8	0,8
Pozostałe rozw. się	13.629	36.273	-22.644	8,2	21,5	3.117	9.575	-6.458	5,2	13,4
Turcja	2.337	2.018	319	1,4	1,2	731	899	-168	1,2	1,3
Chiny	1.684	17.560	-15.876	1,0	10,4	449	3.287	-2.838	0,8	4,6

Źródło: DSA MG na podstawie danych GUS.

Druga dekada transformacji gospodarczej, w tym okres członkostwa w UE to czas przekształcania polskiego eksportu w kierunku towarów bardziej nowoczesnych i o wyższym stopniu przetworzenia. Przy stosunkowo wysokiej jakości, polskie produkty pozostają atrakcyjne cenowo, co doceniane jest także na wielu rynkach rozwijających się i wschodzących. Wskazują na to wyniki osiągnięte w eksporcie do tej grupy państw, który od 2004 roku zwiększył się 3,4-krotnie (osiągając wartość 26,4 mld EUR), co z kolei przełożyło się na wzrost ich udziału w polskim eksporcie o 2,7 pkt. proc., do 15,9% w 2014 r.

W tej grupie odbiorców polskiego eksportu ważne miejsce zajmują rynki Wspólnoty Niepodległych Państw (7,7% łącznego eksportu w 2014 r.), w tym przede wszystkim Rosja, Ukraina i Białoruś. Do końca 2013 roku sprzedaż do tego ugrupowania wzrosła szybciej niż przeciętnie, tj. ok. 3,3-krotnie, przekraczając wartość 15,3 mld EUR. Sprzedaż polskich towarów do Rosji w latach 2004-2013 powiększyła się ponad 3,5-krotnie (do ponad 8,1 mld EUR), na Ukrainę 2,6-krotnie (do 4,3 mld EUR) oraz aż 4-krotnie na Białoruś (do ponad 1,8 mld EUR). Gospodarki wschodnie od wielu lat postrzegane są jako perspektywiczne dla polskiego eksportu, ucierpiały jednak na pogorszeniu koniunktury w Rosji i na Ukrainie od początku 2014 r., co przełożyło się na znaczący prawie 17% spadek polskiego eksportu na te rynki, w tym do Rosji o 14%, na Ukrainę o 27,1% i Białoruś 12%. Ekspert do pozostałej grupy rynków rozwijających się (innych niż WNP) wzrósł 4,3-krotnie, osiągając w 2014 r. poziom 13,6 mld EUR i powiększając swój udział w polskim wywozie do 8,2% z 5,2% w roku 2004. Wśród tych krajów dynamicznie zwiększyła się sprzedaż na rynki Bliskiego Wschodu, w tym do Turcji 3-krotnie (do 2,3 mld EUR), Zjednoczonych Emiratów Arabskich 11-krotnie (do ok. 840 mln EUR) czy też do Arabii Saudyjskiej blisko 5,5-krotnie (do 520 mln EUR), a także do wybranych rynków dalekowschodnich takich jak Chiny (3,7-krotnie, do 1,7 mld EUR), Singapur (13,5-krotnie, do 621 mln EUR) oraz Indie (6-krotnie, do 413 mln EUR).

Tabela 9 Zmiany w obrotach towarami zagregowanymi w 10 grup towarowych (w mln EUR)

	2014					2004				
	w mln EUR			udział (%) w:		w mln EUR			udział (%) w:	
	Eksport	Import	Saldo	eksportcie	importcie	Eksport	Import	Saldo	eksportcie	importcie
Polska ogółem	165.774	168.432	-2.658	100,0	100,0	59.698	71.354	-11.656	100,0	100,0
Artykuły rolno-spożywcze	21.877	15.135	6.742	13,2	9,0	5.242	4.406	836	8,8	6,2
Produkty mineralne	7.129	19.056	-11.927	4,3	11,3	3.427	7.435	-4.008	5,7	10,4
Wyroby chemiczne	23.023	29.552	-6.528	13,9	17,6	6.095	12.454	-6.359	10,2	17,5
Skóry	914	1.117	-203	0,6	0,7	365	654	-290	0,6	0,9
Wyroby drzewno-papiernicze	7.736	5.818	1.918	4,7	3,5	3.778	2.979	799	6,3	4,2
Wyroby przemysłu lekkiego	6.332	9.052	-2.720	3,8	5,4	3.197	4.406	-1.209	5,4	6,2
Wyroby ceramiczne	4.211	2.233	1.978	2,5	1,3	1.592	1.186	406	2,7	1,7
Wyroby metalurgiczne	17.509	17.700	-191	10,6	10,5	7.501	7.402	99	12,6	10,4
Wyroby elektro-maszynowe	65.813	61.876	3.937	39,7	36,7	23.991	29.096	-5.105	40,2	40,8
Różne i pozostałe	11.231	6.891	4.340	6,8	4,1	4.511	1.335	3.176	7,6	1,9

Źródło: DSA MG na podstawie danych GUS.

W latach 2004-2014 przeobrażeniom podlegała także struktura przedmiotowa polskich obrotów towarowych z zagranicą. Dominującą pozycję w polskim eksporcie zajmują – uważane za najwyższej przetworzone i o najwyższym poziomie nowoczesności – wyroby elektromaszynowe, których udział w eksporcie w 2014 roku wyniósł 39,7%, a jego zwiększenie się w omawianym okresie (ponad 2,5-krotne) było nieznacznie wolniejsze niż przeciętnie. Jednocześnie import tych produktów wzrósł w tym czasie 2-krotnie, co przełożyło się na znaczącą zmianę jakościową w handlu wyrobami przemysłu elektromaszynowego. Notowany bowiem w roku akcesji głęboki deficyt na poziomie 5,1 mld EUR przekształcił się w rosnącą nadwyżkę, która w 2014 r. osiągnęła 3,9 mld EUR.).

W okresie polskiej obecności w Unii Europejskiej zwiększyło się znaczenie w polskim eksporcie artykułów rolno-spożywczych oraz wyrobów przemysłu chemicznego. Ta druga grupa zajmuje drugie miejsce w polskim handlu zagranicznym pod względem wartości – w 2014 r. stanowiła 13,9% eksportu ogółem, tj. o 3,7 pkt. proc. więcej niż w 2004 r., co było efektem szybszego niż przeciętnie wzrostu ich sprzedaży – 3,7-krotnego, do 23,0 mld EUR. Mimo wolniejszego wzrostu ich importu w tym czasie (2,3-krotny) nie udało się zredukować wysokiego deficytu obrotów, który w 2014 roku wyniósł 6,5 mld EUR.

Natomiast w eksporcie sektora rolno-spożywczego Polska odnotowała niewątpliwy sukces, który potwierdza jego ponad 4-krotny wzrost od czasu akcesji, do poziomu niemal 21,9 mld EUR, a jego udział w łącznym wywozie wzrósł z 8,8% do 13,2%. O wysokiej jakości i uznaniu polskich artykułów żywnościowych świadczyć może fakt, iż ponad 80% ich eksportu trafia do bardziej wymagających zagranicznych konsumentów w krajach rozwiniętych gospodarczo. Warto również podkreślić, że Polska notuje w handlu produktami rolno-spożywczymi systematycznie rosnącą nadwyżkę, która w 2014 r. osiągnęła 6,7 mld EUR wobec nieco ponad 0,8 mld EUR w 2004 r.

Korzystne wyniki po stronie eksportu przekładające się na znaczącą poprawę stanu zrównoważenia obrotów w dominujących grupach towarowych pozwalają w istotnym stopniu kompensować tradycyjnie wysoki deficyt w handlu produktami mineralnymi. W 2014 r. sięgnął on 11,9 mld EUR w porównaniu z 4 mld EUR odnotowanymi w roku akcesji.

2.2 Zmiany w okresie po kryzysie 2008/2009

Kryzys 2008/2009 przerwał długookresowy, trwający od 1993 roku trend (z małą korektą w 1999 roku) szybkiego wzrostu obrotów handlu zagranicznego, w tym w szczególności eksportu.

Tabela 10 Obroty polskiego handlu zagranicznego w latach 2008-2014

	mln EUR			rok poprzedni = 100	
	Eksport	Import	Saldo	Eksport	Import
2008	116.244	142.448	-26.204	114,1	118,3
2009	98.218	107.529	-9.311	84,5	75,5
2010	120.373	134.188	-13.815	122,6	124,8
2011	136.694	152.568	-15.875	113,6	113,7
2012	143.456	154.040	-10.584	104,9	101,0
2013	154.994	156.978	-1.984	108,0	101,9
2014	165.774	168.432	-2.658	107,0	107,3
2014/2009	168,8	156,6			

Źródło: DSA MG na podstawie danych GUS.

W wyniku kryzysu polski eksport obniżył się w roku 2009 o 15,5%, a import o 24,5% w stosunku do poziomu z roku 2008. W latach następnym rozpoczął się dynamiczny proces odbudowy obrotów handlu zagranicznego. Po stronie eksportu poziom przedkryzysowy przekroczony został już w roku 2010, po stronie importu wymagało to dwóch lat. Dzięki wyższej dynamice eksportu, który wzrósł w ostatnich pięciu latach, tj. w okresie 2010-2014 o 68,8%, w porównaniu z 56,6% wzrostem importu, istotnej poprawie uległo saldo. Z poziomu przeszło 26,2 mld EUR deficytu w 2008 roku i 9,3 mld EUR w roku 2009 spadł on do niecałych 2 mld EUR w 2013 roku i 2,7 mld EUR w roku 2014.

Tempo odbudowy obrotów po kryzysie 2008/2009 w dużej mierze związane było ze skalą spadku w 2009 roku. Obroty z krajami UE zmniejszyły się wtedy o 14,5% po stronie polskiego eksportu i 24,5% po stronie importu. Znacząco większe załamanie wystąpiło w obrotach z krajami WNP. Polski eksport do krajów tego obszaru zmniejszył się w roku 2009 o 38,1%, import o 37,7%, w tym w odniesieniu do Rosji odpowiednio o 40,6% i 33,7%, Ukrainy o 43,3% i 48,4%.

W ostatnich pięciu latach 2010-2014 obroty towarowe polskiego handlu zagranicznego charakteryzują się stałym, szczególnie po stronie eksportu, szybkim wzrostem. W efekcie poziom polskiego wywozu na koniec 2014 roku jest o 68,8% wyższy niż w kryzysowym roku 2009 i o 42,6% niż w przedkryzysowym 2008 roku. Szybko i ze znaczącą nawiązką odbudowany został poziom eksportu do krajów UE. Był on wyższy w 2014 roku o 64,0% w porównaniu z poziomem z 2009 roku i o 41,9% wyższy niż w 2008 roku. Szczególnie wyraźnie poprawiona została pozycja polskiego eksportu na rynku niemieckim, gdzie odnotowane zostały wzrosty odpowiednio o 69,8% i o 49,8%.

Odmierna sytuacja wystąpiła w polskim eksporcie do krajów WNP. Po czterech latach szybkiego wzrostu w okresie 2010-2013, odnotował on ponowny spadek w roku 2014. W efekcie mimo ponad 70% przyrostu na koniec 2014 roku (na koniec 2013 roku było to 104,3%) w porównaniu z poziomem z 2009 roku, jego wartość jest zaledwie o 4,9% wyższa niż w przedkryzysowym roku 2008. W odniesieniu do Rosji jest to odpowiednio o 94,9% (w 2013 roku o 126,6%) i 15,9%. Jeszcze wyraźniej zjawisko to występuje w odniesieniu do Ukrainy. Chociaż poziom polskiego eksportu do tego kraju w 2014 roku był o 27,5% wyższy niż w roku 2009 (w 2013 roku o 74,9%), to w porównaniu z poziomem z roku 2008 wystąpił spadek aż o 27,7%.

Tabela 11 Zmiany w strukturze geograficznej obrotów towarowych w latach 2009-2014

		Wartość w mln EUR						Udział (%)		2014/ 2009	
		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2009		2014
Eksport	Ogółem	116.244	98.218	120.378	136.694	143.456	154.994	165.774	100,0	100,0	168,8
	UE	90.457	78.288	95.286	106.620	109.385	116.293	128.398	79,7	77,5	164,0
	Niemcy	29.124	25.686	31.427	35.664	36.057	38.888	43.619	26,2	26,3	169,8
	Wlk. Bryt.	6.700	6300	7.558	8.805	9.708	10.079	10.567	6,4	6,4	167,7
	Czechy	6.631	5.746	7.202	8.534	9.067	9.596	10.719	5,9	6,5	186,5
	Francja	7.210	6.826	8.156	8.371	8.404	8.703	9.273	6,9	5,6	135,8
	Włochy	6.943	6.741	7.141	7.294	6.951	6.691	7.523	6,9	4,5	111,6
	WNP	12.156	7.502	9.894	11.635	14.232	15.329	12.761	7,6	7,7	170,1
	Rosja	6.050	3.596	5.031	6.139	7.678	8.147	7.009	3,7	4,2	194,9
	Ukraina	4.345	2.463	2.980	3.377	4.097	4.307	3.141	2,5	1,9	127,5
	Białoruś	1.094	871	1.222	1.340	1.563	1.821	1.604	0,9	1,0	184,2
Import	Ogółem	142.448	107.529	134.188	152.568	154.040	156.978	168.432	100,0	100,0	156,6
	UE	88.171	66.531	79.849	93.043	88.667	91.803	99.457	61,9	59	149,5
	Niemcy	32.755	24.053	29.362	34.042	32.836	34.006	37.099	22,4	22	154,2
	Wlk. Bryt.	4.041	3.178	3.669	4.006	3.763	4.109	4.361	3,0	2,6	137,2
	Czechy	5.074	3.882	5.074	5.682	5.656	5.755	6.063	3,6	3,6	156,2
	Francja	6.723	4.956	5.797	6.374	6.010	5.991	6.304	4,6	3,7	127,2
	Włochy	9.261	7.337	7.646	8.235	8.080	8.356	9.503	6,8	5,6	129,5
	WNP	17.715	11.026	16.164	21.838	24.772	21.862	21.173	10,3	12,8	192,0
	Rosja	13.877	9.206	13.730	18.380	21.629	19.047	17.393	8,6	10,3	188,9
	Ukraina	1.583	817	1.384	2.012	1.979	1.670	1.699	0,8	1,0	208,0
	Białoruś	884	587	632	973	768	587	635	0,5	0,4	108,2

Źródło: DSA MG na podstawie danych GUS

Podobne zjawiska, chociaż z mniejszym natężeniem, szczególnie w odniesieniu do rynku krajów UE, wystąpiły po stronie polskiego importu. Niższa niż w przypadku eksportu dynamika przyrostu importu w odniesieniu do wszystkich podstawowych rynków UE skutkowałą, wspomnianą już znaczącą poprawą salda obrotów towarowych. W przypadku krajów WNP, w tym w szczególności Rosji dynamika importu jest w podstawowej części pochodną sytuacji koniunkturalno-cenowej na międzynarodowym rynku paliw i energii, tj. od wzrostu/spadku cen, w tym przede wszystkim ropy naftowej i w następstwie gazu ziemnego.

3 SKALA I DYNAMIKA OBROTÓW TOWAROWYCH W 2014 ROKU

3.1 Obroty według NBP

W 2014 r. eksport towarów z Polski zwiększył się o 5,6% (do 157,2 mld EUR), czyli w tempie zbliżonym do osiągniętego w 2013 r. Import natomiast wzrósł o 7,2% (do 158,9 mld EUR) wobec 0,2% przed rokiem. Wyraźne przyspieszenie importowe zadecydowało o pogorszeniu salda obrotów towarowych – notowana przed rokiem nadwyżka w wysokości 635 mln EUR została przekształcona w deficyt na poziomie 1 629 mln EUR.

Tabela 12 Obroty towarowe Polski w latach 2013-2014 (w mln EUR)

Miesiące	2014			analogiczny okres r. poprz. = 100		2013			analogiczny okres r. poprz. = 100	
	eksport	import	saldo	eksport	import	eksport	import	saldo	eksport	import
Styczeń	12.720	12.781	-61	108,2	107,0	11.761	11.949	-188	106,4	101,2
Luty	12.385	12.604	-219	107,2	108,0	11.558	11.672	-114	102,4	94,9
Marzec	13.457	13.558	-101	109,3	105,8	12.309	12.817	-508	100,3	98,0
I kwartał	38.562	38.943	-381	108,2	106,9	35.628	36.438	-810	102,9	98,0
Kwiecień	13.278	13.346	-68	104,7	109,4	12.681	12.200	481	111,2	102,3
Maj	12.876	13.182	-306	110,0	112,7	11.710	11.701	9	101,5	93,8
Czerwiec	12.855	12.913	-58	105,3	108,4	12.209	11.916	293	106,4	99,3
II kwartał	39.009	39.441	-432	106,6	110,1	36.600	35.817	783	106,3	98,4
I półrocze	77.571	78.384	-813	107,4	108,5	72.228	72.255	-27	104,6	98,2
Lipiec	13.406	13.676	-270	106,4	107,7	12.603	12.700	-96	108,6	104,6
Sierpień	11.626	11.841	-215	98,8	100,7	11.766	11.753	13	104,0	99,9
Wrzesień	14.288	13.796	492	105,8	107,0	13.503	12.894	609	109,9	105,2
III kwartał	39.320	39.313	7	103,8	105,3	37.872	37.347	526	107,6	103,3
3 kwartały	116.891	117.697	-806	106,2	107,4	110.100	109.602	499	105,6	99,9
Październik	14.943	14.985	-42	104,7	105,6	14.271	14.191	80	104,3	103,7
Listopad	13.707	13.697	10	103,5	105,0	13.245	13.039	206	103,0	98,3
Grudzień	11.708	12.500	-792	104,3	109,8	11.230	11.380	-150	111,6	100,7
IV kwartał	40.358	41.182	-824	104,2	106,7	38.746	38.610	136	105,9	100,9
Rok	157.249	158.879	-1.629	105,6	107,2	148.846	148.212	635	105,7	100,2
Średnia miesięczna	13.104	13.240	-136			12.404	12.351	53		

Źródło: DSA MG na podstawie danych NBP.

W 2014 r. przyspieszył eksport usług z Polski – po wzroście o 5,5% w 2013 r., w kolejnym roku ich sprzedaż zwiększyła się o 7,3%, do blisko 36,3 mld EUR. Tym samym przychody z usług odpowiadały za blisko 19% całkowitego polskiego eksportu. Ożywienie odnotowano także po stronie importu, który w 2014 r. zwiększył się o 5,1% (do 27,2 mld EUR) wobec 0,3% w 2013 r. Polska w obrotach usługowych z zagranicą notuje nadwyżkę, która w roku 2014 wyniosła blisko 9,1 mld EUR, czyli o prawie 1,2 mld EUR wyższą niż przed rokiem.

Tabela 13 Obroty towarami i usługami oraz saldo na rachunku obrotów bieżących i ich relacje *per capita* oraz do PKB w latach 2009-2014

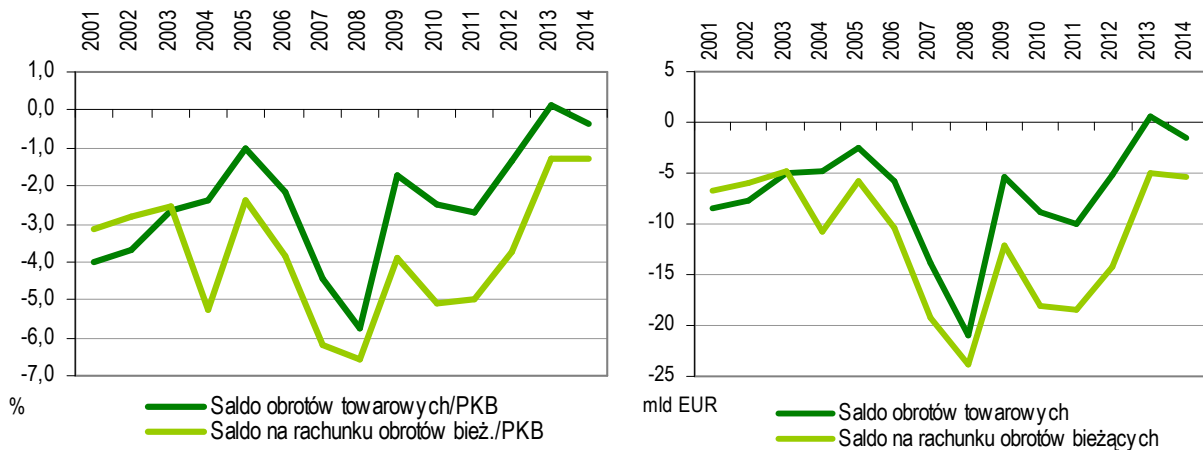
Wskaźnik/dane	2009	2010	2011	2012	2013	2014
mld zł						
PKB	1.361,9	1.437,4	1.553,6	1.615,9	1.662,7	1.728,7
Eksport towarów	411,9	471,1	544,8	589,2	624,9	658,1
Import towarów	443,4	512,6	596,2	619,2	622,1	664,9
Saldo obrotów towarowych	-31,4	-41,5	-51,3	-30,0	2,7	-6,8
Eksport usług	97,0	106,7	121,0	133,9	141,9	151,8
Import usług	75,2	93,4	99,9	107,9	108,7	113,8
Saldo usług	21,8	13,3	21,2	26,0	33,2	37,9
Eksport towarów i usług	508,9	577,8	665,8	723,1	766,7	809,9
Import towarów i usług	518,5	606,0	696,0	727,1	730,8	778,7
Saldo towarów i usług	-9,6	-28,2	-30,2	-4,0	35,9	31,2
Saldo na rachunku obrotów bieżących	-52,4	-79,1	-77,9	-55,3	-21,6	-22,0
Relacje do PKB w %						
Eksport towarów/PKB	30,2	32,8	35,1	36,5	37,6	38,1
Eksport towarów i usług /PKB	37,4	40,2	42,9	44,7	46,1	46,8
Import towarów/PKB	32,6	35,7	38,4	38,3	37,4	38,5
Import towarów i usług/PKB	38,1	42,2	44,8	45,0	44,0	45,0
Saldo obrotów towarowych/PKB	-2,3	-2,9	-3,3	-1,9	0,2	-0,4
Saldo towarów i usług /PKB	-0,7	-2,0	-1,9	-0,2	2,2	1,8
Saldo na rachunku obrotów bież./PKB	-3,8	-5,5	-5,0	-3,4	-1,3	-1,3
Relacje per capita w tys. zł						
Eksport tow. per capita	10,8	12,3	14,1	15,3	16,2	17,1
Import tow. per capita	11,6	13,4	15,5	16,1	16,2	17,3
Eksport tow. i usług per capita	13,3	15,1	17,3	18,8	19,9	21,0
Import tow. i usług per capita	13,6	15,9	18,1	18,9	19,0	20,2
Saldo rach. obr. bież. per capita	-1,4	-2,1	-2,0	-1,4	-0,6	-0,6
mld EUR						
PKB	314,7	359,8	377,0	386,1	396,1	413,1
Eksport towarów	95,3	117,9	132,3	140,8	148,9	157,2
Import towarów	102,6	128,3	144,7	148,0	148,2	158,9
Saldo obrotów towarowych	-7,3	-10,4	-12,5	-7,1	0,6	-1,6
Eksport usług	22,5	26,7	29,3	32,0	33,8	36,3
Import usług	17,4	23,4	24,2	25,8	25,9	27,2
Saldo usług	5,0	3,3	5,2	6,2	7,9	9,1
Eksport towarów i usług	117,8	144,7	161,6	172,8	182,6	193,5
Import towarów i usług	120,0	151,7	168,9	173,8	174,1	186,1
Saldo towarów i usług	-2,3	-7,1	-7,3	-0,9	8,5	7,4
Saldo na rachunku obrotów bieżących	-12,2	-19,8	-18,8	-13,2	-5,1	-5,3
Relacje do PKB w %						
Eksport tow./PKB	30,3	32,8	35,1	36,5	37,6	38,1
Eksport towarów i usług /PKB	37,4	40,2	42,9	44,8	46,1	46,8
Import towarów/PKB	32,6	35,7	38,4	38,3	37,4	38,5
Import towarów i usług/PKB	38,1	42,2	44,8	45,0	44,0	45,0
Saldo obrotów towarowych/PKB	-2,3	-2,9	-3,3	-1,9	0,2	-0,4
Saldo towarów i usług /PKB	-0,7	-2,0	-1,9	-0,2	2,2	1,8
Saldo na rachunku obrotów bież./PKB	-3,9	-5,5	-5,0	-3,4	-1,3	-1,3
Relacje per capita w tys. EUR						
Eksport tow. per capita	2,5	3,1	3,4	3,7	3,9	4,1
Import tow. per capita	2,7	3,4	3,8	3,8	3,9	4,1
Eksport tow. i usług per capita	3,1	3,8	4,2	4,5	4,7	5,0
Import tow. i usług per capita	3,1	4,0	4,4	4,5	4,5	4,8
Saldo rach. obr. bież. per capita	-0,3	-0,5	-0,5	-0,3	-0,1	-0,1

Źródło: DSA MG na podstawie danych GUS, NBP i Eurostat.

Deficyt rachunku obrotów bieżących wyniósł blisko 5,3 mld EUR, czyli pogłębił się w stosunku do poziomu sprzed roku o ok. 0,2 mld EUR. Zdecydowało o tym jedynie pogorszenie salda towarów, bowiem w pozostałych pozycjach rob notowano jego poprawę, w tym w usługach o prawie 1,2 mld EUR oraz dochodach pierwotnych o blisko 1 mld EUR.

Relacja salda na rachunku obrotów bieżących do PKB wyniosła w 2014 r. ok. -1,3%, podobnie jak przed rokiem.

Wykres 5 Relacja salda na rachunku obrotów bieżących do PKB (w %)

Źródło: DSA MG na podstawie danych NBP i Eurostat.

3.2 Obroty według GUS

W 2014 r. eksport towarów z Polski wzrósł o 7,0%, osiągając wartość 165,8 mld EUR. Natomiast import wyniósł 168,4 mld EUR i był o 7,3% wyższy niż w roku 2013. W rezultacie deficyt obrotów towarowych osiągnął blisko 2,7 mld EUR wobec 2 mld EUR przed rokiem.

W podobnym tempie wzrosły w 2014 obroty w ujęciu złotowym, gdzie eksport zwiększył się o 7,0% (do 693,5 mld PLN), a import o 7,4% (do 704,6 mld PLN). Deficyt obrotów towarowych wyniósł 11,1 mld PLN wobec 8,2 mld PLN przed rokiem.

Najszybciej w 2014 r. wzrosły obroty towarowe w dolarach, tj. o 7,9% (do 222,3 mld USD) po stronie eksportu i o 8,2% (do 225,9 mld USD) po stronie importu. Przełożyło się to na pogłębienie ujemnego salda wymiany o ponad 0,9 mld USD, do blisko 3,6 mld USD.

Natomiast wolumen eksportu towarów w 2014 r. zwiększył się o 7,0%, a importu o 10,4% wobec wzrostów odpowiednio o 6,5% i 3% przed rokiem.

Tabela 14 Obroty towarowe według GUS w latach 2013-2014

okres	mln EUR			Dynamika w % analogiczny okres			mln USD			Dynamika w % analogiczny okres	
	eksport	import	saldo	r. ub. = 100		eksport	import	saldo	r. ub. = 100		
				eksport	import				eksport	import	
Styczeń	12.324	12.706	-383	112,1	105,0	16.352	16.842	-490	113,1	105,9	
Luty	12.320	12.212	108	111,3	98,8	16.425	16.279	146	114,7	101,2	
Marzec	12.707	13.543	-835	102,3	101,1	17.052	18.169	-1.117	103,8	102,5	
I kwartał	37.351	38.461	-1.110	108,3	101,6	49.828	51.290	-1.461	110,2	103,2	
Kwiecień	13.143	12.831	313	112,2	101,2	16.974	16.584	390	109,2	98,6	
Maj	12.413	12.677	-264	102,1	93,9	16.371	16.712	-341	103,5	95,0	
Czerwiec	13.034	12.792	242	112,3	103,1	16.862	16.557	306	114,9	105,6	
II kwartał	38.590	38.299	291	108,8	99,3	50.207	49.852	355	109,0	99,5	
I półrocze	75.941	76.760	-819	108,5	100,4	100.035	101.142	-1.107	109,6	101,3	
Lipiec	13.052	13.291	-239	110,1	105,5	17.333	17.627	-294	115,1	110,2	
Sierpień	12.366	12.470	-104	105,8	103,1	16.365	16.491	-126	114,0	111,0	
Wrzesień	13.924	13.528	395	109,3	103,3	18.641	18.109	532	117,3	110,8	
III kwartał	39.342	39.290	52	108,4	104,0	52.340	52.228	112	115,5	110,7	
3 kwartały	115.282	116.050	-768	108,5	101,6	152.375	153.370	-995	111,6	104,3	
Październik	14.631	14.862	-230	103,9	104,1	19.532	19.840	-308	106,5	106,6	
Listopad	13.603	13.984	-381	104,6	101,2	18.710	19.224	-514	111,3	107,6	
Grudzień	11.477	12.083	-605	113,3	103,0	15.522	16.347	-825	119,9	109,1	
IV kwartał	39.712	40.928	-1.216	106,7	102,8	53.763	55.411	-1.648	111,8	107,7	
ROK 2013	154.994	156.978	-1.984	108	101,9	206.138	208.780	-2.642	111,6	105,2	
Średnio- miesięczne	12.916	13.081	-165			17.178	17.398	-220			
Styczeń	13.404	13.505	-101	108,8	106,3	18.434	18.566	-131	112,7	110,2	
Luty	13.068	13.204	-136	106,1	108,1	17.703	17.892	-189	107,8	109,9	
Marzec	14.145	14.392	-247	111,3	106,3	19.446	19.780	-334	114,0	108,9	
I kwartał	40.618	41.101	-483	108,7	106,9	55.584	56.238	-654	111,6	109,6	
Kwiecień	14.033	13.878	155	106,8	108,2	19.517	19.297	220	115,0	116,4	
Maj	13.578	14.082	-504	109,4	111,1	18.799	19.499	-700	114,8	116,7	
Czerwiec	13.494	13.632	-138	103,5	106,6	18.508	18.701	-193	109,8	112,9	
II kwartał	41.105	41.593	-487	106,5	108,6	56.824	57.496	-672	113,2	115,3	
I półrocze	81.723	82.694	-971	107,6	107,7	112.407	113.734	-1.327	112,4	112,4	
Lipiec	13.841	14.353	-512	106,0	108,0	18.762	19.460	-698	108,2	110,4	
Sierpień	12.245	12.683	-439	99,0	101,7	16.491	17.083	-593	100,8	103,6	
Wrzesień	14.932	14.724	207	107,2	108,8	19.852	19.580	272	106,5	108,1	
III kwartał	41.018	41.761	-744	104,3	106,3	55.104	56.123	-1.018	105,3	107,5	
3 kwartały	122.741	124.455	-1.714	106,5	107,2	167.512	169.857	-2.345	109,9	110,7	
Październik	15.646	15.835	-189	106,9	106,5	20.277	20.531	-254	103,8	103,5	
Listopad	14.510	14.695	-184	106,7	105,1	18.416	18.656	-241	98,4	97,0	
Grudzień	12.876	13.447	-571	112,2	111,3	16.135	16.854	-720	103,9	103,1	
IV kwartał	43.033	43.977	-945	108,4	107,4	54.827	56.042	-1.214	102,0	101,1	
ROK 2014	165.774	168.432	-2.659	107,0	107,3	222.339	225.898	-3.559	107,9	108,2	
Średnio- miesięczne	13.814	14.036				18.528	18.825				

Źródło: DSA MG na podstawie danych GUS.

4 ZMIANY STRUKTURY GEOGRAFICZNEJ OBROTÓW TOWAROWYCH

4.1 Zmiany w przekroju kontynentalnym

Europa od lat pozostaje dominującym odbiorcą polskich towarów sprzedawanych za granicą. W 2014 r. eksport do krajów europejskich zwiększył się o 7,1% osiągając poziom 145,9 mld EUR, co stanowiło 88% całkowitego polskiego eksportu. Wolniej w tym czasie zwiększył się import z tych rynków, tj. o 4,7%, do prawie 123,4 mld EUR, co odpowiadało za 73,3% całkowitego przywozu do Polski. Wyniki te przełożyły się na wyraźne zwiększenie nadwyżki obrotów towarowych o blisko 4,1 mld EUR, do 22,5 mld EUR.

Drugim regionem świata pod względem udziału w polskiej wymianie towarowej jest Azja, z tym że pochodzi z niej zdecydowanie więcej towarów niż do niej wysyłamy. W 2014 r. sprzedaż do Azji zwiększyła się o 5,3% (do 10,3 mld EUR), podczas gdy import o 18,8%, osiągając 34,8 mld EUR. Tym samym w 2014 r. rynki azjatyckie odpowiadały za 6,2% całkowitego wywozu towarów z Polski oraz 20,6% przywozu. Notowane wyraźne wyprzedzenie importowe zadecydowało o pogłębieniu i tak pokaźnego deficytu z Azją – o prawie 5 mld EUR, do 24,5 mld EUR w 2014 r.

Na trzecim miejscu pod względem wielkości obrotów znalazła się Ameryka, z tym że odnotowano wyraźne spowolnienie eksportu do państw tego kontynentu. Po dynamicznym wzroście sprzedaży o 21,6% w 2013 r., w kolejnym roku odnotowano 3-proc. wzrost, do 6,4 mld EUR. Nieznacznie szybciej od eksportu, wzrósł w 2014 r. przywóz z tego kontynentu, tj. o 3,8%, do 7,6 mld EUR. Wśród rynków tego regionu większe znaczenie w wymianie z Polską mają państwa Ameryki Północnej. W przypadku tej pierwszej grupy w 2014 r. nastąpił 3,9% wzrost eksportu (do 4,6 mld EUR, co stanowiło 2,8% łącznego wywozu z Polski) oraz 1,3% spadek importu (do 4,4 mld EUR, tj. 2,6% udziału w całkowitym przywozie), co zaowocowało przekształceniem notowanego przed rokiem deficytu na poziomie 77 mln EUR w nadwyżkę w wysokości ok. 150 mln EUR. W tym czasie wywóz do krajów Ameryki Środkowo-Południowej zwiększył się o 1,2% (do 1,8 mld EUR), a import o 11,9% (do prawie 3,2 mld EUR), co przełożyło się na pogłębienie ujemnego salda wymiany o ponad 0,3 mld EUR, do blisko 1,4 mld EUR. W rezultacie deficyt Polski z krajami Ameryki ogółem osiągnął 1,2 mld EUR.

Analogicznie jak przed rokiem, wzrósł eksport do Afryki, z tym że tempo jego wzrostu (14,5%) było ponad 2-krotnie wolniejsze niż w 2013 r. W ujęciu wartościowym sprzedaż do państw tego kontynentu wyniosła blisko 2,3 mld EUR, co stanowiło 1,4% udziału w naszym łącznym eksporcie. Import z Afryki spadł z kolei o 4,2%, do 1,3 mld EUR, co odpowiadało za 0,8% całkowitego przywozu do Polski. Notowane w 2014 r. wyniki obrotów z rynkami afrykańskimi przełożyły się na zwiększenie dodatniego salda wymiany o ok. 350 mln EUR, do 920 mln EUR.

Niewielkie znaczenie w polskich obrotach towarowych zajmują odległe rynki Australii i Oceanii. W 2014 r. były one odbiorcą zaledwie 0,5% łącznego polskiego eksportu (785 mln EUR) oraz 0,3% importu (niespełna 500 mln EUR).

4.2 Zmiany w przekroju głównych ugrupowań krajów

W 2014 roku, inaczej niż w kilku poprzednich latach, zdecydowanie lepsze wyniki eksportu osiągnięto z rynkami rozwiniętymi gospodarczo, niż z rynkami słabiej rozwiniętymi.

W 2014 r. sprzedaż na rynki rozwinięte zwiększyła się w o 9,8% (do prawie 139,4 mld EUR), czyli o 2,4 pkt. proc. szybciej niż przed rokiem. Przełożyło się to jednocześnie na zwiększenie udziału tej grupy państw w łącznym wywozie z Polski, do 84,1%. Z kolei import z tych rynków wzrósł w zbliżonym tempie do średniego, tj. o 7,2% (do prawie 111 mld EUR), co oznacza przyspieszenie w porównaniu z rokiem 2013 o 3,1 pkt. proc. W 2014 r. rynki rozwinięte, podobnie jak przed rokiem, odpowiadały za ok. 66% łącznego polskiego przywozu. Polska w wymianie z tą grupą państw notuje nadwyżkę, która w 2014 r. wyniosła 28,4 mld EUR, czyli zwiększyła się w stosunku do poziomu sprzed roku o 5 mld EUR.

Sytuacja w handlu z szeroką grupą rynków rozwiniętych była dość zróżnicowana, dodatkowo odmienna niż przed rokiem. O ile w 2013 r. dynamicznie wzrósł wywóz do pozaunijnych rynków rozwiniętych (aż o ponad 20%), podczas gdy do UE o 6,3%, to rok 2014 przyniósł wyhamowanie sprzedaży do tej pierwszej grupy (wzrost o 2,7%, do ok. 11 mld EUR) oraz przyspieszenie do UE (wzrost o 10,4%, do 128,4 mld EUR). Analogicznie jak w eksporcie, po stronie importu również wyższą dynamikę odnotowano z krajami UE niż z pozostałymi rozwiniętymi. Przywóz z UE, po 3,5% wzroście w 2013 r., wzrósł w kolejnym roku o 8,3%, do blisko 99,5 mld EUR. Natomiast import z pozaunijnych państw rozwiniętych spadł o 2% (do ok. 11,5 mld EUR), podczas gdy przed rokiem notowano jego zwiększenie o 8,4%. Wyniki te przełożyły się na poprawę salda wymiany zarówno z UE, gdzie nadwyżka zwiększyła się o prawie 4,5 mld EUR, do 28,9 mld EUR, jak i pozaunijnymi rozwiniętymi, gdzie deficyt został zredukowany o prawie połowę, do ok. 0,5 mld EUR.

Z relatywnie korzystnymi wynikami obrotów z krajami rozwiniętymi gospodarczo kontrastują te z rynkami słabiej rozwiniętymi gospodarczo, gdzie eksport spadł o 5,8% (do 26,4 mld EUR), podczas gdy przed rokiem notowano jego dynamiczny wzrost na poziomie 11,2%. Z drugiej strony wyraźnie przyspieszył import z nich (o 7,6%, do 57,4 mld EUR) wobec 2% spadku w 2013 r. Tym samym znaczenie tej grupy rynków w naszym eksporcie zmniejszyło się o 2,2 pkt. proc., do 15,9%, a w imporcie utrzymało na zbliżonym poziomie do roku poprzedniego (34,1%). Deficyt wymiany z rynkami słabiej rozwiniętymi wyniósł prawie 31,1 mld EUR w 2014 r. wobec 25,4 mld EUR przed rokiem.

Za notowany w 2014 r. spadek sprzedaży na rynki słabiej rozwinięte odpowiadały wyłącznie niekorzystne zmiany eksportu z krajami WNP, bowiem do pozostałych państw tej grupy zwiększył się on relatywnie szybko.

Tabela 15 Zmiany struktury geograficznej obrotów towarowych Polski i ich wpływ na saldo obrotów (w mln EUR)

	2014			2013			Zmiany 2014/2013		
	Eksport	Import	Saldo	Eksport	Import	Saldo	Eksport wzrost (+) spadek (-)	Import wzrost (-) spadek (+)	Saldo popr. (+) pogor. (-)
Polska ogółem	165.774	168.432	-2.659	154.994	156.978	-1.984	10.780	-11.454	-675
rok ub. = 100	107,0	107,3		108,0	101,9				
Kraje rozw. gosp.	139.384	110.986	28.398	126.989	103.568	23.421	12.395	-7.417	4.977
rok ub. = 100	109,8	107,2		107,4	104,1				
udział									
w tym:	84,1	65,9		81,9	66				
UE	128.398	99.457	28.941	116.293	91.803	24.489	12.106	-7.654	4.452
rok ub. = 100	110,4	108,3		106,3	103,5				
udział									
w tym:	77,5	59,0		75,0	58,5				
Niemcy	43.619	37.099	6.520	38.888	34.006	4.882	4.731	-3.093	1.639
rok ub. = 100	112,2	109,1		107,8	103,6				
udział	26,3	22		25,1	21,7				
Czechy	10.719	6.063	4.656	9.596	5.755	3.841	1.123	-308	815
rok ub. = 100	111,7	105,3		105,8	101,8				
udział	6,5	3,6		6,2	3,7				
Wielka Brytania	10.567	4.361	6.207	10.079	4.109	5.970	489	-251	237
rok ub. = 100	104,8	106,1		103,8	109,2				
udział	6,4	2,6		6,5	2,6				
Francja	9.273	6.304	2.969	8.703	5.991	2.712	570	-314	257
rok ub. = 100	106,6	105,2		103,6	99,7				
udział	5,6	3,7		5,6	3,8				
Włochy	7.523	9.503	-1.980	6.691	8.356	-1.665	832	-1.147	-315
rok ub. = 100	112,4	113,7		96,3	103,4				
udział	4,5	5,6		4,3	5,3				
Pozostałe kr. rozw.	10.985	11.528	-543	10.696	11.765	-1.069	289	236	525
rok ub. = 100	102,7	98,0		120,3	108,4				
udział									
w tym:	6,6	6,8		6,9	7,5				
USA	3.627	4.103	-476	3.643	4.172	-529	-17	70	53
rok ub. = 100	99,5	98,3		130,3	105,8				
udział	2,2	2,4		2,4	2,7				
EFTA	4.252	3.759	494	4.409	4.296	113	-157	537	380
rok ub. = 100	96,4	87,5		117,2	121,3				
udział	2,6	2,2		2,8	2,7				
Pozostałe kraje świata bez rozwiniętych	26.390	57.447	-31.057	28.005	53.410	-25.405	-1 615	-4 037	-5 652
rok ub. = 100	94,2	107,6		111,2	98,0				
udział									
w tym:	15,9	34,1		18,1	34,0				
Kraje WNP	12.761	21.173	-8.412	15.329	21.862	-6.533	-2 568	689	-1 879
rok ub. = 100	83,2	96,8		107,7	88,3				
udział									
w tym:	7,7	12,6		9,9	13,9				
Rosja	7.009	17.393	-10.384	8.147	19.047	-10.901	-1 138	1 654	517
rok ub. = 100	86,0	91,3		106,1	88,1				
udział	4,2	10,3		5,3	12,1				
Kraje pozostałe	13.629	36.274	-22.645	12.676	31.547	-18.872	953	-4 726	-3 773
rok ub. = 100	107,5	115,0		115,8	106,1				
udział									
w tym:	8,2	21,5		8,2	20,1				
Chiny	1.684	17.560	-15.876	1.594	14.623	-13.029	89	-2 937	-2 848
rok ub. = 100	105,6	120,1		117,4	106,8				
udział	1,0	10,4		1,0	9,3				

Źródło: DSA MG na podstawie danych GUS.

4.2.1 Unia Europejska

Wśród państw unijnych została odwrócona, występująca w poprzednich latach, tendencja do szybszego wzrostu wywozu towarów na rynki UE spoza strefy euro niż do eurolandu. W 2014 r. wywóz do strefy euro wzrósł bowiem o 11,5% (do 89,1 mld EUR), podczas gdy do pozostałych państw UE o 8% (do ok. 39,3 mld EUR).

Spośród ważniejszych rynków UE najszybciej wzrósł eksport do/na:

- Łotwę – o 24,8% (o 0,3 mld EUR), do 1,6 mld EUR;
- Hiszpanii – o 17,6% (o ponad 0,6 mld EUR), do prawie 4,1 mld EUR;
- Rumunii – o 12,6% (o blisko 0,3 mld EUR), do prawie 2,6 mld EUR;
- Włoch – o 12,4% (o ponad 0,8 mld EUR), do 7,5 mld EUR;
- Niderlandów – o 12,3% (o prawie 0,8 mld EUR), do 6,9 mld EUR;
- naszego głównego partnera handlowego, Niemiec - o 12,2% (o 4,7 mld EUR), do 43,6 mld EUR;
- Szwecji – o 11,9% (o 0,5 mld EUR), do prawie 4,7 mld EUR;
- Republiki Czeskiej – o 11,7% (tj. o 1,1 mld EUR), do 10,7 mld EUR oraz
- Węgier – o 10,5% (o ponad 0,4 mld EUR), do prawie 4,4 mld EUR.

Wśród państw UE spadek eksportu odnotowano jedynie w przypadku Bułgarii, o 2,8%, do 730 mln EUR.

Import z UE wzrósł o 8,3% (do prawie 99,5 mld EUR), przy czym – analogicznie jak w przypadku eksportu – szybciej z rynków strefy euro (o 8,9%, do 78,2 mld EUR) niż z pozostałych unijnych (o 6,2%, do 21,2 mld EUR).

Wzrost importu odnotowano w przypadku wszystkich rynków UE, najszybszy z:

- Włoch – o 13,7% (o ponad 1,1 mld EUR), do 9,5 mld EUR;
- Belgii – o 12% (tj. o ok. 0,43 mld EUR), do prawie 4,1 mld EUR;
- Danii – o 10% (o ok. 190 mln EUR), do 2,1 mld EUR oraz
- Niemiec – o 9,1% (o 3,1 mld EUR), do 37,1 mld EUR.

Notowane w 2014 r. wyprzedzenie eksportowe zdecydowało o zwiększeniu nadwyżki wymiany z UE o prawie 4,5 mld EUR (do 28,9 mld EUR), w tym z rynkami strefy euro o 2,8 mld EUR (do 10,9 mld EUR) oraz z pozostałymi unijnymi o blisko 1,7 mld EUR (do 18 mld EUR). Poprawa salda z UE została wygenerowana dzięki korzystnym zmianom bilansu obrotów z 17 rynkami, w tym w szczególności z:

- Niemcami, gdzie nadwyżka wzrosła o 1,6 mld EUR, do 6,5 mld EUR;
- Republiką Czeską, w wymianie z którą dodatnie saldo zwiększyło się o 0,8 mld EUR, do prawie 4,7 mld EUR;
- Hiszpanią, gdzie dodatni bilans obrotów wzrósł o ok. 580 mln EUR, do ok. 660 mln EUR;
- Niderlandami, w obrotach z którymi nadwyżka zwiększyła się o 470 mln EUR, do ok. 540 mln EUR;
- Szwecją, gdzie dodatnie saldo zwiększyło się o 0,4 mld EUR, do prawie 1,7 mld EUR.

Eksport do krajów unijnych zdominowany jest przez wyroby elektromaszynowe, które w 2014 r. odpowiadały za 38% (48,8 mld EUR) całkowitego wywozu z Polski do UE. Na kolejnych pozycjach znalazły się:

- wyroby przemysłu chemicznego – 13,9%, tj. 17,8 mld EUR;
- artykuły rolno-spożywcze – 13,6%, tj. 17,4 mld EUR oraz
- wyroby metalurgiczne – 10,9%, tj. blisko 14 mld EUR.

Najszybciej w 2014 r. zwiększył się eksport wyrobów przemysłu lekkiego, tj. o 17,9%, do prawie 5,3 mld EUR. Przełożyło się to na zwiększenie ich udziału w polskim eksporcie, do 4,1% w 2014 r. Wśród towarów tej grupy produktów najważniejsze znaczenie w wywozie odzież i dodatki odzieżowe, inne niż z dzianin, których sprzedaż wzrosła o 20,7%, do blisko 1,8 mld EUR (1,4% udziału) oraz odzież i dodatki odzieżowe, z dzianin, których eksport zwiększył się o 18,7%, do prawie 1,3 mld EUR (1% udziału). W wymianie wyrobami przemysłu lekkiego z UE Polska notuje nadwyżkę, która w 2014 r. wyniosła blisko 1,6 mld EUR, czyli powiększyła się z stosunku do poprzedniego roku o prawie 0,5 mld EUR.

Stosunkowo szybko w analizowanym okresie wzrósł wywóz wyrobów elektromaszynowych, tj. o 13,5% (do 48,8 mld EUR). Wynikało to z wysokiego wzrostu sprzedaży najważniejszych w tej grupie maszyn i urządzeń elektrycznych oraz ich części (o 20,5%, do 15,9 mld EUR), kotłów, maszyn i urządzeń mechanicznych i ich części (o 11,2%, do 15,1 mld EUR) oraz pojazdów nieszynowych i ich części i akcesoriów (o 9%, do 14,6 mld EUR), co stanowiło odpowiednio 12,4%, 11,8% oraz 11,4% całkowitego polskiego eksportu do UE. Dynamiczny wzrost sprzedaży wyrobów elektromaszynowych przełożył się jednocześnie na zwiększenie dodatniego salda o 2,1 mld EUR, do prawie 12,3 mld EUR w 2014 r.

Szybciej niż przeciętnie do całej UE wzrosła również sprzedaż wyrobów drzewno-papierniczych oraz skór, odpowiadających za kolejne 5% oraz 0,4% łącznego wywozu na rynki unijne. W przypadku tej pierwszej grupy towarów wzrost sprzedaży sięgnął 11,6% (do blisko 6,5 mld EUR), w tym najważniejszych wśród nich produktów, tj. drewna i wyrobów z drewna, węgla drzewnego 11,5% (do 3 mld EUR, tj. 2,3% udziału) oraz papieru, tektury, wyrobów z masy papierniczej o 7,1% (do 2,6 mld EUR, tj. 2,1% udziału). Nadwyżka obrotów wyrobami drzewno-papierniczymi wyniosła 1,6 mld EUR w 2014 r. wobec 1,3 mld EUR przed rokiem.

Z drugiej strony w 2014 r. odnotowano spowolnienie wzrostu eksportu wyrobów rolno-spożywczych oraz wyrobów chemicznych. O ile w 2013 r. artykuły żywnościowe były grupą towarów o najwyższym tempie wzrostu 15,7%, to w kolejnym roku wzrost ich sprzedaż do 8,7% (do 17,4 mld EUR). Wynikało to m.in. ze spadku eksportu: przetworów z warzyw, owoców, orzechów lub innych części roślin (o 11,3%, do blisko 0,8 mld EUR), zbóż (o 3,8%, do nieznacznie ponad 0,6 mld EUR) oraz ze spowolnienia sprzedaży produktów mleczarskich, jaj, miodu naturalnego i pozostałych naturalnych produktów pochodzenia zwierzęcego (wzrost jedynie o 0,1%, do niecałych 1,5 mld EUR). Względnie szybko natomiast zwiększyła się sprzedaż dominujących wśród artykułów rolno-spożywczych mięsa i podrobów jadalnych (o 13%, do 2,9 mld EUR) oraz tytoniu i przetworzonych namiastek tytoniu (o 27,7%, do prawie 1,8 mld EUR). W tych dwóch pozycjach notowana jest jednocześnie największa nadwyżka wymiany, odpowiadająca łącznie za 45% dodatniego salda w wymianie produktami żywnościowymi.

W przypadku wyrobów chemicznych odnotowano wzrost eksportu o 8% wobec 10,4% przed rokiem. Na spowolnieniu zaważyło zmniejszenie sprzedaży kauczuku i wyrobów z kauczuku (o 0,3%, do 3,2 mld EUR) oraz relatywnie wolne zwiększenie wywozu olejków eterycznych, rezinoidów, preparatów perfumeryjnych (o 5,9%, do niespełna 1,5 mld EUR). Z drugiej strony szybko wzrósł eksport produktów farmaceutycznych (o 19,1%, do ok. 2 mld EUR). Wyroby chemiczne są jedyną grupą produktów w obrotach z UE w przypadku, której Polska notuje deficyt. W 2014 r. wyniósł on 5 mld EUR, w tym najgłębszy był w pozycji tworzywa sztuczne i artykuły z nich (2,4 mld EUR) oraz produkty farmaceutyczne (blisko 1,6 mld EUR).

Wolniej niż przeciętnie dla UE wzrosła w 2014 r. sprzedaż wyrobów metalurgicznych, tj. o 5,3%. Wśród najważniejszych towarów tej grupy notowano z jednej strony szybki wzrost eksportu aluminium

i wyrobów z aluminium (o 15,3%, do 1,8 mld EUR) oraz wyrobów z żeliwa i stali (o 11,1%, do prawie 4,5 mld EUR), z drugiej natomiast spadek wywozu miedzi i wyrobów z miedzi (o 10,3%, do 2,3 mld EUR) oraz żelaza, żeliwa i stali (o 5,4%, do 3,1 mld EUR). W 2014 r. dodatnie saldo obrotów wyrobami metalurgicznymi wyniosło 0,8 mld EUR, czyli poziom zbliżony w stosunku do roku poprzedniego.

Wymiana Polski z UE ma charakter wewnętrzzgałęziowy dlatego też w imporcie z tych rynków, podobnie jak w eksporcie, dominujące znaczenie mają wyroby przemysłu elektromaszynowego (blisko 36,6 mld EUR, tj. 36,8% udziału), oraz produkty chemiczne (22,9 mld EUR, tj. 23%). Na kolejnych miejscach uplasowały się wyroby metalurgiczne (13,2 mld EUR, 13,2%) oraz artykuły rolno-spożywcze (10,5 mld EUR, tj. 10,6%).

4.2.2 Pozaunijne rynki rozwinięte

Z relatywnie szybkim wzrostem obrotów z UE kontrastują wyniki handlu z pozaunijnymi rynkami rozwiniętymi gospodarczo, gdzie eksport wzrósł o 2,7% (do ok. 11 mld EUR), czyli ponad 2,5-krotnie wolniej niż w skali ogólnej, a jednocześnie aż 7,5-krotnie wolniej niż w roku 2013 r., a import spadł o 2% (do 11,5 mld EUR), podczas gdy przed rokiem wzrósł o 8,4%.

Notowane w 2014 r. wyraźne wyhamowanie wywozu do tej grupy państw było rezultatem jego spadku do krajów EFTA (o 3,6%, do niespełna 4,3 mld EUR), w tym do Norwegii aż o 9,7%, do 2,8 mld EUR. W przypadku rynku norweskiego wynikało to ze zmniejszenia sprzedaży najważniejszych w eksporcie statków, łodzi oraz konstrukcji pływających (o 21%), pojazdów nieszynowych oraz ich części i akcesoriów (o 9,2%) oraz kotłów, maszyn i urządzeń mechanicznych oraz ich części (o 20,8%). Z drugiej strony wśród krajów EFTA relatywnie szybko rósł wywóz m.in. do Szwajcarii, tj. o 9,1%, do 1,4 mld EUR.

Zdecydowanie korzystniej niż z państwami EFTA, kształtował się eksport do pozostałych rynków rozwiniętych (wzrost o 7,1%, do 6,7 mld EUR). W głównej mierze zadecydowało o tym dynamiczne zwiększenie sprzedaży towarów do:

- Kanady (o prawie 25%, do ok. 950 mln EUR), w tym dominujących w eksporcie wyrobów elektromaszynowych (o blisko 20%, do 0,5 mld EUR) oraz skór (o 56%, do 240 mln EUR). Warto tutaj odnotować, że w 2014 r. Kanada była odbiorcą ponad 25% całkowitego wywozu skór z Polski.
- Australii, tj. o 24,2%, do ok. 480 mln EUR oraz
- RPA, tj. o 10,8%, do ponad. 510 mln EUR.

Wyniki te zdołały z nawiązką skompensować spadek wywozu do:

- USA – o 0,5% (do 3,6 mld EUR) co było konsekwencją zmniejszenia sprzedaży dominujących we wzajemnych obrotach, wyrobów elektromaszynowych (o 2,8%, do ok. 2 mld EUR) oraz
- Japonii – o 3,2%, do ok. 490 mln EUR. Zadecydował o tym spadek sprzedaży artykułów rolno-spożywczych (o 65%, do ok. 35 mln EUR) oraz wyrobów metalurgicznych (o 10,7%, do 57 mln EUR), czego nie zdołał skompensować dynamiczny wzrost wywozu wyrobów elektromaszynowych (o 27%, do ok. 265 mln EUR).

Import z całej grupy pozaunijnych rynków rozwiniętych zmniejszył się w 2014 r. o 2%, co było konsekwencją jego głębokiego spadku z EFTA (o 12,5%, do niespełna 3,8 mld EUR), bowiem z pozostałych rozwiniętych odnotowano jego wzrost na poziomie 4%, do 7,8 mld EUR.

Odnotowane w 2014 r. wyniki obrotów z całą grupą państw rozwiniętych (poza UE) przełożyły się na redukcję notowanego w 2013 r. deficytu o 525 mln EUR, do ok. 545 mln EUR. Złożyło się na to

z jednej strony zwiększenie nadwyżki wymiany z krajami EFTA o 380 mln EUR (do ok. 495 mln EUR), z drugiej zaś zmniejszenie ujemnego bilansu obrotów z pozostałymi rynkami rozwiniętymi (o 145 mln EUR, do 1 040 mln EUR).

Wśród ważniejszych państw z grupy rynków rozwiniętych spoza UE największą poprawę salda odnotowano w wymianie z:

- Norwegią, gdzie zdecydowanie głębszy spadek importu (o 21,2%) niż eksportu przełożył się na zwiększenie nadwyżki o 325 mln EUR, do 470 mln EUR;
- Kanadą, gdzie w rezultacie dynamicznego wzrostu eksportu oraz wolnego zwiększenia importu (o 2,7%), dodatni bilans zwiększył się o 180 mln EUR, do 640 mln EUR;
- Stanami Zjednoczonymi, w obrotach z którymi odnotowano głębszy spadek importu (o 1,7%) niż eksportu (o 0,5%), co zaowocowało redukcją deficytu o 55 mln EUR, do 475 mln EUR.

Zdołało to z nadwyżką skompensować pogorszenie bilansu wymiany m.in. z Japonią, w obrotach, z którą zmniejszenie wywozu o 3,2%, przy szybkim wzroście przywozu przełożyło się na pogłębienie ujemnego salda o 0,3 mld EUR, do ponad 1,9 mld EUR.

4.2.3 Wspólnota Niepodległych Państw

W 2014 r. odnotowano niekorzystne wyniki obrotów z rynkami WNP. Po wzroście eksportu do tej grupy państw w 2013 r. o 7,7%, kolejny rok przyniósł jego zmniejszenie o 16,8%, do niespełna 12,8 mld EUR. W rezultacie udział WNP w łącznym eksporcie z Polski zmniejszył się w 2014 r. o ponad 2 pkt. proc. do 7,7%. Ponad 5-krotnie wolniej niż eksport, spadł w 2014 r. import z tego regionu, tj. o 3,2% (do 21,2 mld EUR), co przełożyło się na pogłębienie i tak pokaźnego deficytu wymiany – o prawie 1,9 mld EUR, do 8,4 mld EUR.

Wśród rynków WNP spadek wywozu nastąpił do siedmiu z nich, w tym do naszych głównych partnerów handlowych z tego regionu, tj. Rosji o 14% (do 7 mld EUR), na Ukrainę o 27% (do 3,1 mld EUR) oraz na Białoruś o 12% (do 1,6 mld EUR).

W przypadku eksportu do Rosji, spadki dotknęły wszystkich (poza mało znaczącymi skórami) grup towarowych, w tym artykułów rolno-spożywczych o 30% (tj. o prawie 0,4 mld EUR) oraz wyrobów elektromaszynowych o ok. 15% (tj. o blisko 0,5 mld EUR).

Na Ukrainę najbardziej załamał się wywóz: pojazdów nieszynowych oraz ich części i akcesoriów (o ponad połowę), maszyn i urządzeń elektrycznych oraz ich części (o ok. 30%), różnych wyrobów przemysłowych (o ok. 30%) oraz kotłów, maszyn i urządzeń mechanicznych i ich części (o 24%).

Z kolei za zmniejszenie przywozu z tej grupy rynków odpowiadał wyłącznie jego spadek z Rosji (o 8,7%, do 17,4 mld EUR), bowiem z pozostałych krajów WNP notowano jego wzrost, w tym z Białorusi o 8,1%, a z Ukrainy o 1,6%.

Zmniejszenie importu z Rosji wynikało ze spadku o ponad 9% dominujących w przywozie produktów mineralnych. Należy jednak pamiętać, że przywóz tych produktów jest kreowany przez niezbędny import surowców energetycznych, a przy względnie stabilnym od lat wolumenie ich importu, jego skala w wymiarze wartościowym zależy bezpośrednio od cen światowych, które w roku 2014 r. wyraźnie spadły, do poziomu najniższego od 2010 r. W 2014 roku średniomiesięczna cena ropy wyniosła 99 USD za baryłkę, czyli zmniejszyła się w stosunku do 2013 r. o ok. 9%.

Pogorszenie stanu zrównoważenia obrotów z WNP (o prawie 1,9 mld EUR) wynikało z niekorzystnych zmian salda wymiany m.in. z:

- Ukrainą, gdzie nadwyżka zmniejszyła się o ok. 1,2 mld EUR, do 1,4 mld EUR;
- Kazachstanem, gdzie występująca przed rokiem niewielka nadwyżka przekształciła się w 2014 r. w deficyt na poziomie 860 mln EUR oraz
- Białorusią, z którą dodatnie saldo zostało zredukowane o 265 mln EUR, do 970 mln EUR.

Z drugiej strony w 2014 r. poprawiło się saldo wymiany z Rosją, gdzie występujący przed rokiem deficyt został zredukowany o ok. 515 mln EUR, do ok. 10,4 mld EUR. Zdecydowało o tym zmniejszenie ujemnego salda w pozycji produktów mineralnych (o prawie 1,3 mld EUR), co z nawiązką zdołało skompensować pogorszenie bilansu wymiany wyrobami elektromaszynowymi (o 515 mln EUR) oraz artykułami rolno-spożywczymi (o ok. 450 mln EUR).

Odnutowane w 2014 r. zmiany salda w obrotach z ważniejszymi rynkami WNP zdecydowały z jednej strony o uplasowaniu Rosji na 4. pozycji (za Niemcami, Czechami i Hiszpanią) wśród państw z którymi Polska odnotowała największą poprawę salda, z drugiej zaś o uplasowaniu Ukrainy i Kazachstanu odpowiednio na 2. i 3. miejscu (zaraz za Chinami) na liście krajów, z którymi saldo pogorszyło się najbardziej.

4.2.4 Pozostałe kraje rozwijające się (poza WNP)

Szybciej niż w skali ogólnej zwiększył się w 2014 r. eksport na pozostałe rynki rozwijające się (spoza WNP), tj. o 7,5%, do 13,6 mld EUR, jakkolwiek był to wzrost ponad 2-krotnie wolniejszy niż przed rokiem. Z drugiej strony wyraźnie zwiększył się i tak pokaźny import z nich, tj. o 15% (do prawie 36,3 mld EUR) wobec wzrostu o 6,1% w roku 2013. W rezultacie pogłębiło się ujemne saldo wymiany z tą grupą rynków – o 3,8 mld EUR, do ok. 22,6 mld EUR.

W obrotach towarowych z tą grupą państw najważniejsze znaczenie mają wyroby przemysłu elektromaszynowego, które w 2014 r. odpowiadały za 51% całkowitego eksportu na te rynki oraz 52,2% importu z nich. Wywóz tych produktów na rynki słabiej rozwinięte spoza WNP zwiększył się w 2014 r. o 6,1%), co było rezultatem wolnego wzrostu sprzedaży kotłów, maszyn i urządzeń mechanicznych (o 2,7%) oraz spadku eksportu statków, łodzi, konstrukcji pływających (o 1,1%) i pojazdów nieszynowych oraz ich części i akcesoriów (o 1,7%). Z drugiej strony szybko wzrósł eksport maszyn i urządzeń elektrycznych oraz ich części (o 17%). Szybciej niż eksport, zwiększył się import wyrobów elektromaszynowych (tj. 9,9%), który jednocześnie był nieporównywanie wyższy w ujęciu wartościowym (blisko 18,9 mld EUR). Zdecydowało to o pogłębieniu ujemnego salda wymiany wyrobami elektromaszynowymi o 1,3 mld EUR, do blisko 12 mld EUR.

Na drugiej pozycji w eksporcie na te rynki w 2014 r. uplasowały się wyroby rolno-spożywcze (15,1% udziału), co oznacza ich przesunięcie o dwa miejsca w górę w stosunku do roku 2013 r. Zwiększenie znaczenia produktów żywnościowych wynikało z dynamicznego wzrostu ich sprzedaży (aż o 38,2%, do prawie 2,1 mld EUR), w tym dominujących w eksporcie produktów mleczarskich, jaj, miodu naturalnego i pozostałych jadalnych produktów pochodzenia zwierzęcego oraz zbóż – po niemal 2-krotnie.

Ważną rolę w eksporcie na rynki słabiej rozwinięte spoza WNP odgrywają także wyroby przemysłu chemicznego (11,9% udziału) oraz wyroby metalurgiczne (10,7% udziału), których sprzedaż w 2014 r. odpowiednio: zwiększyła się o 1,9% (do 1,6 mld EUR) oraz spadła o 4,3% (do niespełna 1,5 mld EUR). Wśród tej pierwszej grupy produktów najważniejsze znaczenie miały: kauczuk i wyroby z kauczuku

(2,7% udziału), tworzywa sztuczne i artykuły z nich (2%) oraz olejki eteryczne, rezinoidy, preparaty perfumeryjne, kosmetyczne i toaletowe (1,9%). Natomiast wywóz wyrobów metalurgicznych zdominowany był przez miedź i wyroby z miedzi (5,2% udziału).

W imporcie z tej grupy państw, poza wyrobami elektromaszynowymi, istotny udział miały także wyroby przemysłu lekkiego (14,2%), wyroby przemysłu chemicznego (9,4%) oraz produkty rolno-spożywcze (7,9%).

W strukturze geograficznej polskiego eksportu do krajów słabiej rozwiniętych spoza WNP najważniejsze znaczenie mają Turcja i Chiny, na które łącznie w 2014 r. trafiło 30% (tj. 4 mld EUR) całkowitego wywozu do tej grupy rynków. Z kolei najwięcej towarów z tego regionu pochodziło z Chin (prawie 50%), i Korei (9%), z którymi też Polska generuje najgłębszy deficyt obrotów.

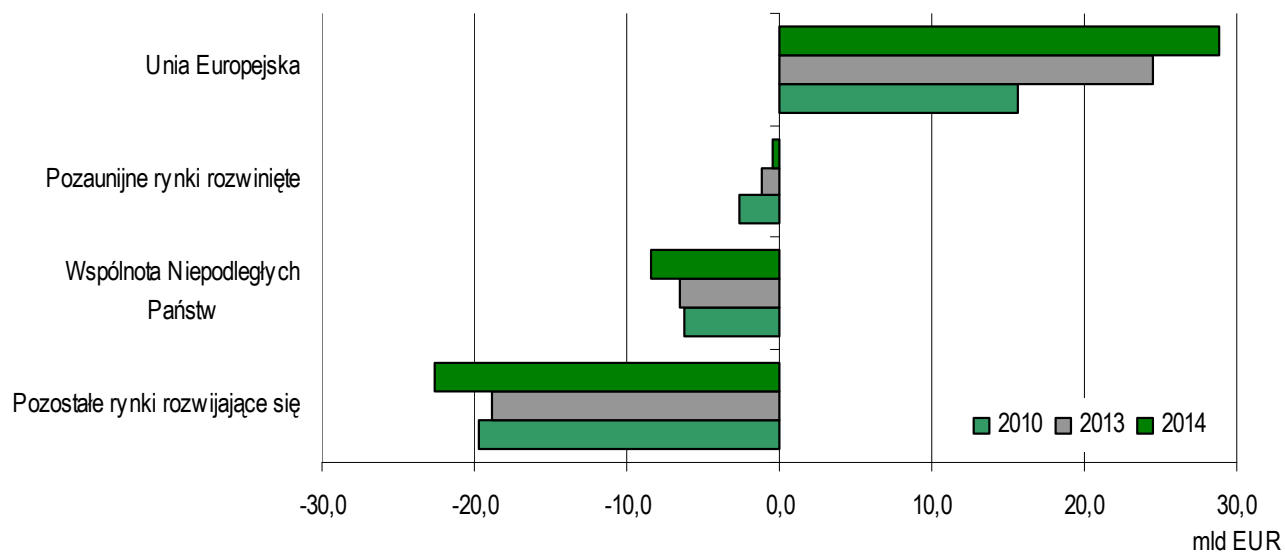
W 2014 r. saldo obrotów z rynkami słabiej rozwiniętymi spoza WNP pogorszyło się o 3,8 mld EUR, co było rezultatem niekorzystnych zmian wymiany m.in. z:

- Chinami, gdzie dynamiczne przyspieszenie i tak okazałego importu (o 20,1%, do prawie 17,6 mld EUR), przy dużo skromniejszym wzroście eksportu (o 5,6%, do ok. 1,7 mld EUR), zdecydowało o pogłębieniu ujemnego bilansu wymiany o 2,8 mld EUR, do 15,9 mld EUR;
- Republiką Korei, w obrotach z którą odnotowano głęboki spadek eksportu (o 30%, do ok. 380 mln EUR) oraz wzrost importu o 4,1% (do prawie 3,3 mld EUR), co przełożyło się na zwiększenie deficytu o 0,3 mld EUR, do 2,9 mld EUR;
- Brazylią, gdzie w wyniku spadku wywozu (o 9,5%, do 395 mln EUR), przy jednoczesnym dynamicznym zwiększeniu importu (o 24,6%, do 865 mln EUR), deficyt obrotów pogłębił się o ok. 215 mln EUR, do 470 mln EUR;
- Turcją, z której przywóz zwiększył się o 10,9% (do 2 mld EUR), a wywóz zaledwie o 1,9% (do 2,3 mld EUR) i w konsekwencji dodatkowo saldo zmniejszyło się o 155 mln EUR, do 320 mln EUR;
- Indiami, w wymianie z którymi wywóz zwiększył się o 11,7% (do 415 mln EUR), przywóz o 16,2% (do blisko 1,3 mld EUR), a deficyt obrotów pogłębił się o ok. 135 mln EUR, do 870 mln EUR.

Wspomnianych niekorzystnych zmian nie zdołała skompensować poprawa salda wymiany z następującymi państwami:

- Zjednoczonymi Emiratami Arabskimi, gdzie w konsekwencji wyższego zwiększenia eksportu (o 48%, do ok. 840 mln EUR), niż importu (o 42,3%, do ok. 120 mln EUR), nadwyżka wzrosła o ok. 235 mln EUR, do 720 mln EUR;
- Algierią, gdzie w rezultacie dynamicznego zwiększenia eksportu (blisko 2-krotnego, do 0,5 mld EUR) oraz zdecydowanie wolniejszego wzrostu importu (o 22%, do ok. 43 mln EUR), dodatnie saldo zwiększyło się o ok. 235 mln EUR, do ok. 460 mln EUR;
- Arabią Saudyjską, w obrotach z którą odnotowano zwiększenie sprzedaży aż o 36,5% (do ok. 520 mln EUR) oraz jednoczesny głęboki spadek przywozu (o ok. 40%, do ok. 45 mln EUR), co przełożyło się na zwiększenie nadwyżki o 170 mln EUR, do ok. 475 mln EUR oraz
- Singapurem, gdzie wzrost eksportu o ok. 12,1% (do ok. 620 mln EUR), przy spadku importu o 3,9% (do 685 mln EUR), zaowocował redukcją deficytu o 95 mln EUR, do 63 mln EUR.

Wykres 6 Struktura geograficzna salda obrotów towarowych Polski z zagranicą w 2014 roku na tle roku 2013 i 2010 (w mld EUR)

Źródło: DSA MG na podstawie danych GUS.

5 ZMIANY STRUKTURY PRZEDMIOTOWEJ OBROTÓW TOWAROWYCH

W 2014 r. szybciej niż przeciętnie zwiększył się eksport następujących grup towarowych:

- wyrobów przemysłu lekkiego – o 12,9% (do 6,3 mld EUR);
- wyrobów przemysłu drzewno-papierniczego – o 8,7% (do 7,7 mld EUR);
- dominujących w polskich obrotach, wyrobów elektromaszynowych – o 8% (do 65,8 mld EUR);
- artykułów rolno-spożywczych – o 7,1% (do 21,9 mld EUR);

a także mało znaczących skór (0,6% udziału w eksporcie) – o 23,9% (do 915 mln EUR).

Wysoka dynamika eksportu **wyrobów przemysłu lekkiego** (stanowiących 3,8% eksportu ogółem) wynikała w znacznej mierze z szybkiego wzrostu eksportu *odzieży i dodatków odzieżowych* (o 15,6%, do 3,4 mld EUR). Zdecydowanie szybszy wzrost po stronie importu produktów przemysłu lekkiego (o 18,6%, do blisko 9,1 mld EUR) przełożył się na wzrost deficytu w obrotach tą grupą – o 0,7 mld EUR, do 2,7 mld EUR.

Eksport **wyrobów przemysłu drzewno-papierniczego** (stanowiących 4,7% łącznego wywozu) osiągnął wartość 7,7 mld EUR. W tej grupie produktów szybko zwiększył się wywóz pozycji obejmującej *drewno i wyroby z drewna, węgiel drzewny* – o 9,8%, do 3,4 mld EUR (tj. 2,1% łącznego eksportu z Polski). Import wyrobów drzewno-papierniczych wzrósł z kolei o 9,7%, do 5,8 mld EUR, co stanowiło 3,5% importu ogółem. Przełożyło się to na nieznaczne powiększenie nadwyżki obrotów w tej grupie, do ok. 1,9 mld EUR.

Największy udział w polskiej wymianie towarowej z zagranicą, zarówno po stronie eksportu jak i importu mają **wyroby przemysłu elektromaszynowego**. W 2014 r. stanowiły 39,7% w eksporcie oraz 36,7% w imporcie. Eksport tych produktów zwiększył się o 8% (do poziomu 65,8 mld EUR), w tym najważniejszych w sprzedaży *maszyn i urządzeń elektrycznych oraz ich części* o 16% (do 19,8 mld EUR) oraz *kotłów, maszyn i urządzeń mechanicznych oraz ich części* o 8,3% (do 21,1 mld EUR). Z drugiej strony wyhamował wywóz *pojazdów i ich części oraz akcesoriów* (wzrost o 2,6% do 17,1 mld EUR).

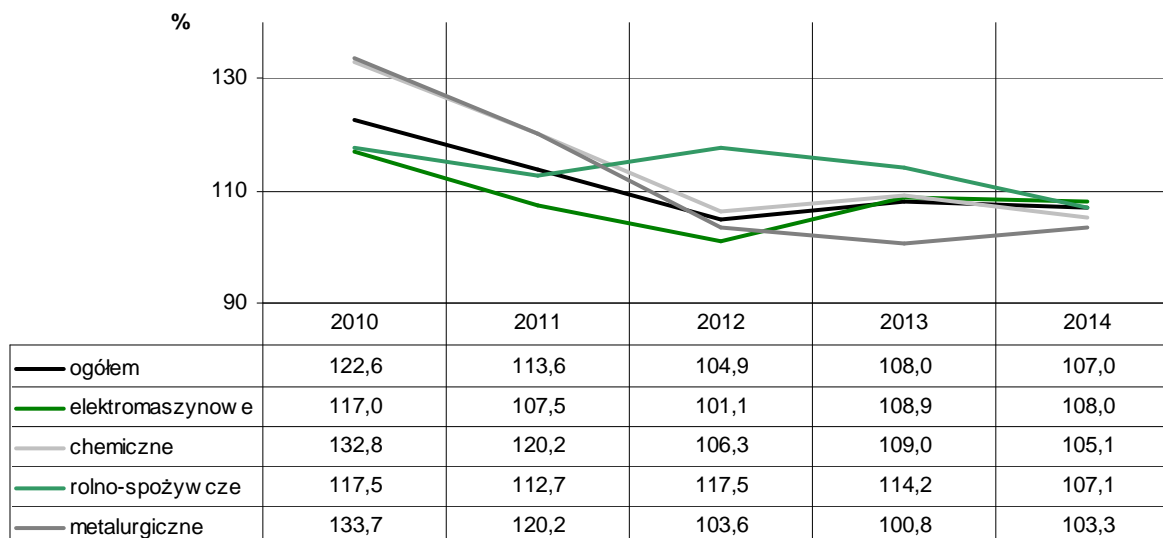
Import wyrobów elektromaszynowych zwiększył się w tym czasie o 9,4%, do poziomu 61,9 mld EUR. Największe znaczenie wśród tej grupy towarów – podobne jak w eksporcie – mają *kotły, maszyny i urządzenia mechaniczne oraz ich części, maszyny i urządzenia elektryczne oraz ich części*, a także *pojazdy i ich części oraz akcesoria*, których przywóz zwiększył się odpowiednio o: 9,3% (do 20,9 mld EUR), 13% (do 19,4 mld EUR) i 9% (do 13,4 mld EUR).

Wyniki osiągnięte w obrotach wyrobami elektromaszynowymi przełożyły się na zmniejszenie dodatniego bilansu obrotów o 0,45 mld EUR, do ok. 3,9 mld EUR. W tej grupie towarów największa nadwyżka generowana była w pozycji *pojazdy i ich akcesoria* (3,6 mld EUR) oraz *statki, łodzie oraz konstrukcje pływające* (1,2 mld EUR), które z nawiązką skompensowały głęboki deficyt w pozycji *przyszyty, narzędzia, aparaty optyczne, medyczne i ich części* (1,5 mld EUR).

Kraje Unii Europejskiej są odbiorcą prawie 3/4 eksportu wyrobów elektromaszynowych z Polski (tj. 48,8 mld EUR). Sprzedaż tej grupy towarowej do pozostałych agregacji rynków przedstawiała się

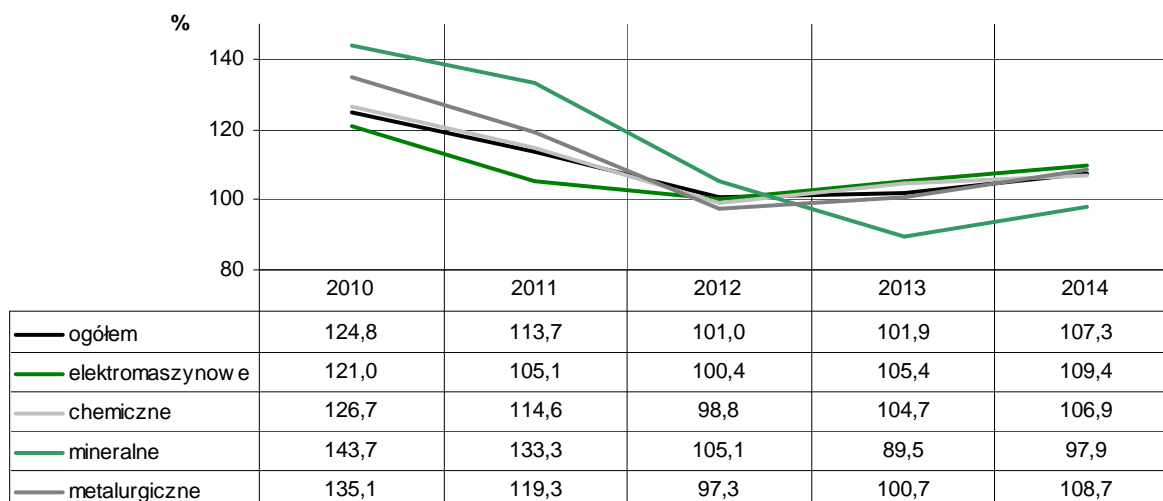
następująco: pozaunijne rozwinięte 8,6%, WNP 6,7%, a pozostałe rozwijające się rynki 10,6%. Odmienne kształtowała się geograficzna struktura importu produktów tego przemysłu. Kraje unijne odpowiadały za 59% przywozu tych towarów (36,6 mld EUR), pozaunijne rozwinięte za 9,7%, podczas gdy inne niż WNP kraje rozwijające się zapewniały 31% importu wyrobów elektromaszynowych do Polski (tj. 18,9 mld EUR). Przełożyło się to na strukturę salda, gdzie dodatni bilans w handlu z UE (12,3 mld EUR) oraz z krajami WNP (ponad 4 mld EUR) z nadwyżką skompensował wysoki deficyt notowany w handlu z pozostałymi rynkami rozwijającymi się (blisko 12 mld EUR).

Wykres 7 Dynamika polskiego eksportu wybranych grup towarowych w latach 2010-2014 (w EUR, rok poprzedni = 100)

Źródło: DSA MG na podstawie danych GUS.

Wykres 8 Dynamika polskiego importu wybranych grup towarowych w latach 2010-2014 (w EUR, rok poprzedni = 100)

Źródło: DSA MG na podstawie danych GUS.

Nieznacznie szybciej niż w skali ogólnej zwiększył się eksport **artykułów rolno-spożywczych**, tj. o 7,1% (do 21,9 mld EUR). Wśród produktów żywnościowych najwyższy wzrost został osiągnięty w eksporcie gotowych artykułów spożywczych, tj. o 10,4%, do ponad 10 mld EUR, stanowiących 6,1% łącznego eksportu z Polski. Wśród nich najważniejsze znaczenie miał eksport:

- tytoniu i przetworzonych namiastek z tytoniu, który wzrósł o 27% (do ponad 1,9 mld EUR), a ich udział w łącznym wywozie stanowił 1,2%;

- *przetworów ze zbóż, mąki lub mleka*, który zwiększył się o 23,1%, do 1,4 mld EUR (tj. 0,9% eksportu ogółem).

Wolniej niż przeciętnie zwiększył się eksport produktów pochodzenia zwierzęcego (o 4,8%, do blisko 7 mld EUR) oraz produktów pochodzenia roślinnego (o 4%, do ok. 4,3 mld EUR), których udział w łącznym wywozie z Polski wyniósł odpowiednio 4,2% oraz 2,6%.

W tej pierwszej grupie największa część przypadła na wywóz *mięsa i podrobów jadalnych*, których eksport wzrósł o 1,1%, do 3,4 mld EUR oraz *produktów mlecznych, jaj ptasich, miodu naturalnego, itp.*, gdzie odnotowano wzrost na poziomie 10,3%, do prawie 2,1 mld EUR.

Z kolei wśród produktów pochodzenia roślinnego najszybciej wzrósł eksport *kawy, herbaty, przypraw* – o 36,9% (do 580 mln EUR) oraz *zbóż* – o 21,9%, do przeszło 1 mld EUR. Znacząca część przypada także na eksport *owoców* (ponad 1 mld EUR) oraz *warzyw* (942 mln EUR), z tym że w 2014 r. odnotowano ich spadek na poziomie kolejno: 9,9% i 1,1%.

W ujęciu geograficznym osiągnięty w 2014 r. wzrost eksportu towarów rolno-spożywczych (o 1,4 mld EUR) wynikał w szczególności ze zwiększenia ich sprzedaży do: Francji (o ok. 300 mln EUR), Niemiec (o 245 mln EUR), Włoch (o 156 mln EUR), Wielkiej Brytanii (o 147 mln EUR), Algierii (o 134 mln EUR), Czech (o 122 mln EUR), oraz Arabii Saudyjskiej (o 112 mln EUR).

Z drugiej strony największe spadki wywozu produktów żywnościowych odnotowano na rynek rosyjski (o 30%, tj. o ok. 380 mln EUR) oraz na Ukrainę (o 21,8%, tj. o ok. 100 mln EUR). Przełożyło się to jednocześnie na spadek Rosji na liście naszych najważniejszych odbiorców produktów rolno-spożywczych. O ile w roku 2013 Rosja na tej liście plasowała się na miejscu 3. (zaraz za Niemcami i Wielką Brytanią), z udziałem 6,2%, to w 2014 r. przesunęła się na miejsce 7., z udziałem 4%.

Wyraźny spadek sprzedaży produktów żywnościowych na rynek rosyjski był rezultatem istotnego zmniejszenia wywozu produktów objętych embargiem (aż o blisko 47%, tj. o ok. 0,4 mld EUR).

Należy tutaj zaznaczyć, że w przypadku wielu towarów objętych embargiem niezrealizowany wywóz do Rosji został, nawet z nadwyżką, skompensowany na innych rynkach, w tym unijnych oraz słabiej dotychczas wykorzystywanych i rozpoznanych rynkach afrykańskich i azjatyckich.

Wśród towarów żywnościowych objętych rosyjskim zakazem efektywnie udało się przekierować eksport m.in.:

- *wybranych warzyw, świeżych lub schłodzonych* (ich sprzedaż dynamicznie wzrosła m.in. do Niemiec, na Białoruś oraz do Włoch);
- *zamrożonego mięsa z bydła* (m.in. do Francji, Niemiec, Hongkongu, Włoch oraz Bułgarii);
- *zagęszczonego mleka i śmietany* (m.in. do Algierii, Chin, Włoch, na Kubę, do Nigerii i Meksyku) oraz
- *mięsa i podrobów jadalnych, z drobiu* (m.in. do Niemiec, Wielkiej Brytanii, Czech, Francji, Niderlandów, Beninu oraz Belgii).

Nie zmienia to jednak faktu, że w kilku grupach towarów rolno – spożywczych, zwłaszcza w przypadku owoców i warzyw, gdzie Rosja zajmuje czołowe miejsca wśród zagranicznych odbiorców, rosyjskie embargo stanowiło dotkliwe uderzenie w dochody polskich producentów i eksporterów, którzy w stosunkowo krótkim czasie nie mogli dokonać skutecznej realokacji swojego eksportu.

Na liście towarów, których wywozu nie zdołano przekierować na inne rynki, są przede wszystkim **jabłka**. W całym roku 2014 eksport polskich jabłek na rynek rosyjski zmniejszył się aż o ok. 46%. Pomimo przyspieszenia ich sprzedaży m.in. na Białoruś, do Kazachstanu czy Rumunii, ich eksport w skali ogólnej spadł o ok. 22%.

Po stronie importu artykułów rolno-spożywczych zanotowany wzrost wyniósł 5,7% (do 15,1 mld EUR). Był więc wolniejszy niż w ich eksporcie, co pozwoliło powiększyć nadwyżkę obrotów produktami żywnościowymi o ponad 0,6 mld EUR, do 6,7 mld EUR. W głównej mierze było to wynikiem zwiększenia nadwyżki w wymianie *gotowymi produktami spożywczymi* – o 0,5 mld EUR, do 3,9 mld EUR.

Wolniej niż w skali ogólnej zwiększył się eksport drugiej pod względem wartości w polskich obrotach grupy – **wyrobów przemysłu chemicznego**, tj. o 5,1%, do 23 mld EUR (co stanowiło 13,9% całkowitego polskiego wywozu w 2014 r.). Nieco szybciej niż przeciętnie dla tej grupy wzrósł wywóz *tworzyw sztucznych i artykułów z nich* o 5,5%, do ok. 7,5 mld EUR. Jednakże relatywnie wolny wzrost towarów tej grupy był w decydującej mierze rezultatem spowolnienia wzrostu sprzedaży *olejków eterycznych, rezinoidów, preparatów perfumeryjnych, kosmetycznych, toaletowych* (o 3,7%, do 2,2 mld EUR), a także spadku eksportu *kauczuku i wyrobów z kauczuku* (o 1,5%, do 3,9 mld EUR) oraz *chemikaliów organicznych* (o 3%, do ok. 1,3 mld EUR).

W imporcie produktów chemicznych odnotowano wzrost o 6,9% (do poziomu 29,6 mld EUR). Największą część przywozu stanowiły *tworzywa sztuczne i artykuły z nich* oraz *produkty farmaceutyczne*, których przywóz zwiększył się odpowiednio o 8,8% (do ponad 10 mld EUR) oraz 4% (do ok. 4,5 mld EUR), a ich udziały w imporcie ogółem wyniosły odpowiednio 6% i 2,7%.

Deficyt w obrotach grupy wyrobów chemicznych zwiększył się o prawie 0,8 mld EUR, do poziomu ponad 6,5 mld EUR. W największym stopniu złożyło się na to pogorszenie salda w następujących pozycjach:

- *tworzywa sztuczne i artykuły z nich*, gdzie deficyt zwiększył się o ponad 0,4 mld EUR, do 2,5 mld EUR;
- *chemikalia organiczne* – deficyt zwiększył się o ok. 0,4 mln EUR, do ponad 1,9 mld EUR.

Poprawa bilansu nastąpiła w pozycji *produkty farmaceutyczne* – redukcja deficytu o 0,2 mld EUR, do 1,7 mld EUR.

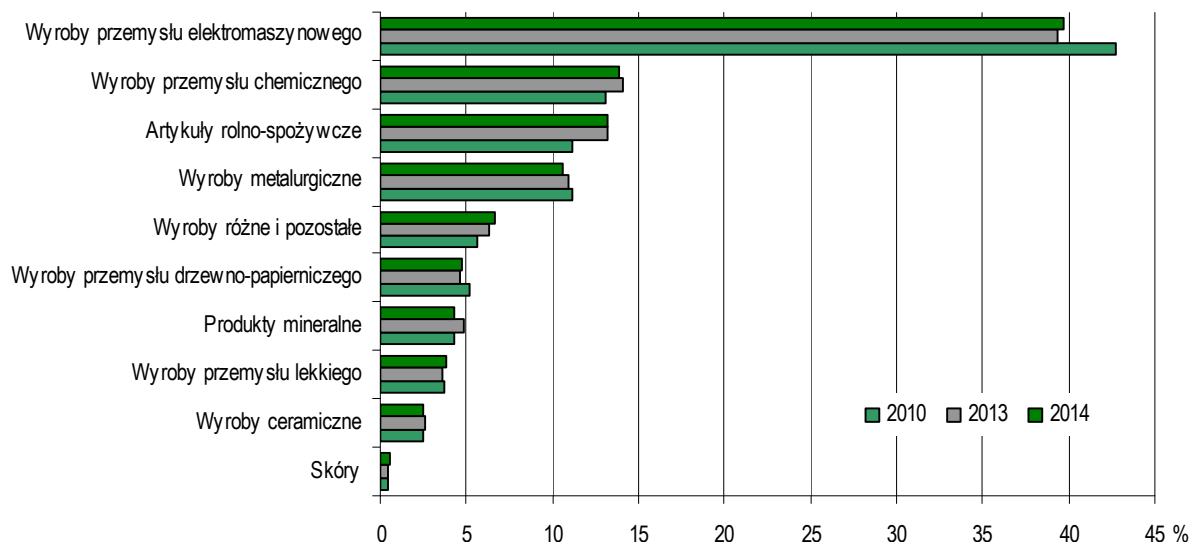
W przypadku **wyrobów ceramicznych** (stanowiących 2,5% wywozu ogółem) odnotowano wzrost eksportu o 4,6% (do 4,2 mld EUR), a importu o 9,9% (do 2,2 mld EUR). Nadwyżka wymiany wyniosła ok. 2 mld EUR, czyli poziom zbliżony do osiągniętego przed rokiem.

Eksport, stanowiących 10,6% polskiego eksportu **wyrobów metalurgicznych** osiągnął poziom 17,5 mld EUR i wobec poziomu sprzed roku był o 3,3% wyższy. W eksporcie dominujących w tej grupie *wyrobów z żeliwa i stali* oraz *aluminium i wyrobów z aluminium* odnotowano wzrost kolejno o 8,8% (do 5,6 mld EUR) oraz o 11,8% (do 2,1 mld EUR). Z drugiej strony spadki dotknęły dwóch innych ważnych towarów tej grupy, tj. *żelaza, żeliwa i stali* (o 5,5%, do 3,5 mld EUR) oraz *miedzi i wyrobów z miedzi* (o 9,8%, do 3,1 mld EUR).

Ponad 2,5-krotnie szybciej niż eksport zwiększył się import wyrobów metalurgicznych, tj. o 8,7%, do 17,7 mld EUR, co zadecydowało o pogorszeniu bilansu obrotów – notowana w 2013 r. nadwyżka w wysokości ok. 650 mln EUR została przekształcona w deficyt o wartości ok. 190 mln EUR.

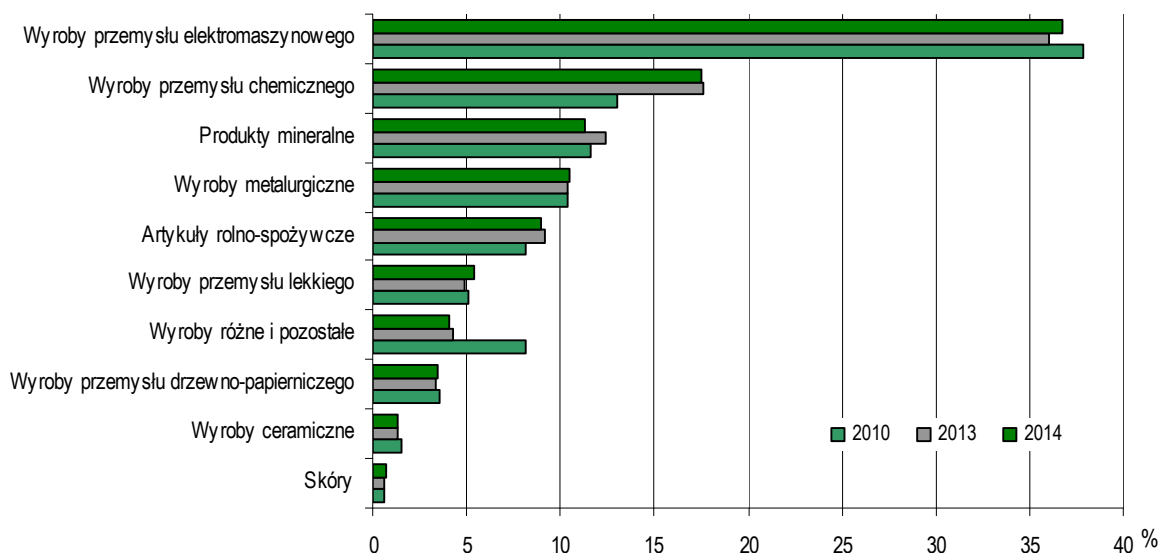
W roku 2014 jedną, spośród dziesięciu umownie zagregowanych, grupą towarową, w eksporcie której odnotowano spadek były **produkty mineralne** (stanowiące 4,3% eksportu ogółem) – o 5,1%, do 7,1 mld EUR. Spadek importu w tej grupie był nieco łagodniejszy – wyniósł 2,1% (do 19,1 mld EUR), a pokaźny deficyt wymiany utrzymał się na poziomie zbliżonym do notowanego w 2013 r. (11,9 mld EUR).

Wykres 9 Struktura towarowa polskiego eksportu w 2014 roku na tle roku 2013 i 2010 (w %)

Źródło: DSA MG na podstawie danych GUS.

Wykres 10 Struktura towarowa polskiego importu w 2014 roku na tle roku 2013 i 2010 (w %)

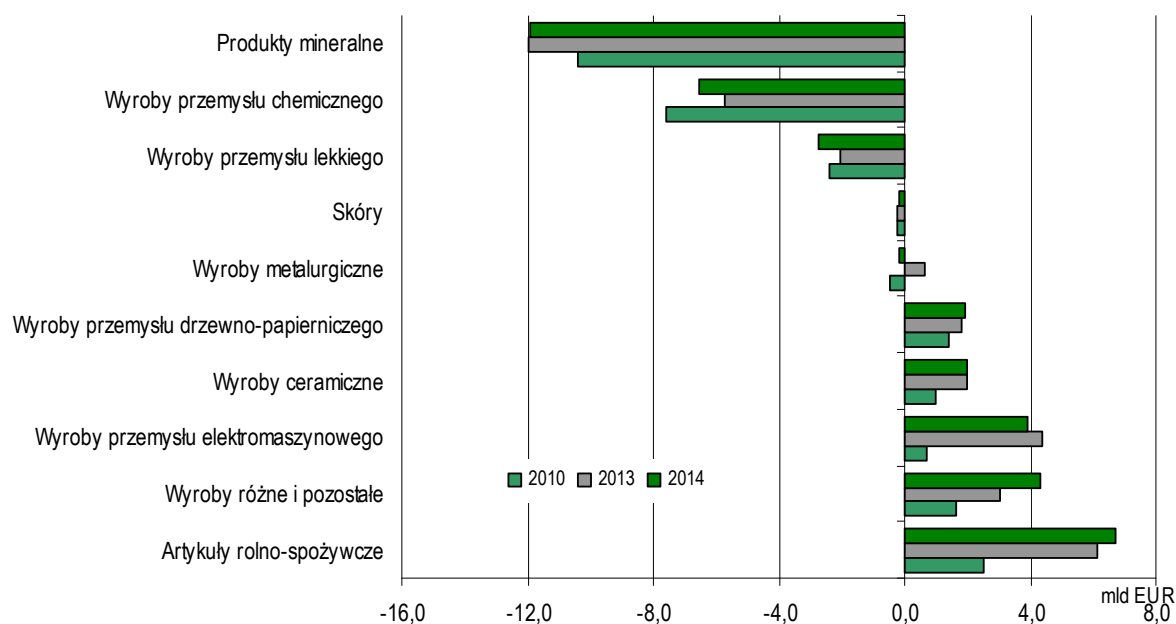

Źródło: DSA MG na podstawie danych GUS.

Na czele listy **pozycji towarowych** dominujących w polskim eksporcie (agregowanych na poziomie 4 cyfrowych kodów CN) kolejny rok z rzędu plasowały się *części i akcesoria samochodowe* oraz *samochody osobowe*, które stanowiły w sumie blisko 8% eksportu ogółem. Podobnie jak przed rokiem, sprzedaż tych pierwszych zwiększyła się szybciej niż przeciętnie, tj. o 9,8% (do blisko 8 mld EUR), a drugich notowała spadek, tj. o 4,7%, do niespełna 5 mld EUR.

W 2014 roku poszerzyła się lista pozycji towarowych, których wartość eksportu była wyższa niż 1 mld EUR – do 27 wobec 23 w roku 2013. Poza samochodami osobowymi oraz częściami i akcesoriami do nich, znalazły się w tej grupie m.in. meble, aparatura odbiorcza dla telewizji, maszyny do automatycznego przetwarzania danych, aparatura do telefonii i telegrafii przewodowej, różne łodzie, leki, silniki, wyroby tytoniowe, pojazdy do transportu towarowego, mięso i podroby z drobiu oraz niektóre produkty mineralne.

Wykres 11 Struktura towarowa salda obrotów handlu zagranicznego Polski w 2014 roku na tle roku 2013 i 2010 (w mln EUR)

Źródło: DSA MG na podstawie danych GUS.

Tabela 16 Struktura towarowa obrotów handlowych Polski w latach 2013-2014 i ich wpływ na saldo obrotów (w mln EUR)

		2014			2013			Zmiany 2014/2013		
		Eksport	Import	Saldo	Eksport	Import	Saldo	Eksport wzrost (+) spadek (-)	Import wzrost (-) spadek (+)	Saldo popr. (+) pogor. (-)
I	Zwierzęta żywe	6.960	4.533	2.427	6.643	4.312	2.331	317	-221	96
II	Produkty pochodzenia roślinnego	4.298	3.732	566	4.135	3.566	569	163	-166	-3
III	Tłuszcze, oleje	579	753	-174	560	766	-206	19	13	32
IV	Gotowe artykuły spożywcze	10.039	6.117	3.922	9.090	5.668	3.421	949	-449	501
(I-IV)	Artykuły rolno-spożywcze	21.877	15.134	6.743	20.427	14.313	6.114	1.450	-821	629
V	Produkty mineralne	7.129	19.056	-11.927	7.515	19.463	-11.949	-386	407	22
VI	Produkty przemysłu chemicznego	11.569	16.664	-5.095	10.779	15.549	-4.771	790	-1.115	-324
VII	Tworzywa sztuczne	11.454	12.888	-1.434	11.123	12.094	-970	331	-794	-464
(VI-VII)	Wyroby przemysłu chemicznego	23.023	29.552	-6.529	21.902	27.643	-5.741	1.121	-1.909	-788
VIII	Skóry i wyroby z nich	914	1.117	-203	738	942	-205	176	-175	2
IX	Drewno i wyroby z niego	3.442	1.361	2.081	3.138	1.139	2.000	304	-222	81
X	Ścier drzewny	4.294	4.457	-163	3.976	4.165	-188	318	-292	25
(IX-X)	Wyroby przemysłu drzewno-papierniczego	7.736	5.818	1.918	7.115	5.303	1.812	621	-515	106
XI	Materiały i wyroby włókiennicze	5.430	7.728	-2.298	4.777	6.537	-1.761	653	-1.191	-537
XII	Obuwie, nakrycia głowy	902	1.324	-422	833	1.095	-263	69	-229	-159
(XI-XII)	Wyroby przemysłu lekkiego	6.332	9.052	-2.720	5.609	7.633	-2.023	723	-1.419	-697
XIII	Wyroby z kamieni, gipsu, cementu	3.205	1.884	1.321	2.943	1.696	1.247	262	-188	74
XIV	Perły, metale i kamienie	1.006	349	657	1.084	335	749	-78	-14	-92
(XIII-XIV)	Wyroby ceramiczne	4.211	2.233	1.978	4.027	2.031	1.996	184	-202	-18
XV	Wyroby z metali nieszlachetnych	17.509	17.700	-191	16.941	16.290	651	568	-1.410	-842
XVI	Urządzenia mechaniczne i elektryczne	40.907	40.377	530	36.574	36.360	214	4.333	-4.017	316
XVII	Środki transportu	22.818	17.748	5.070	22.567	16.845	5.722	251	-903	-652
XVIII	Przyrządy i aparaty optyczne, etc.	2.089	3.752	-1.663	1.818	3.365	-1.546	271	-387	-117
(XVI-XVIII)	Wyroby przemysłu elektromaszynowego	65.813	61.876	3.937	60.959	56.570	4.389	4.854	-5.306	-452
XIX	Broń i amunicja	51	96	-45	32	84	-52	19	-12	7
XX	Wyroby różne	11.045	3.763	7.282	9.534	2.872	6.663	1.511	-891	619
XXI	Dzieła sztuki	17	20	-3	13	18	-5	4	-2	2
(XIX-XXI)	Różne	11.113	3.879	7.234	9.579	2.974	6.605	1.534	-905	629
XXII	Pozostałe	118	3.012	-2.894	183	3.804	-3.621	-65	792	727
	RAZEM	165.774	168.432	-2.659	154.994	156.978	-1.984	10.780	-11.454	-675

Źródło: DSA MG na podstawie danych GUS.

Tabela 17 Zmiany obrotów polskiego handlu zagranicznego według grup towarowych, sekcji i działów i ich wpływ na saldo obrotów (w mln EUR)

Grupa/sekcja/dział	2014			2013			Zmiany 2014/2013		
	Eksport	Import	Saldo	Eksport	Import	Saldo	Eksport wzrost (+) spadek (-)	Import wzrost (-) spadek (+)	Saldo popr. (+) pogor. (-)
OGÓLEM	165.774	168.432	-2.659	154.994	156.978	-1.984	10.780	-11.454	-675
I									
ZWIERZĘTA ŻYWE; PRODUKTY POCHODZENIA ZWIERZĘCEGO	6.960	4.533	2.427	6.643	4.312	2.331	317	-221	96
1 Zwierzęta żywe	165	635	-469	187	610	-423	-22	-25	-47
2 Mięso i podroby jadalne	3.402	1.405	1.997	3.366	1.429	1.937	36	24	60
3 Ryby i skorupiaki, mięczaki i inne bezkręgowce wodne	1.080	1.468	-389	968	1.342	-374	112	-126	-14
4 Produkty mleczne; jaja ptasie; miód naturalny...	2.099	823	1.275	1.903	728	1.175	196	-95	101
5 Produkty pochodzenia zwierzęcego, gdzie indziej niewymienione	214	202	12	219	203	16	-5	1	-4
II									
PRODUKTY POCHODZENIA ROSLINNEGO	4.298	3.732	566	4.135	3.566	569	163	-166	-3
6 Żywe drzewa i inne rośliny; bulwy...	128	276	-149	141	257	-116	-13	-19	-32
7 Warzywa oraz niektóre korzenie i bulwy jadalne	942	615	327	952	571	381	-10	-44	-54
8 Owoce i orzechy jadalne; skórki owoców cytrusowych lub melonów	1.045	1.258	-213	1.161	1.176	-15	-116	-82	-198
9 Kawa, herbata, herbata paragwajska i przyprawy	579	483	96	423	491	-68	156	8	164
10 Zboża	1.025	357	669	841	338	503	184	-19	165
11 Produkty przemysłu młynarskiego; siód; skrobie; inulina; gluten pszenny	160	165	-5	175	171	4	-15	6	-7
12 Nasiona owoców oleistych...	404	393	11	426	398	28	-22	5	-17
13 Szelak; gumy, żywice oraz inne soki i ekstrakty roślinne	11	86	-74	13	83	-70	-2	-3	-5
14 Materiały roślinne do wyplatania...	3	99	-96	3	80	-77	0	-19	-19
III									
TŁUSZCZE, OLEJE POCHODZENIA ZWIERZĘCEGO I ROSLINNEGO; PRODUKTY ICH ROZKŁADU	579	753	-174	560	766	-206	19	13	32

Grupa/sekcja/dział	2014			2013			Zmiany 2014/2013			
	Ekspert	Import	Saldo	Ekspert	Import	Saldo	Ekspert wzrost (+) spadek (-)	Import wzrost (-) spadek (+)	Saldo popr. (+) pogor. (-)	
	OGÓLEM	165.774	168.432	-2.659	154.994	156.978	-1.984	10.780	-11.454	-675
15	Tłuszcze, oleje zwierzęce, itp.	579	753	-174	560	766	-206	19	13	32
IV	GOTOWE ARTYKUŁY SPOŻYWCZE; NAPOJE BEZALKOHOLOWE, ALKOHOLOWE I OCET; TYTOŃ	10.039	6.117	3.922	9.090	5.668	3.421	949	-448	501
16	Przetwory z mięsa, ryb, skorupiaków, mięczaków, bezkęgowców wodnych	1.093	215	878	1.059	226	833	34	11	45
17	Cukry i wyroby cukiernicze	549	392	157	591	405	186	-42	13	-28
18	Kakao i przetwory z kakao	1.240	819	421	1.130	692	438	110	-127	-17
19	Przetwory ze zbóż, mąki, skrobi lub mleka ; pieczywa cukiernicze	1.424	606	818	1.157	586	570	267	-20	247
20	Przetwory z warzyw, owoców, orzechów lub innych części roślin	1.029	598	431	1.106	579	527	-77	-19	-98
21	Różne przetwory spożywcze	1.399	828	571	1.291	781	510	108	-47	61
22	Napoje bezalkoholowe, alkoholowe i ocet	654	607	47	562	610	-48	91	3	94
23	Pozostałości i odpady przemysłu spożywczego; gotowa pasza dla zwierząt	703	1.483	-780	661	1.315	-654	42	-168	-126
24	Tytoń i przetworzone namiastki tytoniu	1.948	569	1.379	1.534	475	1.059	414	-94	320
(I-IV)	Produkty rolno-spożywcze	21.876	15.134	6.742	20.427	14.313	6.114	1.449	-821	628
V	PRODUKTY MINERALNE	7.129	19.056	-11.927	7.515	19.463	-11.948	-386	407	21
25	Sól; siarka; ziemie i kamienie; materiały gipsowe; wapno i cement	235	541	-306	237	513	-276	-2	-27	-29
26	Rudy metali; żużel i popiół	81	857	-776	45	850	-804	36	-7	29
27	Paliwa mineralne; oleje mineralne i produkty ich destylacji; substancje bitumiczne; woski mineralne	6.812	17.658	-10.845	7.232	18.100	-10.868	-420	442	22
(V)	Produkty mineralne	7.129	19.056	-11.927	7.515	19.463	-11.949	-386	407	21

Grupa/sekcja/dział	2014			2013			Zmiany 2014/2013			
	Ekspert	Import	Saldo	Ekspert	Import	Saldo	Ekspert wzrost (+) spadek (-)	Import wzrost (-) spadek (+)	Saldo popr. (+) pogor. (-)	
OGÓLEM	165.774	168.432	-2.659	154.994	156.978	-1.984	10.780	-11.454	-675	
VI	PRODUKTY PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO I PRZEMYSŁÓW POKREWNÝCH	11.569	16.664	-5.095	10.779	15.549	-4.771	790	-1.115	-325
28	Chemikalia nieorganiczne; organiczne lub nieorganiczne związki metali szlachetnych, itp.	750	1.055	-305	757	1.006	-249	-7	-49	-56
29	Chemikalia organiczne	1.318	3.266	-1.948	1.358	2.893	-1.534	-40	-373	-414
30	Produkty farmaceutyczne	2.742	4.464	-1.722	2.374	4.292	-1.918	368	-172	198
31	Nawozy	636	700	-64	589	687	-98	47	-13	34
32	Garbniki, barwniki, pigmenty, farby, lakiery, kit, masy uszczelniające, atramenty, itp.	760	1.386	-626	708	1.325	-617	52	-61	-9
33	Olejki eteryczne, rezynoidy; preparaty perfumeryjne, kosmetyczne, toaletowe	2.244	1.650	594	2.163	1.578	585	81	-72	9
34	Mydło, preparaty piorące, itp.	1.556	912	644	1.444	838	607	112	-74	38
35	Substancje białkowe; skrobie modyfikowane; kleje; enzymy	180	544	-366	185	522	-337	-5	-22	-27
36	Materiały wybuchowe; pirotechniczne; łatwopalne; zapalki, itp.	47	45	2	40	33	7	7	12	-5
37	Materiały fotograficzne i kinematograficzne	24	107	-83	27	102	-75	-2	-5	-7
38	Produkty chemiczne różne	1.311	2.534	-1.223	1.134	2.273	-1.139	177	-261	-84
VII	TWORZYWA SZTUCZNE I WYROBY Z NICH; KAUCZUK I WYROBY Z KAUCZUKU	11.454	12.888	-1.434	11.123	12.094	-970	331	-794	-463
39	Tworzywa sztuczne i artykuły z nich	7.515	10.017	-2.502	7.124	9.203	-2.079	391	-814	-423
40	Kauczuk i wyroby z kauczuku	3.939	2.871	1.068	4.000	2.891	1.109	-61	20	-41
(VI-VII)	Produkty przemysłu chemicznego	23.023	29.552	-6.529	21.902	27.643	-5.741	1.121	-1.909	-788
VIII	SKÓRY I WYROBY Z NICH	914	1.117	-203	738	942	-205	176	-175	1
41	Skóry i skórki surowe (z wyjątkiem skór futerkowych) oraz skóra wyprawiona	226	498	-272	227	443	-216	-1	-55	-56
42	Wyroby ze skóry	285	546	-261	224	440	-216	61	-106	-45

Grupa/sekcja/dział	2014			2013			Zmiany 2014/2013			
	Ekspert	Import	Saldo	Ekspert	Import	Saldo	Ekspert wzrost (+) spadek (-)	Import wzrost (-) spadek (+)	Saldo popr. (+) pogor. (-)	
OGÓŁEM	165.774	168.432	-2.659	154.994	156.978	-1.984	10.780	-11.454	-675	
43	Skóry futerkowe i futra sztuczne; wyroby z nich	402	72	330	286	60	226	118	-12	106
(VIII)	Skóry i wyroby skórzane	914	1.117	-202	738	942	-206	177	-175	1
IX	DREWNO I WYROBY Z NIEGO, itp.	3.441	1.361	2.080	3.138	1.139	1.999	303	-222	81
44	Drewno i wyroby z drewna; węgiel drzewny	3.408	1.331	2.077	3.103	1.111	1.992	305	-220	85
45	Korek i wyroby z korka	5	9	-4	6	9	-3	-1	0	-1
46	Wyroby ze słomy, esparto itp; wyroby koszykarskie i wyroby z wikliny	28	22	6	30	19	11	-2	-3	-5
X	SCIER DRZEWNY LUB Z INNEGO WŁÓKNISTEGO	4.294	4.457	-163	3.976	4.165	-189	318	-292	26
47	Ścier drzewny, itp.	178	528	-350	128	494	-366	50	-34	16
48	Papier, tektura; wyroby z masy papierniczej, papieru, tektury	3.306	3.643	-337	3.166	3.441	-275	140	-202	-62
49	Książki, gazety, obrazki, manuskrypty...	810	286	524	682	230	452	128	-56	72
(IX-X)	Produkty przemysłu drzewno-papierniczego	7.736	5.818	1.918	7.115	5.303	1.812	621	-515	106
XI	MATERIAŁY I WYROBY WŁÓKIENNICZE	5.430	7.728	-2.298	4.777	6.537	-1.760	653	-1.191	-538
50	Jedwab	1	9	-8	1	8	-7	0	-1	-1
51	Wełna, cienka lub gruba sierść zwierzęca	99	151	-52	97	147	-50	2	-4	-2
52	Bawełna	40	383	-343	42	374	-332	-2	-9	-11
53	Inne roślinne materiały włókiennicze, itp.	30	29	1	22	24	-2	8	-5	3
54	Włókna chemiczne ciągłe	174	590	-416	168	541	-373	6	-49	-43
55	Włókna chemiczne cięte	80	458	-378	72	419	-347	8	-39	-31
56	Wata, filc i włókniny; przędze specjalne, itp.	270	496	-226	240	472	-232	30	-24	6
57	Dywany i inne włókiennicze wykładziny podłogowe	220	213	7	186	192	-6	34	-21	13
58	Tkaniny specjalne, pasmanteria; hafty, itp.	43	185	-142	46	175	-129	-3	-10	-13
59	Tkaniny impregnowane, itp.	238	480	-242	218	455	-237	20	-25	-5
60	Dzianiny	92	201	-109	84	186	-102	8	-15	-7

Grupa/sekcja/dział	2014			2013			Zmiany 2014/2013			
	Ekspert	Import	Saldo	Ekspert	Import	Saldo	Ekspert wzrost (+) spadek (-)	Import wzrost (-) spadek (+)	Saldo popr. (+) pogor. (-)	
OGÓLEM	165.774	168.432	-2.659	154.994	156.978	-1.984	10.780	-11.454	-675	
61	Odzież i dodatki odzieżowe, z dzianin	1.416	1.823	-407	1.257	1.416	-159	159	-407	-248
62	Odzież i dodatki odzieżowe, inne niż z dzianin	1.953	1.995	-42	1.657	1.534	123	296	-461	-165
63	Artykuły włókiennicze inne konfekcjonowane; zestawy; odzież używana; szmaty	777	716	61	686	593	93	91	-123	-32
XII	OBUWIE, NAKRYCIA GŁOWY, PARASOLE, itp.	902	1.324	-422	833	1.095	-263	69	-229	-160
64	Obuwie, getry i wyroby podobne; ich części	786	1.174	-388	723	971	-247	63	-203	-140
65	Nakrycia głowy i ich części	80	73	7	77	63	14	3	-10	-7
66	Parasole, parasole przeciwsłoneczne, laski, laski z siodełkiem, bicze, szpicruty i ich części	28	24	4	24	18	6	4	-6	-2
67	Preparowane pióra i puch oraz wyroby z piór lub puchu, itp.	9	53	-45	8	44	-36	1	-9	-8
(XI-XII)	Wyroby przemysłu lekkiego	6.332	9.052	-2.720	5.610	7.633	-2.023	722	-1.419	-697
XIII	WYROBY Z KAMIENI GIPSU, itp.	3.205	1.884	1.321	2.943	1.696	1.247	262	-189	73
68	Wyroby z kamieni, gipsu, cementu, azbestu, miki i podobnych materiałów	840	516	324	775	449	326	65	-67	-2
69	Wyroby ceramiczne	884	448	436	855	403	452	29	-45	-16
70	Szkló i wyroby ze szkła	1.482	920	562	1.314	844	470	168	-76	92
XIV	PERŁY; METALE I KAMIENIE SZLACHETNE I PÓLSZLACHETNE; SZTUCZNA BIŻUTERIA , itp.	1.006	349	657	1.084	335	749	-78	-14	-92
71	Perły, kamienie szlachetne, półszlachetne, metale szlachetne, itp.	1.006	349	657	1.084	335	749	-78	-14	-92
(XIII-XIV)	Wyroby ceramiczne	4.211	2.233	1.978	4.027	2.031	1.996	184	-202	-18
XV	WYROBY NIESZLACHETNE I WYROBY Z METALI NIESZLACHETNYCH	17.509	17.700	-191	16.941	16.290	651	568	-1.410	-842
72	Żelazo, żeliwo i stal	3.479	6.382	-2.903	3.682	5.826	-2.144	-203	-556	-759
73	Wyroby z żeliwa i stali	5.612	4.103	1.509	5.158	3.747	1.411	454	-356	98
74	Miedź i wyroby z miedzi	3.114	1.347	1.767	3.452	1.338	2.114	-338	-9	-347

Grupa/sekcja/dział	2014			2013			Zmiany 2014/2013			
	Ekspert	Import	Saldo	Ekspert	Import	Saldo	Ekspert wzrost (+) spadek (-)	Import wzrost (-) spadek (+)	Saldo popr. (+) pogor. (-)	
OGÓLEM	165.774	168.432	-2.659	154.994	156.978	-1.984	10.780	-11.454	-675	
75	Nikiel i wyroby z niklu	112	146	-34	77	127	-50	35	-19	16
76	Aluminium i wyroby z aluminium	2.086	2.941	-855	1.865	2.699	-834	221	-242	-21
78	Ołów i wyroby z ołowiu	187	132	55	133	108	25	54	-24	30
79	Cynk i wyroby z cynku	454	181	273	255	154	101	200	-27	173
80	Cyna i wyroby z cyny	77	67	10	65	67	-2	12	0	12
81	Pozostałe metale nieszlachetne; cermetale; wyroby z tych materiałów	26	72	-46	31	68	-37	-5	-4	-9
82	Narzędzia, przybory, noże, łyżki, widelce, itp sztucze z metali nieszlachetnych, itp.	1.252	1.014	238	1.179	954	225	73	-60	13
83	Wyroby różne z metali nieszlachetnych	1.110	1.316	-206	1.044	1.202	-158	66	-113	-47
(XV)	Wyroby metalurgiczne	17.509	17.700	-191	16.941	16.290	651	568	-1410	-842
XVI	URZĄDZENIA MECHANICZNE I ELEKTRYCZNE, itp.	40.907	40.377	530	36.574	36.360	214	4.333	-4.016	317
84	Reaktory jądrowe, kotły, maszyny i urządzenia mechaniczne oraz ich części	21.122	20.943	179	19.512	19.155	357	1.610	-1.788	-178
85	Maszyny i urządzenia elektryczne, itp.	19.785	19.434	351	17.062	17.205	-143	2.723	-2.229	494
XVII	POJAZDY, STATKI POWIETRZNE, JEDNOSTKI PŁYWAJĄCE	22.818	17.748	5.070	22.567	16.845	5.722	251	-903	-652
86	Lokomotywy, tabor szynowy; osprzęt torów; urządzenia sygnalizacyjne	828	780	48	749	316	433	79	-464	-385
87	Pojazdy nieszynowe oraz ich części i akcesoria	17.077	13.437	3.640	16.639	12.330	4.309	438	-1.107	-669
88	Statki powietrzne, kosmiczne i ich części	729	573	156	1.073	863	210	-344	290	-54
89	Statki, łodzie oraz konstrukcje pływające	4.184	2.957	1.227	4.105	3.336	769	79	379	300
XVIII	PRZYRZĄDY, APARATY OPTYCZNE	2.089	3.752	-1.663	1.818	3.365	-1.546	271	-387	-116
90	Przyrządy, narzędzia, aparaty optyczne, foto, pomiar, medyczne; i ich części	2.038	3.587	-1.549	1.780	3.231	-1.451	258	-356	-97
91	Zegary i zegarki oraz ich części	31	124	-93	23	97	-74	8	-27	-19

Grupa/sekcja/dział	2014			2013			Zmiany 2014/2013		
	Ekspert	Import	Saldo	Ekspert	Import	Saldo	Ekspert wzrost (+) spadek (-)	Import wzrost (-) spadek (+)	Saldo popr. (+) pogor. (-)
OGÓLEM	165.774	168.432	-2.659	154.994	156.978	-1.984	10.780	-.11.454	-675
92 Instrumenty muzyczne; części i akcesoria do tych wyrobów	19	41	-22	15	36	-21	4	-5	-1
(XVI-XVIII) Wyroby elektromaszynowe	65.813	61.876	3.937	60.959	56.570	4.389	4.854	-5.306	-452
XIX BRÓŃ I AMUNICJA; CZĘŚCI I AKCESORIA	51	96	-45	32	84	-52	19	-12	7
93 Broń i amunicja, ich części i akcesoria	51	96	-45	32	84	-52	19	-12	7
XX WYROBY RÓŻNE	11.045	3.763	7.282	9.534	2.872	6.662	1.511	-891	620
94 Meble; pościel, materace itp; lampy; reklamy świetlne itp.	9.206	2.060	7.146	8.057	1.611	6.446	1.149	-449	700
95 Zabawki, gry i artykuły sportowe; ich części i akcesoria	689	1.189	-500	396	804	-408	293	-385	-92
96 Różne wyroby przemysłowe	1.151	514	637	1.082	456	625	69	-58	11
XXI DZIEŁA SZTUKI, PRZEDMIOTY KOLEKCJONERSKIE	17	20	-3	13	18	-5	4	-2	2
97 Dzieła sztuki, przedmioty kolekcjonerskie i antyki	17	20	-3	13	18	-5	4	-2	2
XXII POZOSTAŁE	118	3.012	-2.894	183	3.804	-3.621	-65	792	727
98 Klasyfikacja specjalna - dostawy	1	24	-22	0	64	-64	1	40	41
99 Specjalne transakcje handlowe	116	2.988	-2.872	183	3.740	-3.558	-67	752	685

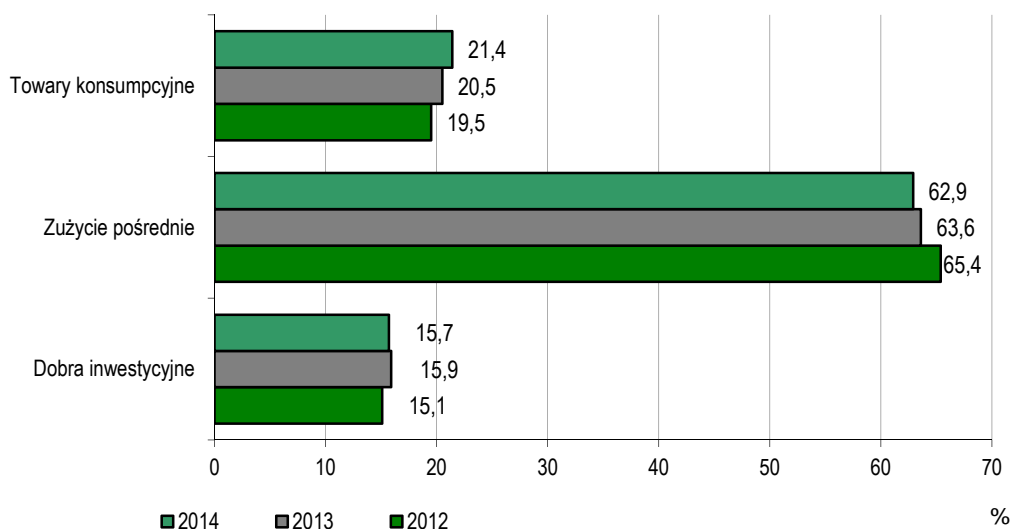
Źródło: DSA MG na podstawie danych GUS.

6 KIERUNKI PRZEZNACZENIA IMPORTU

W roku 2014 r. nie doszło do istotnych zmian w strukturze importu według kierunków przeznaczenia. Największą część importu, analogicznie jak w latach poprzednich, stanowiły towary przeznaczone na zużycie pośrednie, z tym że podobnie jak w roku 2013 r. ich udział zmniejszył się, do 62,9%. Nieznacznie w całkowitym przywozie zmniejszył się również udział dóbr inwestycyjnych, do 15,7%. Tym samym udział importu prorozwojowego (tj. inwestycyjno-zaopatrzeniowego) wyniósł w 2014 r. 78,6%, czyli zmniejszył się w stosunku do roku poprzedniego o 0,9 pkt. proc.

Z drugiej strony zwiększyło się znaczenie importu towarów konsumpcyjnych. W 2014 r. odpowiadał on za 21,4% łącznego przywozu do Polski wobec 20,5% przed rokiem.

Wykres 12 Struktura rozdysponowania importu w latach 2012-2014 (udział w %)

Źródło: DSA MG na podstawie danych GUS.

Import dóbr przeznaczonych na zużycie pośrednie zwiększył się w 2014 r. o 6,2% (w ujęciu euro) wobec spadku na poziomie 0,8% w roku poprzednim. Wśród towarów tej kategorii szybko wzrósł przywóz dominujących, *przetworzonych towarów zaopatrzeniowych dla przemysłu* - o 9,2%, *części i akcesoriów do dóbr inwestycyjnych (z wyj. części i akcesoriów do środków transportu)* - o 12,3% oraz *przetworzonych paliw i smarów (innych niż benzyny silnikowe)* - o 14,8%, stanowiących odpowiednio 48,2%, 15,4% oraz 3,5% importu tej grupy. Z drugiej strony relatywnie wolno wzrósł import *nieprzetworzonych towarów zaopatrzeniowych dla przemysłu* (o 5,2%), a spadek nastąpił w pozycji *nieprzetworzone paliwa i smary* (o 9%).

Podobnie jak przed rokiem, w 2014 r. najszybciej zwiększył się import dóbr konsumpcyjnych – o 11,8%, co w decydującej mierze wynikało z dynamicznego wzrostu przywozu *towarów konsumpcyjnych półtrwałego użytku* (o 26,8%), oraz *towarów konsumpcyjnych trwałego użytku* (o 9%), odpowiadających łącznie za 35,8% importu tej kategorii. Szybko również zwiększył się import *samochodów osobowych* (o 14,9%) stanowiących 12,6% udziału w przywozie tej grupy towarów. Z kolei wolniej niż przeciętnie

wzrósł import dominujących, *towarów konsumpcyjnych nietrwałego użytku* – o 6,8%, a także *przetworzonej żywności i napojów, głównie dla gospodarstw domowych* (o 3,7%).

Najwolniej w 2014 r. wzrósł import dóbr inwestycyjnych – o 6%. W tej grupie towarów odnotowano z jednej strony spadek przywozu *przemysłowych środków transportu* (o 3,7%), z drugiej zaś szybki wzrost *pozostałych dóbr inwestycyjnych* (o 9,3%) stanowiących odpowiednio 23,4% i 76,6% tej kategorii produktów.

7 USŁUGI W POLSKIM HANDLU ZAGRANICZNYM

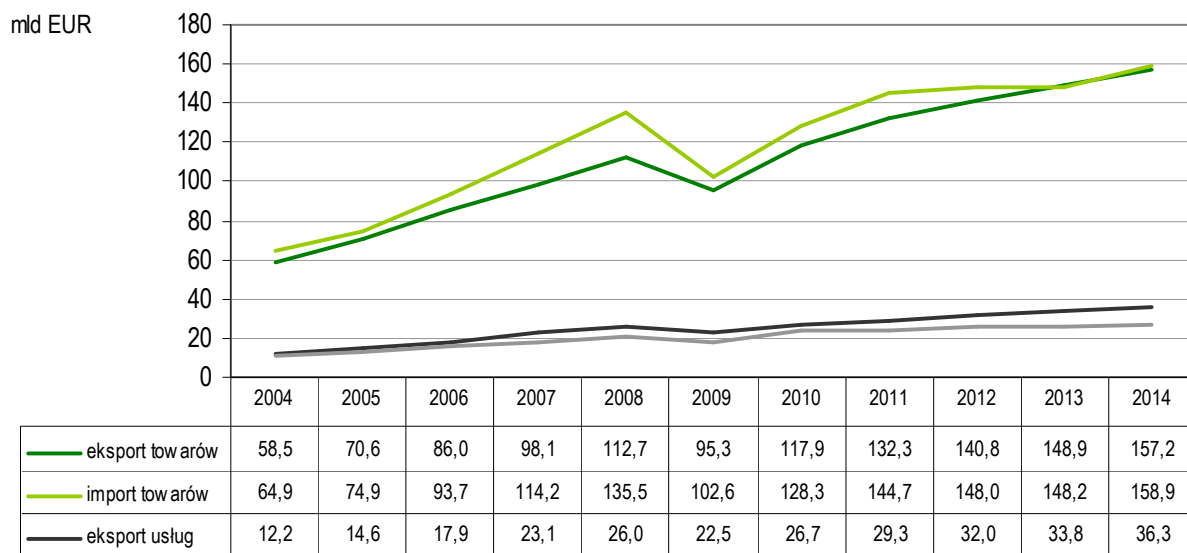
Usługi zajmują istotne miejsce w polskim handlu zagranicznym, a notowana w minionych kilkunastu latach nadwyżka ich obrotów łagodząco wpływała na deficyt występujący w polskich obrotach towarowych z zagranicą, a tym samym na skalę deficytu na rachunku obrotów bieżących.

W 2014 roku przychody z tytułu usług wyniosły prawie 36,3 mld EUR, czyli poziom o 7,3% (tj. o blisko 2,5 mld EUR) wyższy niż przed rokiem. Analogicznie jak w poprzednich latach, wolniej wzrosły rozchody z tytułu ich importu, tj. o 5,1% (o 1,3 mld EUR), do 27,2 mld EUR. Tym samym eksport usług w 2014 r. zwiększył się szybciej niż towarów, podczas gdy ich import wolniej.

Przełożyło się to jednocześnie na zwiększenie znaczenia eksportu usług w łącznych obrotach handlowych z zagranicą, do 18,7% udziału w 2014 r. oraz nieznacznego zmniejszenia ich udziału w imporcie, do 14,6%.

W roku 2014 r. dodatni bilans obrotów usługami na poziomie blisko 9,1 mld EUR w 2014 r. (tj. o prawie 1,2 mld EUR wyższym niż przed rokiem) pozwolił z nawiązką skompensować deficyt obrotów towarowych (1,6 mld EUR). Tym samym w 2014 r., podobnie jak w 2013 r. bilans wymiany towarowej i usługowej łącznie był dodatni i wyniósł 7,4 mld EUR.

Wykres 13 Handel zagraniczny towarami i usługami w latach 2004-2014 (w mld EUR)

Źródło: DSA MG na podstawie danych NBP.

7.1 Obroty usługowe w przekroju geograficznym

Analogicznie jak w wymianie towarami, w polskich obrotach usługami dominujące znaczenie mają rynki Unii Europejskiej, które w 2014 r. odpowiadały za ponad 70% całkowitych przychodów z usług (tj. 25,4 mld EUR) oraz za 78,1% rozchodów z tego tytułu (21,2 mld EUR). Strefa euro to odpowiednio 52,6% (19,1 mld EUR) oraz 57,1% (15,5 mld EUR). W 2014 r. przychody z tytułu usług do UE zwiększyły się szybciej niż przeciętnie, tj. o 8%, w tym najważniejszych w eksporcie *usług transportowych* o 10%, *podróży zagranicznych* o 3,8% oraz *usług profesjonalnych i w zakresie zarządzania* o 13,2%. Z kolei import usług z UE wzrósł o 5,1% i dominowały w nim te same kategorie co w eksporcie. Dodatni bilans wymiany usługami z UE wyniósł blisko 4,2 mld EUR, w tym ze strefą euro ok. 3,5 mld EUR.

Wśród rynków unijnych, najważniejszym partnerem w wymianie usługami pozostają Niemcy, które w 2014 r. odpowiadały za 24% całkowitych polskich przychodów z tego tytułu oraz za 22% ogólnych wydatków. W 2014 r. łączny eksport usług na ten rynek wzrósł o 6,4%, do 8,7 mld EUR, a import nieznacznie wolniej, tj. o 5,6% (do ok. 6 mld EUR). Tym samym nadwyżka w obrotach usługami z Niemcami wyniosła 2,7 mld EUR. Struktura przedmiotowa obrotów usługami z tym krajem zbliżona jest do wymiany w skali ogólnej. Największa część dochodów z usług eksportowanych na ten rynek przypada na *podróże zagraniczne* (33,2%, tj. 2,9 mld EUR) oraz *usługi transportowe* (29,7%, tj. 2,6 mld EUR). Z kolei przychody z tytułu eksportu *usług uszlachetniania* stanowiły 8,5% (0,74 mld EUR), a *usługi związane z handlem, techniczne i pozostałe biznesowe* oraz *usługi profesjonalne i w zakresie zarządzania* kolejno: 8,1% (0,7 mld EUR) i 6,2% (0,54 mld EUR). Ostatnie z wymienionych znalazły się jednocześnie w grupie usług, których wartość przychodów w 2014 r. zwiększyła się najszybciej (o 19,7%).

Na tle relatywnie szybkiego wzrostu eksportu usług do całej UE, mniej korzystnie prezentują się jego wyniki do naszych południowych sąsiadów. W przypadku Republiki Czeskiej odnotowano niewielki wzrost ich eksportu – o 1,1%, do 1,3 mld EUR, co stanowiło 3,7% udziału w 2014 r. W głównej mierze wynikało to ze zmniejszenia przychodów z eksportu *usług związanych z handlem, technicznych oraz pozostałych biznesowych* – o 12,7% (do 0,1 mld EUR, tj. 8,2% udziału) oraz niewielkiego wzrostu w pozycji *podróże zagraniczne* – o 2,4% (do ok. 0,65 mld EUR, stanowiących prawie połowę całkowitego eksportu usług na ten rynek). Z drugiej strony w 2014 r. dynamicznie zwiększył się import usług z Czech, tj. o 12,3%, do 1,4 mld EUR (5,3% udziału), w tym *podróży zagranicznych* o 23,6% (do 0,84 mld EUR, co odpowiadało za 58% łącznego importu usług z tego rynku). W 2014 r. w wymianie usługami z Republiką Czeską notowaliśmy deficyt w wysokości 0,1 mld EUR.

W 2014 r. w polskiej wymianie usługami zmniejszyło się znaczenie Słowacji, do 1,8% po stronie eksportu i 2,3% importu. Złożyło się na to ponad 14% zmniejszenie wpływów z eksportu usług (do ok. 645 mln EUR) oraz blisko 11% spadek wydatków importowych z tego tytułu (do 635 mln EUR). Spadek w eksporcie wynikał ze zmniejszenia przychodów z dwóch dominujących kategorii usług: *podróży zagranicznych* – o 19% (do ok. 410 mln EUR, tj. ok. 64% udziału) oraz *usług transportowych* – o 6,8% (do niespełna 130 mln EUR, tj. ok. 20%). Polska w obrotach usługami ze Słowacją notuje niewielką nadwyżkę, która w 2014 r. wyniosła ok. 10 mln EUR.

Wśród rozwiniętych rynków pozaunijnych ważnymi partnerami w handlu usługami są Szwajcaria i Stany Zjednoczone. W 2014 r. sprzedaż usług do Szwajcarii zwiększyła się o 21,7%, do 3,1 mld EUR, co stanowiło 8,6% łącznych wpływów z ich łącznego eksportu (wobec 7,6% przed rokiem). W zbliżonym tempie wzrósł import usług, tj. o 20,8%, do 1,4 mld EUR, co przełożyło się na zwiększenie udziału tego

rynku w łącznych rozchodach z tytułu usług, do 5,2%. Największa część wpływów z eksportu usług do Szwajcarii przypadła w 2014 roku na: *usługi uszlachetniania* (30,2%, tj. 940 mln EUR), *usługi profesjonalne i w zakresie zarządzania* (23,8%, tj. 740 mln EUR), *usługi transportowe* (18,3%, tj. ok. 570 mln EUR) oraz *usługi informatyczne i informacyjne i telekomunikacyjne* (13,2%, tj. ok. 410 mln EUR).

Z kolei Stany Zjednoczone stanowiły 5,3% w polskim eksporcie usług oraz 5,4% w ich imporcie. Wpływy z eksportu usług na ten rynek zwiększyły się w 2014 r. o 14,8%, osiągając wartość blisko 1,9 mld EUR, zaś wydatki importowe z tego tytułu były o 6,3% wyższe niż przed rokiem i wyniosły prawie 1,5 mld EUR. Dobry wynik eksportu usług do USA był rezultatem szybkiego zwiększenia przychodów w następujących kategoriach: *usługi badawczo-rozwojowe* (o 25,5%, do 245 mln EUR), *profesjonalne i w zakresie zarządzania* (o 23,7%, do 345 mln EUR) oraz *informatyczne* (o 21%, do ok. 350 mln EUR).

Tabela 18 Międzynarodowy handel usługami w latach 2013-2014 w przekroju geograficznym (w mln EUR)

		2014	2013	Dynamika	Zmiana salda	Udział	
		mln EUR				2014	2013
Ogółem	<i>przychody</i>	36.258	33.791	107,3		100,0	100,0
	<i>rozchody</i>	27.193	25.886	105,1		100,0	100,0
	<i>saldo</i>	9.064	7.905		1 160		
UE, w tym:	<i>przychody</i>	25.390	23.516	108,0		70,0	69,6
	<i>rozchody</i>	21.240	20.207	105,1		78,1	78,1
	<i>saldo</i>	4.150	3.309		841		
strefa euro	<i>przychody</i>	19.071	17.888	106,6		52,6	52,9
	<i>rozchody</i>	15.530	14.988	103,6		57,1	57,9
	<i>saldo</i>	3.542	2.900		642		
Niemcy	<i>przychody</i>	8.711	8.186	106,4		24,0	24,2
	<i>rozchody</i>	5.981	5.663	105,6		22,0	21,9
	<i>saldo</i>	2.731	2.524		207		
Republika Czeska	<i>przychody</i>	1.342	1.327	101,1		3,7	3,9
	<i>rozchody</i>	1.443	1.286	112,3		5,3	5,0
	<i>saldo</i>	-101	42		-143		
Słowacja	<i>przychody</i>	644	751	85,8		1,8	2,2
	<i>rozchody</i>	635	713	89,2		2,3	2,8
	<i>saldo</i>	9	38		-29		
Szwajcaria	<i>przychody</i>	3.116	2.561	121,7		8,6	7,6
	<i>rozchody</i>	1.406	1.164	120,8		5,2	4,5
	<i>saldo</i>	1.710	1.396		313		
USA	<i>przychody</i>	1.933	1.683	114,8		5,3	5,0
	<i>rozchody</i>	1.457	1.371	106,3		5,4	5,3
	<i>saldo</i>	476	312		164		
Rosja	<i>przychody</i>	1.161	1.241	93,6		3,2	3,7
	<i>rozchody</i>	492	509	96,6		1,8	2,0
	<i>saldo</i>	669	731		-63		
Ukraina	<i>przychody</i>	1.116	1.508	74,0		3,1	4,5
	<i>rozchody</i>	216	301	71,6		0,8	1,2
	<i>saldo</i>	901	1.207		-306		

Źródło: DSA MG na podstawie danych NBP.

W grupie rynków wschodnich warto zwrócić uwagę na Ukrainę i Rosję, jakkolwiek w 2014 r. ich znaczenie w polskim handlu usługami nieznacznie się zmniejszyło.

W przypadku Rosji w 2014 r. odnotowano zmniejszenie przychodów z eksportu usług o 6,4%, do niespełna 1,2 mld EUR (co stanowiło 3,2% udziału w łącznym ich eksporcie z Polski wobec 3,7% przed rokiem) oraz spadek rozchodów z ich tytułu o 3,4%, do prawie 0,5 mld EUR (1,8% udziału). Ponad 43% przychodów z eksportu usług na rynek rosyjski stanowiły wpływy z *usług transportowych* (tj. 0,5 mld EUR). Na drugim miejscu uplasowały się *podróże zagraniczne*, z udziałem 35% (tj. 0,4 mld EUR). Nadwyżka osiągnięta w handlu usługami z Rosją wyniosła 0,67 mld EUR w 2014 r.

W 2014 r. wyraźnie spadła wartość polskiego eksportu usług na Ukrainę, tj. o 26%, do 1,1 mld EUR, co przełożyło się na zmniejszenie udziału tego rynku w całkowitych przychodach z tego tytułu z 4,5% w 2013 r. do 3,1%. Jeszcze szybciej w tym czasie zmniejszyły się wydatki importowe, tj. o 28,4%, do 215 mln EUR. W obrotach usługami z Ukrainą dominują *podróże zagraniczne*, które w 2014 r. odpowiadały za 87% (tj. 975 mln EUR) przychodów eksportowych oraz za 37% (tj. 80 mln EUR) rozchodów importowych.

7.2 Obroty usługowe w przekroju przedmiotowym

Największą część w przychodach z eksportu usług stanowią *usługi transportowe* oraz *usługi na rzecz podróży z zagranicy*, które w 2014 r. stanowiły odpowiednio 28,8% oraz 22,7% łącznego eksportu.

W 2014 r. eksport usług transportowych zwiększył się o 10,6% (do 10,4 mld EUR), czyli szybciej niż w poprzednich dwóch latach. Ponad 2,5-krotnie wolniej zwiększyły się w tym czasie wydatki na import tej kategorii usług, tj. o 4%, do ok. 5,6 mld EUR, co stanowiło 20,6% łącznych rozchodów z tytułu usług. Takie wyniki zaowocowały powiększeniem nadwyżki w obrotach *usługami transportowymi* o ok. 790 mln EUR, do ok. 4 830 mln EUR.

Przychody z eksportu usług z tytułu *podróży zagranicznych* spadały już drugi rok z rzędu (o 3,5%, do 8,2 mld EUR w 2014 r.). Z kolei import tych usług nieznacznie wzrósł, tj. o 0,4%, do blisko 6,7 mld EUR (24,5% udziału w całkowitym imporcie). Przełożyło się to na zmniejszenie dodatniego bilansu obrotów o ok. 320 mln EUR, do ok. 1 550 mln EUR.

W 2014 r. wyraźnie przyspieszyła wymiana w kategorii *różne usługi biznesowe*, która stanowiła 22,7% łącznych przychodów z tytułu usług oraz 24,4% rozchodów. Po notowanym w 2013 r. zmniejszeniu przychodów z eksportu tej agregacji o 3,3%, kolejny rok przyniósł jej zwiększenie o 11,2%, do 8,2 mld EUR. Z kolei jej import wzrósł o 6,5% (do 6,6 mld EUR), czyli prawie 3-krotnie szybciej niż przed rokiem. Zaowocowało to zwiększeniem nadwyżki wymiany o ok. 0,43 mld EUR, do blisko 1,6 mld EUR.

Istotną część w polskich obrotach usługami stanowią *usługi telekomunikacyjne, informatyczne i informacyjne* – 8,8% udziału w eksporcie oraz 8,2% w imporcie. Warto tutaj odnotować, że ich eksport wzrasta dynamicznie już od kilku lat (w tym o 24,1%, do 3,2 mld EUR w 2014 r.), co jednocześnie przekłada się na systematyczne zwiększanie ich znaczenia. Zdecydowanie wolniej wzrasta import tych usług, w tym o 4,8% w 2014 r. (do 2,2 mld EUR), co owocuje stałą (od 2011 r.) poprawą salda obrotów tymi usługami – do ok. 950 mln EUR w 2014 r.

Na szczególną uwagę zasługują również dynamicznie rosnące w ostatnich dwóch latach obroty w pozycji *uszlachetnianie*. W 2014 r. przychody z ich eksportu wzrosły o 11,9% (do 2,8 mld EUR), co odpowiadało za 7,7% udziału w ogólnych przychodach z usług. Import tych usług wzrósł z kolei

o 15,3%, jakkolwiek jego skala pozostaje niewielka (ok. 220 mln EUR). Utrzymujące się stosunkowo wysokie przychody z eksportu tych usług na tle blisko 13-krotnie niższych wydatków na ich import przekładają się na wysoką nadwyżkę, która w 2014 r. sięgnęła 2,6 mld EUR.

Z kolei *usługi budowlane* odpowiadały za 3,5% łącznych przychodów z eksportu usług oraz za 2,2% rozchodów. W 2014 r. ich eksport spadł o 0,5%, do blisko 1,3 mld EUR, a import zmniejszył się o 4,5%, do 0,6 mld EUR. W rezultacie nadwyżka w tej pozycji nieznacznie się powiększyła, do ok. 0,67 mld EUR.

Zmniejszenie przychodów odnotowano także w pozycji *naprawy*, tj. o 1,8%, do ok. 775 mln EUR. W tym czasie rozchody z tytułu importu tych usług dynamicznie wzrosły – o 25,7%, do ok. 760 mln EUR. Tym samym znaczenie *napraw* w łącznym eksporcie usług obniżyło się do 2,1% udziału, a w imporcie zwiększyło do 2,8%. W obrotach tymi usługami Polska notuje niewielką nadwyżkę, która w 2014 r. wyniosła 16 mln EUR wobec 185 mln EUR w 2013 r.

Wolniej niż przeciętnie wzrosły w 2014 r. obroty *usługami finansowymi*, tj. o 6,7%, do ok. 590 mln EUR po stronie przychodów oraz o 4,7%, do ok. 930 mln EUR rozchodów. Stanowiły one odpowiednio 1,6% udziału w łącznym eksporcie usług oraz 3,4% w imporcie. W tej pozycji Polska wykazuje deficyt, który w 2014 r. wyniósł 340 mln EUR.

Wysoki deficyt generowany jest w pozycji *opłaty z tytułu użytkowania własności intelektualnej*. W roku 2014 w handlu tymi usługami odnotowano ujemne saldo na poziomie 2 mld EUR wobec 1,8 mld EUR w 2013 r. Było to rezultatem szybkiego wzrostu rozchodów na ich import (o 10,9%, do ponad 2,2 mld EUR) przy zwiększeniu przychodów eksportowych jedynie o 2,1% do nieporównywalnie niższego poziomu 0,24 mld EUR.

Tabela 19 Międzynarodowy handel usługami w latach 2013-2014 w przekroju przedmiotowym (w mln EUR)

Rodzaj usług	2014			2013			Dynamika		Udział	
	przychody	rozchody	saldo	przychody	rozchody	saldo	przychody	rozchody	przychody	rozchody
OGÓŁEM	36.255	27.191	9.064	33.792	25.882	7.910	107,3	105,1	100,0	100,0
Usługi transportowe	10.425	5.598	4.827	9.422	5.381	4.041	110,6	104,0	28,8	20,6
Podróże zagraniczne	8.218	6.672	1.546	8.513	6.646	1.867	96,5	100,4	22,7	24,5
Uszlachetnianie	2.807	219	2.588	2.508	190	2.318	111,9	115,3	7,7	0,8
Naprawy	774	758	16	788	603	185	98,2	125,7	2,1	2,8
Pozostałe usługi, w tym m.in.:	14.031	13.944	87	12.561	13.062	-501	111,7	106,8	38,7	51,3
<i>Usługi budowlane</i>	1.268	595	673	1.275	624	651	99,5	95,4	3,5	2,2
<i>Usługi ubezpieczeniowe</i>	189	648	-459	252	540	-288	75,0	120,0	0,5	2,4
<i>Usługi finansowe</i>	592	932	-340	555	890	-335	106,7	104,7	1,6	3,4
<i>Oplaty z tytułu użytkowania własności intelektualnej</i>	238	2.245	-2.007	233	2.024	-1.791	102,1	110,9	0,7	8,3
<i>Usługi telekomunikacyjne, informatyczne i informacyjne</i>	3.193	2.241	952	2.572	2.138	434	124,1	104,8	8,8	8,2
<i>Pozostałe usługi biznesowe</i>	8.216	6.638	1.578	7.386	6.232	1.154	111,2	106,5	22,7	24,4
<i>Usługi dla ludności, audiowizualne, kulturalne i rekreacyjne</i>	332	547	-215	288	515	-227	115,3	106,2	0,9	2,0

Źródło: DSA MG na podstawie danych NB

8 HANDEL ZAGRANICZNY W PIERWSZYM PÓŁROCZU 2015 ROKU

Rok 2015 przyniósł dalszą poprawę stanu zrównoważenia obrotów. Według wstępnych danych GUS, w I półroczu eksport towarów osiągnął poziom 87,2 mld EUR i był o 6,7% wyższy niż w analogicznym okresie poprzedniego roku. Przy wzroście importu o 1,9%, do 84,3 mld EUR, przełożyło się to na przekształcenie notowanego przed rokiem deficytu handlowego na poziomie ok. 1 mld EUR w nadwyżkę o wartości blisko 2,9 mld EUR.

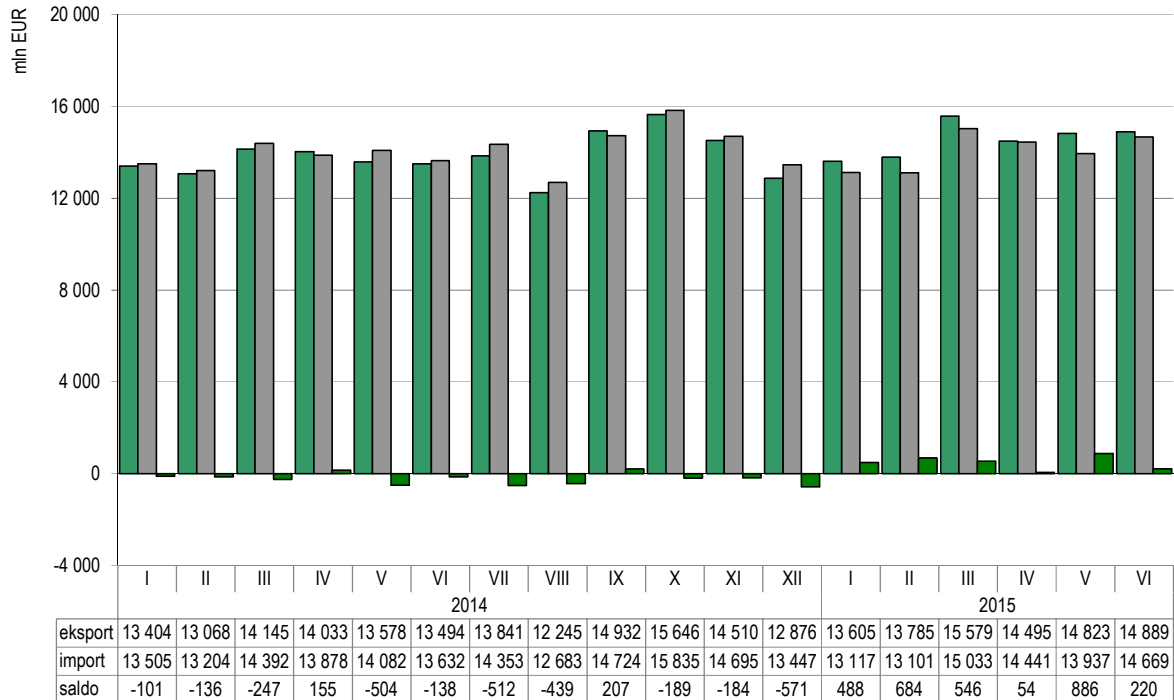
Tabela 20 Obroty towarowe Polski w okresie 01.2014 – 06.2015

Okres	w mln EUR			Dynamika w % analogiczny okres ubiegłego roku=100	
	Eksport	Import	Saldo	Eksport	Import
Styczeń 2014	13.404	13.505	-101	108,8	106,3
Luty	13.068	13.204	-136	106,1	108,1
Marzec	14.145	14.392	-247	111,3	106,3
I kwartał	40.618	41.101	-483	108,7	106,9
Kwiecień	14.033	13.878	155	106,8	108,2
Maj	13.578	14.082	-504	109,4	111,1
Czerwiec	13.494	13.632	-138	103,5	106,6
II kwartał	41.105	41.593	-487	106,5	108,6
I PÓŁROCZE	81.723	82.694	-971	107,6	107,7
Lipiec	13.841	14.353	-512	106,0	108,0
Sierpień	12.245	12.683	-439	99,0	101,7
Wrzesień	14.932	14.724	207	107,2	108,8
III kwartał	41.018	41.761	-744	104,3	106,3
Październik	15.646	15.835	-189	106,9	106,5
Listopad	14.510	14.695	-184	106,7	105,1
Grudzień	12.876	13.447	-571	112,2	111,3
IV kwartał	43.033	43.977	-945	108,4	107,4
ROK 2014	165.774	168.432	-2.659	107,0	107,3
Styczeń 2015	13.605	13.117	488	101,5	97,1
Luty	13.785	13.101	685	105,5	99,2
Marzec	15.579	15.033	546	110,1	104,4
I kwartał	42.969	41.251	1 718	105,8	100,0
Kwiecień	14.495	14.441	54	103,3	104,1
Maj	14.823	13.937	886	109,2	98,9
Czerwiec	14.889	14.669	220	110,3	107,6
II kwartał	44.207	43.047	1.159	107,5	103,4
I PÓŁROCZE	87.175	84.298	2.878	106,7	101,9

Źródło: DSA MG na podstawie danych GUS.

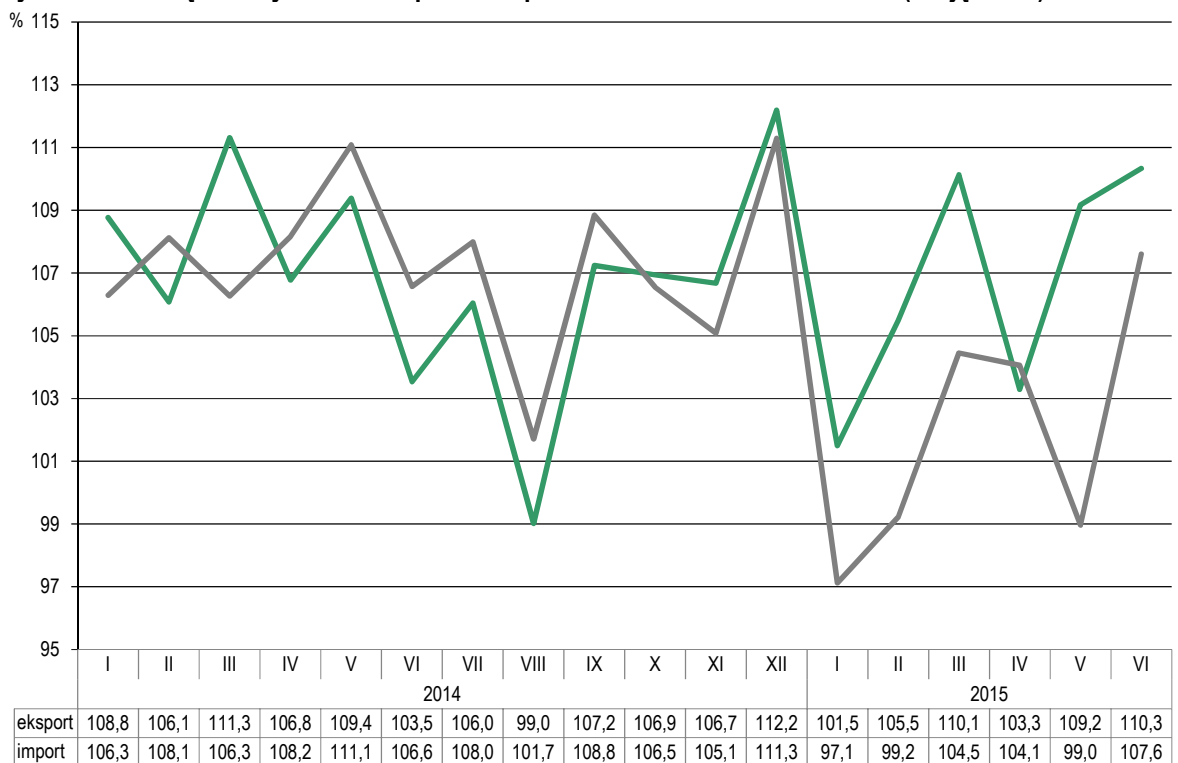
Średniomiesięczna wartość polskiego eksportu w okresie styczeń-czerwiec 2015 r. wyniosła 14,5 mld EUR, czyli była o 0,7 mld EUR wyższa od średniej jego wartości w całym roku 2014. Średni poziom importu wyniósł z kolei 14 mld EUR i był zbliżony do średniej z 2014 r.

Wykres 14 Miesięczne obroty towarowe w okresie 01.2014–06.2015

Źródło: DSA MG na podstawie danych GUS

Wykres 15 Miesięczna dynamika eksportu i importu w okresie 01.2014–06.2015 (w ujęciu r/r)

Źródło: DSA MG na podstawie danych GUS

Tabela 21 Zmiany struktury geograficznej obrotów towarowych Polski po I półroczu 2015 roku i ich wpływ na saldo obrotów (w mln EUR)

	I półrocze 2015			I półrocze 2014			Zmiany		
	Eksport	Import	Saldo	Eksport	Import	Saldo	Eksport wzrost (+) spadek (-)	Import wzrost (-) spadek (+)	Saldo popr. (+) pogor. (-)
Polska ogółem	87.175	84.298	2.878	81.723	82.694	-971	5.452	-1.604	3.062
rok ub. = 100	106,7	101,9		107,6	107,7				
Kraje rozw. gosp.	74.826	56.312	18.514	68.646	54.339	14.307	6.180	-1.974	4.207
rok ub. = 100	109	103,6		109,9	106,8				
udział	85,6	66,8		84,0	65,7				
w tym:									
UE	69.257	50.625	18.632	62.944	48.877	14.067	6.313	-1.748	4.565
rok ub. = 100	110	103,6		110,2	108,8				
udział	77,0	60,1		77,0	59,1				
w tym:									
Niemcy	23.512	19.183	4.329	21.332	17.977	3.355	2.180	-1.206	974
rok ub. = 100	110,2	106,7		112,0	108,6				
udział	27,0	22,8		26,1	21,7				
Wielka Brytania	5.764	2.206	3.559	5.114	2.177	2.937	650	-28	621
rok ub. = 100	112,7	101,3		105,5	111,3				
udział	6,6	2,6		6,3	2,6				
Czechy	5.684	3.039	2.646	5.031	2.851	2.180	653	-188	465
rok ub. = 100	113,0	106,6		107,7	100,9				
udział	6,5	3,6		6,2	3,4				
Francja	4.970	3.342	1.628	4.675	3.246	1.429	296	-96	199
rok ub. = 100	106,3	103		105,3	108,8				
udział	5,7	4,0		5,7	3,9				
Włochy	4.286	4.430	-144	3.837	4.620	-783	449	191	640
rok ub. = 100	111,7	95,9		110,9	114,1				
udział	4,9	5,3		4,7	5,6				
Pozostałe kr. rozw.	3.607	4.042	-435	3.360	3.690	-330	247	-352	-105
r.ub. = 100	107,4	109,5		113,1	98,3				
udział	4,1	4,8		4,1	4,5				
w tym:									
USA	1.977	2.306	-330	1.683	1.987	-304	293	-319	-26
r.ub. = 100	117,4	116,1		87,6	91,7				
udział	2,3	2,7		2,1	2,4				
EFTA	1.962	1.645	317	2.341	1.771	570	-380	126	-253
r.ub. = 100	83,8	92,9		98,2	79,4				
udział	2,3	2,0		2,9	2,1				
Pozostałe kraje świata bez rozwiniętych	12.350	27.986	-15.636	13.078	28.356	-15.278	-728	370	-358
r.ub. = 100	94,4	98,7		97,0	109,6				
udział	14,2	33,2		16,0	34,3				
w tym:									
Kraje WNP	4.743	8.172	-3.429	6.312	11.232	-4.920	-1.569	3.060	1.491
r.ub. = 100	75,2	72,8		88	104,2				
udział	5,4	9,7		7,7	13,6				
w tym:									
Rosja	2.473	6.581	-4.108	3.508	9.256	-5.748	-1.035	2.675	1.640
r.ub. = 100	70,5	71,1		4,3	11,2				
udział	2,8	7,8							
Kraje pozostałe	7.606	19.814	-12.207	6.766	17.124	-10.358	840	-2.690	-1.850
r.ub. = 100	112,4	115,7		107,2	113,6				
udział	8,7	23,5		8,3	20,7				
w tym:									
Chiny	874	9.435	-8.561	762	7.959	-7.197	112	-1.475	-1.364
r.ub. = 100	114,6	118,5		99,6	115,8				
udział	1,0	11,2		0,9	9,6				

Źródło: DSA MG na podstawie danych GUS.

W I półroczu 2015 r. kontynuowana była tendencja do szybszego wzrostu eksportu na rynki rozwinięte gospodarczo, gdzie eksport wzrósł o 9%, do poziomu ponad 74,8 mld EUR. Import z kolei wyniósł ok. 56,3 mld EUR i był o 3,6% wyższy niż przed rokiem. W rezultacie wyniki te przełożyły się na dalszy wzrost nadwyżki w obrotach z tą grupą rynków o 4,2 mld EUR, do ponad 15,8 mld EUR.

W okresie styczeń-czerwiec 2015 r. tempo wzrostu sprzedaży na rynki Unii Europejskiej wyniosło 10% (do 69,3 mld EUR) i było niemal identyczne w przypadku krajów strefy euro (wzrost o 10%, do 49,6 mld EUR), jak i pozostałych unijnych (10,2%, do 19,6 mld EUR). Wyraźnie za to spowolnił przywóz z krajów UE. Po jego wzroście o ok. 8% w 2014 r., w pierwszych 6 miesiącach 2015 r. zwiększył się on o 3,6% (do 50,6 mld EUR), w tym ze strefy euro o 3,3%, a z pozostałych unijnych o 4,6%. Przełożyło się to na zwiększenie nadwyżki wymiany z UE o 4,6 mld EUR, do 18,6 mld EUR.

Eksport na rynek niemiecki, tj. do naszego głównego partnera handlowego, wzrósł o 10,2% (do 23,5 mld EUR), co pozwoliło na zwiększenie dodatniego salda obrotów z tym rynkiem, do ok. 4,3 mld EUR. Sprzedaż na rynki dwóch następnych naszych partnerów, tj. do Wielkiej Brytanii i Czech w I półroczu 2015 r. zwiększyła się odpowiednio o 12,7%, do 5,8 mld EUR oraz o 13%, do 5,7 mld EUR. Ponadto wśród ważniejszych krajów UE szybko wzrósł wywóz do Niderlandów (o 21,2%, do blisko 4 mld EUR), Hiszpanii (o 16,1%, do ponad 2,3 mld EUR), Włoch (o 11,7% do ok. 4,3 mld EUR) oraz na Słowację (o 9,7%, do 2,3 mld EUR).

Eksport do szerokiej grupy krajów rozwijających się i słabiej rozwiniętych podobnie jak w całym 2014 r., w I półroczu 2015 r. zmniejszył się o 5,6%, do poziomu 12,3 mld EUR. Było to głównie spowodowane obniżeniem wywozu na rynki Wspólnoty Niepodległych Państw (aż o 24,8%, do ok. 4,7 mld EUR), w tym przede wszystkim do Rosji (o 29,5%, do niespełna 2,5 mld EUR) i na Ukrainę (o 11,4%, do ok. 1,1 mld EUR), a także na trzeci najważniejszy dla Polski rynek białoruski (o 31,8%, do 564 mln EUR). Analogiczny w tym czasie spadek importu z WNP, tj. o 27,2% (do ok. 8,2 mld EUR), doprowadził do zmniejszenia deficytu handlowego o prawie 1,5 mld EUR (do ponad 3,4 mld EUR).

Natomiast sprzedaż na inne niż WNP rynki rozwijające się osiągnęła wartość ponad 7,6 mld EUR i była o 12,4% wyższa niż przed rokiem. Jednakże przy szybszym wzroście importu z tych krajów (o 15,7%, do 19,8 mld EUR), nastąpiło pogłębienie deficytu wymiany o ponad 1,8 mld EUR, do ok. 12,2 mld EUR. W tej grupie rynków warto zwrócić uwagę na dynamicznie rosnący eksport do Turcji (o 41,6%, do ponad 1,5 mld EUR), Chin (o 14,6, do ok. 874 mln EUR), Arabii Saudyjskiej (o 35,6%, do 312 mln EUR) oraz Meksyku (o 64,3%, do ok. 295 mln EUR). Jednocześnie zmniejszyła się sprzedaż do Algierii (o 48,4%, do 155 mln EUR) i Singapuru (64,7%, do 134 mln EUR).

W przekroju towarowym najszybszy wzrost odnotowano w eksporcie wyrobów drzewno-papierniczych (o 10,6%, do ok. 4,2 mld EUR), przemysłu lekkiego (o 10%, do ok. 3,4 mld EUR) oraz dominujących w polskiej wymianie z zagranicą wyrobów przemysłu elektromaszynowego (o 8,2%, do ponad 35,5 mld EUR).

W grupie wyrobów elektromaszynowych (stanowiących 38,9% w eksporcie i 35,9% w imporcie Polski) największe przyrosty eksportu odnotowano w pozycjach obejmujących *kotły, maszyny i urządzenia mechaniczne oraz ich części* (o 8,6%, do ponad 11,3 mld EUR) oraz *maszyny i urządzenia elektryczne oraz ich części* (o 10,8%, do prawie 10,3 mld EUR), które stanowiły odpowiednio 12,9% i 11,8% łącznego polskiego eksportu w I półroczu 2015 r. Równocześnie po stronie importu zaobserwowano szybsze tempo wzrostu niż po stronie eksportu tj. o 10,2%, do ok. 32,8 mld EUR, przez co nadwyżka w obrotach handlowych tej grupy zmniejszyła się o 354 mln EUR, do ok. 2,7 mld EUR.

Tabela 22 Zmiany struktury przedmiotowej polskiego handlu zagranicznego po I półroczu 2015 roku i ich wpływ na saldo obrotów (w mln EUR)

Sekcja/grupa towarowa	I półrocze 2015			I półrocze 2014			Zmiany		
	Ekspert	Import	Saldo	Ekspert	Import	Saldo	Ekspert wzrost (+) spadek (-)	Import wzrost (-) spadek (+)	Saldo popr. (+) pogor. (-)
RAZEM	87.175	84.298	2.878	81.723	82.694	-971	5.452	-1.604	3.848
I Zwierzęta żywe i produkty pochodzenia zwierzęcego	3.428	2.141	1.288	3.447	2.236	1.211	-19	95	77
II Produkty pochodzenia roślinnego	2.199	2.039	160	2.053	1.982	72	146	-57	88
III Tłuszcze i oleje	290	329	-39	288	366	-79	3	37	40
IV Gotowe artykuły spożywcze	5.247	3.110	2.137	4.701	2.894	1.807	546	-216	329
(I-IV) Artykuły rolno spożywcze	11.165	7.619	3.545	10.489	7.478	3.012	675	-142	534
V Produkty mineralne	3.169	7.124	-3.956	3.574	9.657	-6.083	-406	2.533	2.127
VI Produkty przemysłu chemicznego	5.754	8.473	-2.718	5.693	8.530	-2.837	61	58	119
VII Tworzywa sztuczne i wyroby z kauczuku	6.102	6.406	-304	5.706	6.425	-719	396	19	415
(VI-VII) Wyroby przemysłu chemicznego	11.856	14.879	-3.023	11.399	14.955	-3.556	457	76	534
VIII Skóry i wyroby z nich	617	565	51	556	550	6	61	-16	45
IX Drewno i wyroby z drewna	1.897	671	1.225	1.792	674	1.118	105	3	107
X Ścier drzewny, papier i tektura	2.321	2.353	-33	2.041	2.167	-126	280	-187	93
(IX-X) Wyroby przemysłu drzewno papierniczego	4.217	3.025	1.192	3.832	2.841	991	385	-184	201
XI Materiały i wyroby włókiennicze	2.924	3.913	-989	2.642	3.643	-1.002	282	-270	12
XII Obuwie, nakrycia głowy, parasole	486	758	-272	442	631	-190	45	-127	-82
(XI-XII) Wyroby przemysłu lekkiego	3.410	4.671	-1.261	3.083	4.275	-1.191	327	-396	-70
XIII Wyroby z kamieni, gipsu, cementu	1.694	926	768	1.579	911	668	115	-15	100
XIV Perły, metale szlachetne, biżuteria	487	194	293	457	158	300	29	-36	-7
(XIII-XIV) Wyroby ceramiczne	2.180	1.120	1.061	2.036	1.068	968	144	-52	93
XV Wyroby metalurgiczne	9.085	9.133	-48	8.610	8.819	-209	475	-314	161
XVI Urządzenia mechaniczne i elektryczne	21.582	21.383	199	19.681	18.870	811	1.901	-2.513	-612
XVII Pojazdy, statki powietrzne i pływające	12.720	9.384	3.335	12.114	9.137	2.977	606	-248	358
XVIII Przyrządy i aparaty optyczne	1.188	1.994	-806	1.011	1.717	-706	177	-277	-100
(XVI-XVIII) Wyroby przem. elektro-maszynowego	35.490	32.762	2.728	32.805	29.724	3.082	2.684	-3.038	-354
XIX Broń i amunicja	46	53	-7	15	24	-8	31	-29	2
XX Wyroby różne	5.884	1.910	3.974	5.255	1.642	3.613	629	-268	362
XXI Dzieła sztuki	15	9	6	10	10	-1	5	1	7
XXII Pozostałe	44	1.429	-1.385	59	1.650	-1.591	-15	221	206

Źródło: DSA MG na podstawie danych GUS.

Największe pogorszenie salda w grupie produktów elektromaszynowych zostało odnotowane w handlu: *maszynami i urządzeniami elektrycznymi i ich częściami oraz statkami, łodziami oraz konstrukcjami pływającymi* gdzie nadwyżka zmniejszyła się odpowiednio o ok. 0,5 mld EUR i blisko 0,4 mld EUR. Nie zdołała tego skompensować wyraźna poprawa bilansu wymiany w pozycji *pojazdy nieszynowe oraz ich części i akcesoria*, gdzie w rezultacie dynamicznego wzrostu eksportu (o 11,4%) przy znacznie wolniejszym zwiększeniu importu (o 3,1%) dodatni bilans powiększył się o prawie 0,8 mld EUR.

W I półroczu 2015 r. artykuły rolno-spożywcze stanowiły 12,8% polskiej sprzedaży na zagraniczne rynki. Ich wartość wzrosła o 6,4%, do ok. 11,2 mld EUR. Najszybciej w tej grupie zwiększył się eksport gotowych artykułów spożywczych (o 11,6%, do ponad 5,2 mld EUR) oraz produktów pochodzenia roślinnego (o 7,1%, do prawie 2,2 mld EUR). Niewielki spadek wystąpił w wywozie produktów pochodzenia zwierzęcego (o 0,5%, do ponad 3,4 mld EUR). W tym czasie import rolno-spożywczy zwiększył się o 1,9% (do ponad 7,6 mld EUR), czyli prawie 3,5-krotnie wolniej niż ich eksport, co zdecydowało o wzroście nadwyżki obrotów tą grupą towarów o ok. 534 mln EUR, do ponad 3,5 mld EUR. Największe dodatnie saldo zostało wypracowane w handlu gotowymi artykułami spożywczymi (2,1 mld EUR) oraz produktami pochodzenia zwierzęcego (blisko 1,3 mld EUR).

Wolniej niż przeciętnie zwiększył się eksport – stanowiących drugą pod względem wartości obrotów grupę w polskim handlu zagranicznym – wyrobów przemysłu chemicznego (13,6% w eksporcie oraz 17,7% w imporcie). W I półroczu 2015 r. ich wywóz wyniósł blisko 11,9 mld EUR, czyli wartość o 4% wyższą niż przed rokiem. Import tych produktów spadł z kolei o 0,5%, do 14,9 mld EUR, co zaowocowało redukcją deficytu – o ok. 535 mln EUR, do 3 mld EUR.

Zmniejszenie obrotów handlowych zarówno po stronie eksportu, jak i po stronie importu odnotowano jedynie w grupie produktów mineralnych, tj. wywóz spadł o 11,4%, do ok. 3,2 mld EUR, a przywóz o 26,2%, do 7,1 mld EUR. Przełożyło się to na zmniejszenie tradycyjnie wysokiego deficytu w obrotach tymi towarami o 2,1 mld EUR, do ok. 4 mld EUR.

9 PROGNOZY NA ROK 2015

Gospodarka światowa w pierwszym kwartale 2015 roku rosła wolniej niż przewidywano w wiosennych prognozach MFW oraz innych wiodących ośrodków analitycznych. Globalny PKB w I kwartale wzrósł o 2,2%, tj. o 0,8 pkt. proc. wolniej niż przewidywano w kwietniu. Zaważyło na tym w znacznej mierze niespodziewane spowolnienie wzrostu gospodarczego w USA, głównie na skutek ostrej zimy oraz ograniczenia wydatków kapitałowych w sektorze paliwowym. Spowolnienie w USA wpłynęło negatywnie na wzrost gospodarczy w Kanadzie i Meksyku. Te negatywne uwarunkowania miały jednak charakter przejściowy, podczas gdy decydujący wpływ na dalszy rozwój sytuacji gospodarczej w Stanach Zjednoczonych będą miały czynniki przyspieszające wzrost konsumpcji oraz inwestycji, tj. wzrost płac, poprawa sytuacji na rynku pracy, ułatwienie dostępu do finansowania, obniżenie cen paliw, umocnienie rynku mieszkaniowego.

W ocenie analityków MFW ożywienie gospodarcze w strefie euro nabiera generalnie trwałego charakteru, co zdaje się potwierdzać wzrost popytu wewnętrznego, a także pierwsze symptomy wzrostu cen. Kwietniowe projekcje wzrostu gospodarczego dla wielu krajów strefy zostały skorygowane w górę, jakkolwiek poważny obszar niepewności i ryzyka generują turbulencje polityczne i gospodarcze w Grecji związane z przyjęciem i realizacją programu pomocowego dla tego kraju oraz jego dalszym członkostwem w strefie euro.

W porównaniu ze scenariuszem bazowym z kwietnia 2015 r. na rynkach walutowych odnotowano niewielkie realne osłabienie dolara (o ok. 2%), przy nieznacznym umocnieniu euro (o 1%). Natomiast w porównaniu ze średnim kursem z roku 2014 kursy euro i jena pozostawały na niższym poziomie, co będzie nadal sprzyjało ożywieniu gospodarczemu w strefie euro i w Japonii w latach 2015-6.

Wzrost gospodarczy w Japonii w I kw. 2015 r. okazał się mocniejszy niż pierwotnie przewidywano, co było w znacznej mierze efektem dynamicznego wzrostu inwestycji kapitałowych. Jednak wzrost konsumpcji był powolny, a ponad połowa kwartalnego wzrostu była wynikiem zmian poziomu zapasów.

Aktualnie przewiduje się, że wzrost gospodarek dojrzałych przyspieszy z 1,8% w 2014 r. do 2,1% w roku 2015 oraz do 2,4% w 2016. Natomiast wzrost gospodarek wschodzących i rozwijających się spowolni z 4,6% w roku 2014 do 4,2% w roku 2015. To spowolnienie odzwierciedla wpływ spadku cen paliw i innych surowców oraz zaostrzenia warunków finansowania zewnętrznego, implikacje procesów dostosowawczych i reform systemowych w Chinach, a także konfliktów geopolitycznych w WNP oraz na Bliskim Wschodzie i Afryce Północnej.

W wyniku powyższych uwarunkowań w zmodyfikowanej w lipcu 2015 r. najnowszej projekcji MFW dla głównych ugrupowań gospodarczych oraz ważniejszych gospodarek przewiduje się generalnie jedynie stosunkowo nieznaczne obniżenie pierwotnych (kwietniowych) projekcji wzrostu gospodarczego dla niektórych istotnych dla Polski rynków światowych w roku 2015.

Tabela 23 Zmiany prognozy MFW z lipca 2015 wobec danych MFW z kwietnia 2015

Tempo wzrostu PKB w odniesieniu do roku poprzedniego w cenach stałych	Dane z lipca 2015				Różnica prognozy z kwietnia 2015	
	2013	2014	2015*	2016*	2015*	2016*
Świat	3,4	3,4	3,3	3,8	-0,2	0,0
Kraje rozwinięte	1,4	1,8	2,1	2,4	-0,3	0,0
Stany Zjednoczone	2,2	2,4	2,5	3,0	-0,6	-0,1
Strefa euro**	-0,5	0,9	1,5	1,7	0,0	0,1
Niemcy	0,2	1,6	1,6	1,7	0,0	0,0
Francja	0,7	0,2	1,2	1,5	0,0	0,0
Włochy	-1,7	-0,4	0,7	1,2	0,2	0,1
Hiszpania	-1,2	1,4	3,1	2,5	0,6	0,5
Japonia	1,6	-0,1	0,8	1,2	-0,2	0,0
Wielka Brytania	1,7	2,9	2,4	2,2	-0,3	-0,1
Kanada	2,0	2,4	1,5	2,1	-0,7	0,1
Inne kraje rozwinięte***	2,2	2,8	2,7	3,1	-0,1	0,0
Kraje rozwijające się	5,0	4,6	4,2	4,7	-0,1	0,0
WNP	2,2	1,0	-2,2	1,2	0,4	0,9
Rosja	1,3	0,6	-3,4	0,2	0,4	1,3
z wyłączeniem Rosji	4,2	1,9	0,7	3,3	0,3	0,1
Bliski Wschód i Północna Afryka****	2,4	2,7	2,6	3,8	-0,3	0,0
Afryka Subsaharyjska	5,2	5,0	4,4	5,1	-0,1	0,0
Ameryka Łacińska i Karaiby	2,9	1,3	0,5	1,7	-0,4	-0,3
Rozwijające się kraje Azji	7,0	6,8	6,6	6,4	0,0	0,0
Chiny	7,7	7,4	6,8	6,3	0,0	0,0
Indie	6,9	7,3	7,5	7,5	0,0	0,0
ASEAN-5*****	5,2	4,6	4,7	5,1	-0,5	-0,2
Wolumen handlu światowego towarami i usługami						
	2013	2014	2015*	2016*	2015*	2016*
Import						
Kraje rozwinięte	2,1	3,3	4,5	4,5	1,2	0,2
Kraje rozwijające się	5,2	3,4	3,6	4,7	0,1	-0,8
Ceny towarów (w USD) zmiana w %						
	2013	2014	2015*	2016*	2015*	2016*
Ropa*****	-0,9	-7,5	-38,8	9,1	0,8	-3,8
Towary pozapaliwowe	-4,0	-4,0	-15,6	-1,7	-1,5	-0,7

*prognoza; **wliczając Litwę; ***z wyłączeniem państw G7 (Francji, Japoni, Kanady, Niemiec, Stanów Zjednoczonych, Wielkiej Brytanii, Włoch) oraz państw strefy euro; ****wliczając Afganistan i Pakistan; *****Filipiny, Indonezja, Malesja, Tajlandia, Wietnam; *****Średnia cen ropy: U.K Brent, Dubai Fateh, West Texas Intermediate.

Zgodnie z szacunkami WTO, w 2015 r. wolumen światowego handlu towarów wzrośnie o 3,3%, a w 2016 roku o kolejne 4%. Analitycy WTO podkreślają jednocześnie, że prognozy te obarczone są ryzykiem związanym z utrzymującymi się napięciami geopolitycznymi oraz wciąż słabym wzrostem gospodarczym, który ma kluczowe znaczenie dla wymiany handlowej.

Według szacunków WTO w 2015 r. jeszcze bardziej zmniejszy się dysproporcja między tempem wzrostu wolumenu eksportu krajów rozwiniętych gospodarczo (wzrost o 3,2%) a rozwijających się (3,6%). Na rok 2016 zakłada się natomiast przyspieszenie eksportu w tej pierwszej grupie rynków (do wzrostu o 4,4%), co będzie oznaczało odwrócenie trwającego w poprzednich latach trendu

szybszego zwiększania wywozu w krajach słabiej rozwiniętych (dla których prognozowany jest wzrost na poziomie 4,1%).

W zbliżonym do eksportu tempie ma w 2015 r. wzrosnąć import tych grup rynków, tj. o 3,2% w przypadku krajów rozwiniętych gospodarczo oraz o 3,7% rynków słabiej rozwiniętych. W przypadku tej pierwszej grupy krajów będzie to oznaczało utrzymanie tempa wzrostu sprzed roku, natomiast w odniesieniu do krajów słabiej rozwiniętych przyspieszenie przywozu o 1,7 pkt. proc.

Ekspertki WTO przewidują, że w ujęciu geograficznym, analogicznie jak przed rokiem najszybciej wzrośnie eksport krajów Azji (o 5%), następnie Ameryki Północnej (o 4,5%). Nieco wolniej zwiększy się wywóz z Europy (o 3%), jakkolwiek będzie to wyższy wzrost niż w 2014 r. (1,9%). Dla Południowo-Centralnej Afryki przewiduje się niewielki wzrost wywozu na poziomie 0,2%. W przypadku grupy rynków obejmującej Afrykę, WNP oraz Bliski Wschód prognozuje się spadek eksportu (o 0,6%).

Azja i Ameryka Północna mają być również liderami wzrostu importu, który w 2015 r. ma zwiększyć się odpowiednio o 5,1% i 4,9%. W Europie przywóz ma wzrosnąć o 2,7%.

Osiągnięcie prognozowanego przez ekspertów WTO wzrostu globalnych obrotów handlowych obarczone jest jednak pewnym ryzykiem, bowiem chwiejna wciąż globalna gospodarka i niestabilna sytuacja geopolityczna mogą odwrócić tendencję stopniowego ożywienia handlu. Wśród czynników mogących wpłynąć na rozwój wymiany handlowej w 2015 r. wymienia się m.in. konflikt na Bliskim Wschodzie, epidemię Eboli, wahania cen ropy, a także stopień i charakter ożywienia gospodarczego poszczególnych regionów, w tym najważniejszych gospodarek światowych, takich jak USA i Chiny.

Z kolei analitycy OECD prognozują, że w 2015 r. wolumen światowego handlu wzrośnie o 3,9%, czyli w stosunku do roku 2014 przyspieszy o 0,7 pkt. proc. Dla Polski OECD przewiduje dalsze ożywienie eksportu towarów i usług, który w ujęciu wolumenowym w 2015 r. na wzrosnąć o 6% (wobec 5,6% w 2014 r.). Z kolei po stronie polskiego importu spodziewane jest wyhamowanie wzrostu z 8,7% do 7,6% w 2015 r., co ma wynikać z przewidywanego wolniejszego niż przed rokiem wzrostu popytu wewnętrznego. Na wskazane wyżej przyspieszenie wolumenu polskiego wywozu towarów i usług decydujący wpływ będzie miało zakładane relatywnie szybkie tempo wzrostu importu naszych głównych partnerów handlowych, w tym m.in. Niemiec (5,4%), Francji (5,5%) oraz Czech (8,5%).

Biorąc pod uwagę powyższe, względnie korzystne uwarunkowania koniunkturalne na kluczowych rynkach przewiduje się, że w 2015 r.:

- eksport wzrośnie o 8% do poziomu ok. 179,1 mld EUR,
- import wzrośnie o 6,5% do poziomu ok. 179,3 mld EUR

i w rezultacie deficyt obrotów towarowych zostanie zredukowany o 2,5 mld EUR, do ok. 0,2 mld EUR.

ANEKS 1.

WPŁYW IMPORTU SUROWCÓW ENERGETYCZNYCH NA POLSKIE WYDATKI IMPORTOWE W LATACH 2003-2014

1. Międzynarodowy rynek surowców energetycznych

Po zapaści światowego rynku energetycznego w latach 90. ubiegłego wieku, kiedy to ceny ropy naftowej okresowo, w drugiej połowie tego okresu, spadały nawet poniżej 10 USD/bar., oczekiwania producentów, w tym również oficjalnych gremiów OPEC, koncentrowały się wokół cen ropy naftowej na poziomie 21-22 USD/bar. jako pożądanej i stabilnej na dłuższy okres. Od początku I dekady XXI wieku, rozpoczął się jednak szybki wzrost cen ropy naftowej i w efekcie również gazu ziemnego. Proces ten przyspieszył od roku 2004, kiedy to rozpoczął się pięcioletni okres gwałtownego wzrostu cen ropy naftowej na rynku światowym. W latach 2003-2008 zwiększyły się one prawie 5-krotnie w porównaniu z rokiem 2002, wzrastając w stosunku do roku poprzedniego o prawie 30% w 2004 r., o prawie 50% w 2005 r., 25% w 2006 r., 13% w 2007 r. i dalsze 45% w roku 2008. Przy ocenie przyczyn tak gwałtownego wzrostu cen, analitycy są zgodni, że nie więcej niż w 60% proces ten wynikał z uwarunkowań podaży-popytowych istniejących na międzynarodowym rynku paliw i surowców, w pozostałej zaś części z działalności kapitału spekulacyjnego. Dotyczy to w szczególności roku 2007 oraz 2008 i lat następujących, kiedy to na międzynarodowe rynki towarowe, w tym w szczególności na rynek paliw i energii przepłynął kapitał spekulacyjny, z będącego w kryzysie rynku nieruchomości.

Tabela 1. Średnioroczne ceny w rosyjskim eksporcie ropy naftowej oraz gazu ziemnego

Lata	Ropa naftowa Urals USD/bar.*	Gaz ziemny USD/1000 m ³
2001	21,4	98,3
2002	22,2	85,7
2003	24,9	105,5
2004	31,8	109,1
2005	47,1	151,4
2006	58,8	216,0
2007	66,4	233,7
2008	95,3	353,7
2009	57,5	249,3
2010	76,2	268,5
2011	107,3	338,9
2012	109,7	348,3
2013	106,9	342,3
2014	99,9	317,0

*ceny w eksporcie do krajów spoza obszaru WNP.

Źródło: CBR (Centralny Bank Rosji); Ministerstwo Rozwoju Gospodarczego FR.

Sytuację na międzynarodowym rynku paliw zilustrować można na przykładzie surowców eksportowanych przez czołowego uczestnika międzynarodowego rynku energetycznego - Rosję. Do kryzysu gospodarczego 2008/2009 średnioroczne ceny ropy naftowej marki Urals, eksportowanej przez Rosję, wzrosły z 21,4 USD/bar. w 2001 r. do 95,3 USD/bar. w 2008 r., tj. prawie 4,5-krotnie.

Najwyższy w historii poziom cen ropy naftowej odnotowano 11 lipca 2008 r., kiedy to ceny na giełdzie w Nowym Jorku osiągnęły 147,27 USD/bar. W tym dniu maksymalną cenę osiągnęła również rosyjska ropa marki Urals, dochodząc do poziomu 139,87 USD/bar. Po spadku w 2009 r. o prawie 40% do poziomu 57,5 USD/bar., średnioroczne ceny rosyjskiej ropy naftowej przekroczyły w latach 2011-2013 rekordowy poziom ponad 100 USD/bar., w tym w roku 2012 zbliżyły się do poziomu 110 USD/bar. Wysoki poziom cen utrzymywał się również w 2014 r., w którym kształtowały się one na poziomie 106,7 USD/bar. w I kwartale, 106,7 USD/bar. w II i 103,1 USD/bar. w III kwartale. Chociaż symptomy osłabienia cen pojawiły się już w III kwartale 2014 r., to ich szybki spadek rozpoczął się w drugiej połowie września, z istotnym przyspieszeniem, noszącym znamiona załamania się rynku, w IV kwartale 2014 r. Tendencje te pogłębiły się w pierwszych miesiącach 2015 r. W efekcie ceny ropy naftowej, które jeszcze w połowie czerwca 2014 r. wynosiły ok. 115 USD/bar. (19 czerwca 2014 r. 114,83 USD/bar.), na koniec tego roku kwotowane były na poziomie 57,55 USD/bar., a od 12 stycznia 2015 r. poniżej poziomu 50 USD/bar. Po lekkim odbiciu w lutym i marcu średnie ceny w I kwartale 2015 r. wyniosły 54,4 USD/bar., tj. prawie o połowę niżej niż w I kwartale roku 2014. W całym analizowanym okresie ceny ropy Urals wzrosły prawie 5-krotnie, licząc poziom z 2013 r. w porównaniu z rokiem 2002 oraz 4,5-krotnie uwzględniając lekki spadek w 2014 r. Z opóźnieniem 6-9 miesięcy za cenami ropy naftowej podążały ceny gazu. W rosyjskim eksporcie wzrosły one z 98,3 USD/1000 m³ w 2001 r. do 353,7 USD/1000 m³ w roku 2008, tj. prawie 4-krotnie. Ten rekordowy poziom, po zapaści w 2009 r., nie został jeszcze przekroczony. W okresie 2002-2013 ceny w rosyjskim eksporcie gazu ziemnego wzrosły przeszło 4-krotnie i prawie 3,7-krotnie z uwzględnieniem roku 2014.

2. Polska na międzynarodowym rynku ropy i gazu

Polska jest znaczącym importerm surowców energetycznych. W ostatnich latach import ropy naftowej pokrywa ok. 95,5-97% zapotrzebowania krajowego na to paliwo. W odniesieniu do gazu ziemnego udział dostaw importowych wynosi ok. 70%. Import ropy naftowej zwiększył się o przeszło 1/3, z 17,7 mln ton w roku 2002 do 23,7 mln ton w 2014 r. (w 2013 import wyniósł 23,3 mln ton). W odniesieniu do gazu ziemnego, wzrost ten w okresie 2002-2014, wyniósł 44%, osiągając poziom 11.182 mln m³ w roku 2014 w porównaniu z 7 775 mln m³ w 2002 r.

Tabela 2. Polski import ropy naftowej oraz gazu ziemnego w latach 2002-2014

Lata	Ropa naftowa			Gaz ziemny		
	tys. ton	mln EUR	śr. cena EUR/tona	mln m ³	mln EUR	śr. cena EUR/1000 m ³
2002	17.717	3.154	178	7.775	879	113
2003	17.028	2.895	170	8.721	1.029	118
2004	17.316	3.377	195	9.445	1.058	112
2005	17.912	5.230	292	9.919	1.557	157
2006	19.813	6.954	351	10.354	2.205	213
2007	20.885	7.602	364	9.598	2.044	213
2008	20.787	9.541	459	10.619	3.356	316
2009	20.098	6.271	312	9.435	2.588	269
2010	22.688	9.710	428	10.325	2.850	276
2011	23.792	13.657	574	11.174	3.620	324
2012	24.633	15.223	618	11.605	4.283	391
2013	23.346	13.704	587	11.818	4.030	341
2014	23.713	12.426	524	11.182	3.545	317
2013/2002	1,32	4,34	3,30	1,52	4,58	3,02
2014/2002	1,34	3,94	2,94	1,44	4,03	2,81

Źródło: DSA na podstawie danych GUS i ARE.

Tabela 3. Import ropy naftowej według kraju pochodzenia

	2011		2012		2013		2014	
	tys. ton	udział (%)	tys. ton	udział (%)	tys. ton	udział (%)	tys. ton	udział (%)
Rosja	21.853	91,9	23.518	95,5	22.270	95,4	22.140	93,4
Norwegia	1.337	5,6	828	3,4	757	3,2	518	2,2
Wielka Brytania	477	2,0	0	0,0	246	1,1	158	0,7
Pozostałe	125	0,5	287	1,1	73	0,3	897	3,7
Razem	23.792	100,0	24.633	100,0	23.346	100,0	23.713	100,0

Źródło: DSA na podstawie danych ARE.

W odniesieniu do ropy naftowej pozycja Rosji, z udziałem zdecydowanie powyżej 90% w polskim imporcie tego surowca, jest niczym nie zagrożona. Podstawową drogą dostaw pozostaje rurociąg Przyjaźń.

Tabela 4. Import gazu ziemnego według kraju wysyłki

	2011		2012		2013		2014	
	mln m ³	udział (%)	mln m ³	udział (%)	mln m ³	udział (%)	mln m ³	udział (%)
Rosja	9.549	85,5	9.261	79,8	9.115	77,1	8.471	75,8
Niemcy	1.625	14,5	1.788	15,4	2.150	18,2	2.319	20,7
Czechy	0	0,0	556	4,8	553	4,7	392	4,5
Razem	11.174	100,0	11.605	100,0	11.818	100,0	11.818	100,0

Źródło: DSA na podstawie danych ARE.

Na polskim importowym rynku gazu pozycja Rosji osłabła w ostatnich latach. W wyniku uruchomienia i rozbudowy interkonektorów z Niemcami (punkt graniczny Lasowo) oraz z Czechami (punkt graniczny Cieszyn) udział Gazpromu w dostawach gazu na rynek polski systematycznie spada. W roku 2014 wyniósł on 75,8% w porównaniu z 85,5% w 2011 r. Nie oznacza to zmniejszenia udziału rosyjskiego gazu w polskich zakupach importowych, gdyż całość lub znacząca część dostaw realizowanych przez oba interkonektory może stanowić gaz uprzednio dostarczony przez Gazprom na rynek niemiecki i inne rynki krajów UE.

3. Wpływ wzrostu cen ropy naftowej i gazu ziemnego na wydatki importowe

W okresie 2003-2014 wartość polskiego importu ogółem zwiększyła się blisko 3-krotnie, tj. wzrosła z 55,1 mld EUR w roku 2002 do 168,4 mld EUR w 2014 r. W tym samym okresie w wyrażeniu wartościowym import ropy naftowej wzrósł prawie 4-krotnie, gazu ziemnego przeszło 4-krotnie (odpowiednio z 3,2 mld EUR w 2002 r. do 12,4 mld EUR w roku 2014 oraz z 0,9 mld EUR do 3,5 mld EUR). Przy takich proporcjach wzrostu, udział obu tych surowców w całym polskim imporcie zwiększył się znacząco z 7,3% w roku 2002 do 9,5% w 2014 r. (w 2013 r. 11,9%).

W rachunku skumulowanym, w całym okresie 2003-2014, dodatkowe wydatki w polskim imporcie na zakup ropy naftowej i gazu ziemnego w stosunku do roku 2002 wyniosły 89,7 mld EUR, z czego na ropę przypada 67,8 mld EUR (77,3%), na gaz zaś 21,8 mld EUR (22,7%).

Tabela 5. Przyrost wydatków importowych na zakup ropy i gazu w latach 2003-2014 w rachunku skumulowanym (rok bazowy 2002)

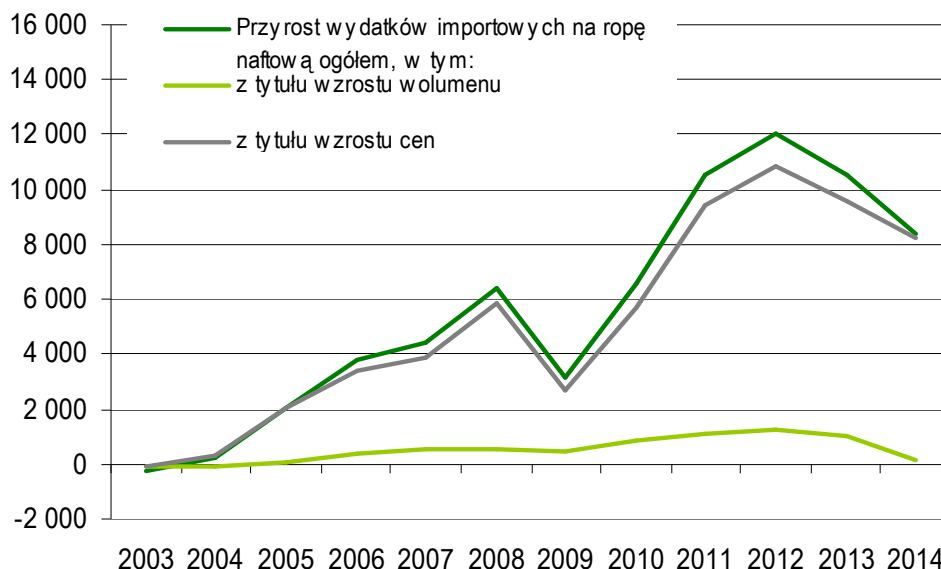
	Ropa naftowa		Gaz ziemny		Ropa+gaz	
	mIn EUR	udział (%)	mIn EUR	udział (%)	mIn EUR	udział (%)
Przyrost wydatków ogółem,						
w tym:	67.846	100,0	21.826	100,0	89.672	100,0
z tytułu wzrostu wolumenu	6.113	9,0	3.491	16,1	9.604	10,7
z tytułu wzrostu cen	61.733	91,0	18.335	83,9	80.068	89,3

Źródło: DSA na podstawie danych ARE.

Podstawowy wpływ na przyrost wydatków wywarły szybko rosące ceny, których udział w tym procesie wyniósł 89,3%. Udział przyrostu wolumenu w zwiększonych wydatkach importowych wyniósł natomiast 10,7%. Szczególnie wysoki udział cen jako czynnika sprawczego zwiększonych wydatków importowych w analizowanym okresie wystąpił w przypadku ropy naftowej (91%), przy skromnym udziale wzrostu wolumenu (9%). W przypadku gazu ziemnego proporcje te kształtowały się następująco: 83,9% ceny i 16,1% wolumen.

Kryzys 2008/2009 i związane z tym załamanie cen jedynie na krótko przyhamowały wzrost polskich wydatków związanych z zakupem ropy i gazu. Ceny tego pierwszego surowca spadły w 2009 r. o 22%, gazu natomiast o 14,9% w porównaniu z rokiem 2008. W następnych latach wystąpił jednak ponownie szybki wzrost, chociaż ich poziom przedkryzysowy z 2008 r. został przekroczony dopiero w 2011 r. W okresie 2010-2012 ceny ropy naftowej w polskim imporcie wzrosły o przeszło 98%, a gazu o ponad 37%. W roku 2013 odnotowano spadek cen obu tych surowców, ropy naftowej o 5%, gazu o 12,8% oraz dalsze 10,7% i 7% w roku 2014.

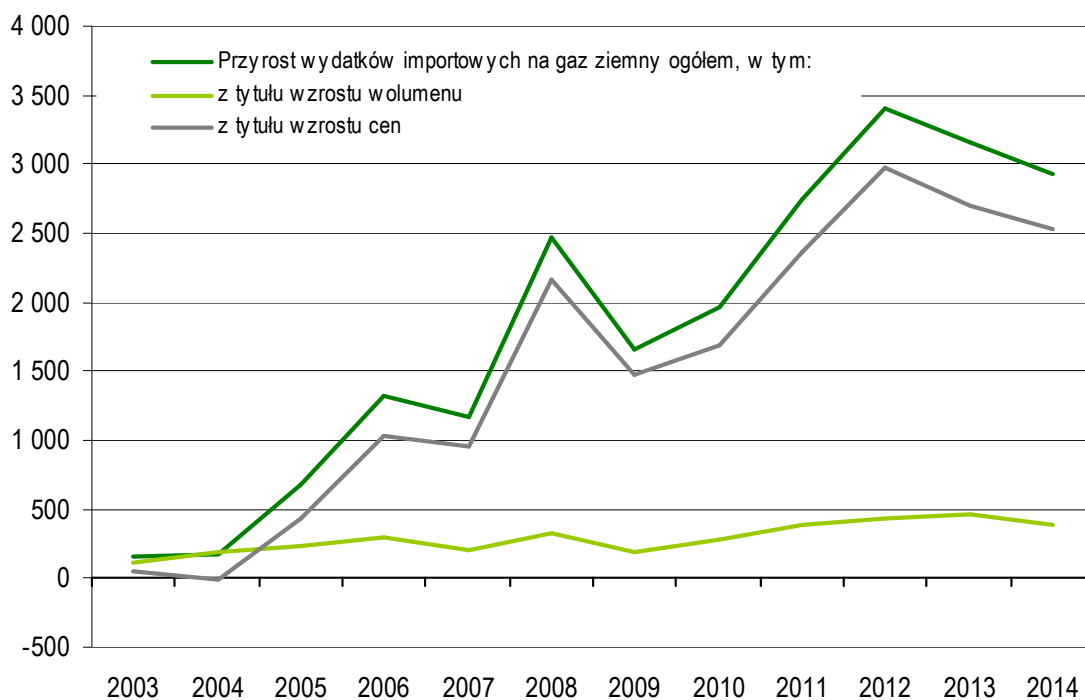
Wykres 1. Przyrost wydatków importowych na ropę naftową z tytułu wzrostu wolumenu i wzrostu cen w latach 2003-2014 (rok bazowy 2002)

Uwagi: (1) przyrost wydatków z tytułu wzrostu wolumenu = przyrost wolumenu w danym roku w stosunku do roku 2002 x średnia cena w 2002 roku; (2) przyrost wydatków z tytułu wzrostu cen = wolumen importu w danym roku x przyrost ceny w danym roku w stosunku do 2002 roku.

Źródło: DSA MG na podstawie danych GUS i ARE.

Wykres 2. Przyrost wydatków importowych na gaz ziemny z tytułu wzrostu wolumenu i wzrostu cen w latach 2003-2014 (rok bazowy 2002)

Uwagi: (1) przyrost wydatków z tytułu wzrostu wolumenu = przyrost wolumenu w danym roku w stosunku do roku 2002 x średnia cena w 2002 roku; (2) przyrost wydatków z tytułu wzrostu cen = wolumen importu w danym roku x przyrost ceny w danym roku w stosunku do 2002 roku.

Źródło: DSA MG na podstawie danych GUS i ARE.

Tabela 6. Wpływ wzrostu cen surowców energetycznych od 2003 roku na wydatki importowe w latach 2003-2014 (rok bazowy 2002)

Lp.	Wyszczególnienie	j.m.	2002	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ropa naftowa													
1	Wolumen importu	tys. ton	17.717	17.912	19.813	20.885	20.787	20.098	22.688	23.792	24.633	23.346	23.713
2	Średnia cena importu 1 tony ropy naftowej	EUR	178	292	351	364	459	312	428	574	618	587	524
3	Wydatki importowe	mln EUR	3.153	5.230	6.954	7.602	9.541	6.270	9.710	13.657	15.223	13.704	12.426
4	Przyrost wolumenu w stos. do 2002 r.	tys. ton	-	195	2.096	3.168	3.070	2.381	4.971	6.075	6.916	5.629	5.996
5	Przyrost ceny w stos. do 2002 r.	EUR	-	114	173	186	281	134	250	396	440	409	346
6	Przyrost wydatków importowych ogółem, w tym:	mln EUR	-	2.076	3.800	4.448	6.387	3.116	6.556	10.503	12.069	10.551	9.272
6.1	z tytułu wzrostu wolumenu	mln EUR	-	35	373	564	546	424	884	1.081	1.231	1.002	1.067
6.2	z tytułu wzrostu cen	mln EUR	-	2.041	3.427	3.884	5.841	2.693	5.672	9.422	10.838	9.549	8.205
Gaz ziemny													
7	Wolumen importu	mln m ³	7.775	9.919	10.354	9.598	10.619	9.435	10.325	11.174	11.605	11.818	11.182
8	Średnia cena importu 1 tys. m ³ gazu	EUR	113	157	213	213	316	269	276	324	391	341	317
9	Wydatki importowe	mln EUR	879	1.557	2.205	2.044	3.356	2.538	2.850	3.620	4.538	4.030	3.545
10	Przyrost wolumenu w stos. do 2002 r.	mln m ³	-	2.144	2.579	1.823	2.844	1.660	2.550	3.399	3.830	4.043	3.407
11	Przyrost ceny w stos. do 2002 r.	EUR	-	44	100	100	203	156	163	211	278	228	204
12	Przyrost wydatków importowych ogółem, w tym:	mln EUR	-	679	1.327	1.166	2.477	1.659	1.971	2.741	3.659	3.151	2.666
12.1	z tytułu wzrostu wolumenu	mln EUR	-	242	291	206	321	188	288	384	433	457	385
12.2	z tytułu wzrostu cen	mln EUR	-	436	1.035	960	2.156	1.472	1.683	2.357	3.226	2.694	2.281
Ropa naftowa i gaz ziemny łącznie													
13	Przyrost wydatków importowych ogółem, w tym:	mln EUR	-	2.755	5.128	5.614	8.865	4.776	8.527	13.244	15.728	13.702	11.938
13.1	z tytułu wzrostu wolumenu	mln EUR	-	277	665	770	868	611	1.172	1.465	1.664	1.459	1.452
13.2	z tytułu wzrostu cen	mln EUR	-	2.478	4.463	4.844	7.997	4.165	7.355	11.779	14.064	12.243	10.486

Uwagi: (1) przyrost wydatków z tytułu wzrostu wolumenu = przyrost wolumenu w danym roku w stosunku do roku 2002 x średnia cena w 2002 roku; (2) przyrost wydatków z tytułu wzrostu cen = wolumen importu w danym roku x przyrost ceny w danym roku w stosunku do 2002 roku.

Źródło: DSA MG na podstawie danych GUS i ARE.

ANEKS 2.

UWARUNKOWANIA I PERSPEKTYWY POLSKIEGO EKSPORTU DO ROSJI W ŚWIETLE KRYZYSU GOSPODARCZEGO

1. Uwarunkowania eksportu do Rosji

W ostatnich latach, w gospodarce rosyjskiej kontynuowane były zapoczątkowane przed kryzysem 2008/2009 tendencje narastania szeregu nierównowag. Wśród najbardziej newralgicznych obserwuje się dysproporcję między szybko wzrastającym popytem a nie nadążającą za nim podażą krajowych towarów i usług. Zjawisko to potwierdzają trendy w zakresie wzrostu płac realnych ludności, kreujących popyt konsumpcyjny oraz dynamiki inwestycji, tworzących popyt inwestycyjny. Płace zwiększyły się w latach 2010-2013 o 22,9%, inwestycje zaś w tym samym okresie wzrosły o 25,5%. Mała skłonność do oszczędzania i zwiększająca się skala kredytowania ludności powodowała, że popyt konsumpcyjny wzrastał nawet w tempie przewyższającym dynamikę płac i dochodów realnych ludności. Ilustruje to dynamika obrotów handlu detalicznego, które w okresie 2010-2013 wzrosły o 26%.

W tym samym czasie po stronie podaży produkcja przemysłowa wzrosła jedynie o 17%, produkcja rolna o 10,3%, a podaż usług dla ludności o 10,6%.

Efektom luki jaka tworzyła się między szybko wzrastającym popytem a nie nadążającą za tym podażą był dynamiczny wzrost importu (nierównowaga ta kreowała również określoną presję inflacyjną). **W latach 2010-2013 rosyjski import zwiększył się o 85,6%, podczas gdy w tym samym okresie PKB Rosji wzrósł o 14,2%.**

Oprócz wymienionej inercji produkcji wewnętrznej, która nie była w stanie wykorzystać efektu szybko rosnącego popytu na rynku rosyjskim, pobudzanego w dużej mierze środkami budżetowymi, **silnymi czynnikami stymulującymi import była aprecjacja rubla** (realnie o 10,5% w latach 2010-2013) oraz wysoka inflacja (31,1% w okresie 2010-2013), która pogarszała konkurencyjność towarów krajowych wobec tych pochodzących z importu.

Skumulowany efekt wszystkich tych czynników powodował, że w ostatnich latach 70-80% przyrostu popytu było przechwytywane przez import, który dzięki temu należał do najszybciej wzrastających wielkości makroekonomicznych w Rosji.

Wyniki polskiego eksportu do Rosji wskazują, że polscy eksporterzy w sposób aktywny i skuteczny uczestniczyli w rosyjskim boomie importowym. Rosja w ostatnich latach to 5-6 polski rynek eksportowy. Po zapaści w kryzysowym roku 2009, kiedy to polski eksport na ten rynek obniżył się o prawie 41%, **w następnych latach wystąpiła dynamiczna jego odbudowa.** W ostatnich latach polscy eksporterzy umacniali swoje pozycje konkurencyjne na rynku rosyjskim, często nawet kosztem konkurencji z innych krajów Unii Europejskiej i krajów trzecich. O skuteczności działań w tym zakresie świadczy wysoka dynamika polskiego eksportu do Rosji w okresie 2010-2013, przekraczająca średnie wskaźniki dla pozostałych partnerów tego kraju. Szczególnie godne podkreślenia są tu wyniki naszego

eksportu w roku 2012 i 2013, kiedy to odnotowano znaczące obniżenie dynamiki całego rosyjskiego importu oraz importu z UE

Tabela 1 Import Rosji w latach 2010-2013

	Import Rosji (rok poprzedni = 100)				Import Rosji	
	2010	2011	2012	2013	2013/2009	2013/2010
Cały import	136,8	133,4	102,2	100,2	188,2	136,6
Import z UE	126,8	133,5	103,8	101,3	178,1	140,4
Import z Polski	138,3	114,2	112,3	111,5	197,7	143,0

Źródło: dane statystyki celnej Rosji.

Wysoką dynamikę polskiego eksportu do Rosji potwierdzają również dane GUS, według której to statystyki rynek rosyjski zaliczał się do grupy z najwyższą dynamiką polskiego eksportu. **Polski eksport do Rosji w roku 2013 był o 61,9% wyższy niż w roku 2010.** W tym samym okresie cały polski eksport wzrósł o 26,9%.

2. Polski eksport do Rosji w 2014 r.

Wraz z nasilającym się kryzysem **zniknęły czynniki napędzające dynamiczny wzrost importu Rosji** w ostatnich latach, tj. szybko zwiększający się popyt wewnętrzny, zarówno inwestycyjny, jak i konsumpcyjny, związany ze wzrostem płac i dochodów realnych, wzmocniony dodatkowo przez silną aprecjację rubla. W 2014 r. wystąpił trend odwrotny. Spadek popytu wewnętrznego (spadek inwestycji o 2,5%, dochodów realnych o 1,0%) został dodatkowo wzmocniony silnie działającymi bodźcami antyimportowymi kreowanymi przez dewaluujący się kurs rubla (realna deprecjacja o 27,5%). Istotną barierą ograniczającą import, jaka pojawiła się w warunkach kryzysu gospodarczego jest bariera dostępności do kredytów. Banki w znaczący sposób ograniczyły finansowanie realnej sfery gospodarki w zakresie zarówno kredytów inwestycyjnych jak i obrotowych (podstawowa stawka procentowa Banku Centralnego Rosji, a w ślad za tym oprocentowanie kredytów, wzrosła z 5,5% w marcu do 17,0% w grudniu 2014 r.). Zmniejszyło to również możliwości realizacji zamówień przez rosyjskich importerów.

Spadający trend aktywności gospodarczej Rosji w ostatnich latach z finalnym jego efektem, jakim było wejście w kryzys gospodarczy pod koniec 2014 r., **bardzo mocno uderzył w rosyjski import.** Jego wzrost wyhamował już wcześniej z 36,8% w roku 2010 i 33,4% w 2011 r., do 2,2% w roku 2012 i jedynie do 0,2% w roku 2013. W następnym roku wystąpił już bezwzględny **spadek poziomu rosyjskiego importu.** Według danych rosyjskiej statystyki celnej spadł on **w 2014 r. o 9,2%, w tym z UE o 11,7%**, z nasileniem się tego procesu w ostatnich miesiącach ubiegłego roku, kiedy to skala spadku znacząco przekroczyła poziom 20,0%.

W wyniku pogarszającej się sytuacji gospodarczej Rosji, na którą w ostatnich miesiącach ubiegłego roku wpływ miały również sankcje i kontrsankcje, związane z zaangażowaniem się Rosji w wydarzenia na Ukrainie, znacząco ograniczeniu uległa polska wymiana towarowa z tym krajem. **Na koniec 2014 r. polski eksport** (według polskiej statystyki celnej) **osiągnął wartość 7 004,6 mln EUR, tj. o 14% niższą** w porównaniu z 2013 rokiem (według statystyki rosyjskiej o 15,0%). **Łączna wartość spadku eksportu do Federacji Rosyjskiej w 2014 r. wyniosła 1 142,2 mln EUR, w tym spadek w pozycjach towarowych objętych embargiem – ponad 394 mln EUR.**

Oznacza to, że ok. **2/3 spadku polskiego eksportu do FR w 2014 r. spowodowane zostało uwarunkowaniami strukturalnymi** gospodarki rosyjskiej, czyli trwającym w ostatnich czterech latach znaczącym spowolnieniem jej wzrostu, który ze stagnacji przekształcił się w ostatnich miesiącach 2014 r. w recesję, a w **1/3 jest skutkiem wprowadzonego embarga**.

Spadek eksportu do Rosji w roku 2014 w wyniku embarga (w kwocie 394 mld EUR) stanowił 4,8% ogólnej wartości eksportu z Polski do FR w 2013 roku, a zarazem 0,25% ogólnego eksportu Polski w tym roku.

Niezależnie od towarów objętych embargiem, najpoważniejszy spadek eksportu do Rosji w 2014 r. w wymiarze bezwzględnym sięgający ponad 300 mln EUR wystąpił w grupie wyrobów elektromaszynowych, przy czym zdecydowana część tego spadku przypadła na sekcję pojazdy samochodowe oraz ich części i akcesoria których eksport spadł o ponad 230 mln EUR. Znaczące spadki eksportu. odnotowano również w grupie wyrobów chemicznych, zwłaszcza w dziale chemikaliów organicznych oraz produktów farmaceutycznych

Eksport towarów rolno-spożywczych do Rosji obniżył się z 1 258 mln EUR w roku 2013 do 882 mln EUR w roku 2014 , tj. o blisko 30% a udział rynku rosyjskiego w ogólnym eksporcie tych towarów obniżył się odpowiednio z 6,2% do 4,1%.

3. Prognoza polskiego eksportu do Rosji w 2015 r.

Według powszechnych ocen rok 2015 to kulminacja kryzysu gospodarczego w Rosji, ze spadkiem PKB o 3-7,0% i znaczącym pogorszeniem się wszystkich innych parametrów makroekonomicznych. Sumarycznym efektem dekoniumki, sankcji oraz kontr sankcji jest przewidywane załamanie się rosyjskiego importu (symptomy wystąpiły już w ostatnich miesiącach 2014 r., kiedy to odnotowano spadek importu w październiku o 12,5%, listopadzie o 22,5% oraz w grudniu o 24,6%). Przy istotnym spadku inwestycji (13,7-19,0%), płac i dochodów realnych (6,0-10,0%), dewaluacji rubla, znaczącym ograniczeniu przez banki kredytowania gospodarstw domowych i podmiotów gospodarczych, przewiduje się według różnych założeń, że **import Rosji po spadku o prawie 10% w 2014 r., zmniejszy się może o dalsze 35-40% w roku bieżącym**.

Tabela 2 Import Rosji w latach 2013-2015

	2013		2014		2015*	
	mld USD	100= rok poprz.	mld USD	100= rok poprz.	mld USD	100= rok poprz.
Ministerstwo Finansów Rosji	341,3	101,7	308,0	90,2	182,3**	59,2
Ministerstwo Rozwoju gospodarczego Rosji	341,3	101,7	308,0	90,2	196,9	63,9
Instytut Gajdara	341,3	101,7	308,0	90,2	182,1	59,1

* prognoza; **W wersji budżetu z 1 grudnia 2014 roku import zakładany był na poziomie 299,2 mld USD (spadek o 2,9%). W obowiązującej nowelizacji budżetu na 2015 rok z 20 kwietnia 2015 roku import założono na poziomie 182,3 mld USD (spadek o 40,8% w porównaniu z 2014 rokiem).

Źródło: DSA MG na podstawie danych Ministerstwa Finansów Rosji, Ministerstwa Rozwoju Gospodarczego Rosji oraz Instytutu Gajdara.

Wyniki po pierwszych pięciu miesiącach br., według rosyjskiej statystyki celnej, kiedy to import zmniejszył się o 39,2%, w tym z UE o 45,9% wydają się potwierdzać te założenia.

Biorąc pod uwagę powyższą prognozę spadku rosyjskiego importu w 2015 r. oraz dotychczasowe trendy zgodnie z którymi:

- w okresach wzrostu rosyjskiego importu, import z Polski wzrasta szybciej niż ogólny przywóz i szybciej niż import ogółem z UE;
- w okresach załamania się rosyjskiego importu, spadek importu z Polski jest głębszy niż spadek importu Rosji ogółem i spadek importu z UE (w 2009 r. spadek importu z Polski wyniósł 40,3% w porównaniu z 37,3% spadkiem importu Rosji ogółem oraz importu z UE o 35,3%. W 2014 r. odpowiednio spadki te wyniosły 15%, 9,2% i 11,7%)

przewidywać należy, że **polski eksport na rynek rosyjski w roku bieżącym może się zmniejszyć co najmniej o 36,1-40,9%, do poziomu 4,1-4,5 mld EUR**. Byłby to poziom niższy niż w 2007 r., kiedy to polski eksport do Rosji przekroczył 4,7 mld EUR. Według statystki rosyjskiej import z Polski **po pięciu miesiącach br. zmniejszył się o 45,2%** w porównaniu z analogicznym okresem roku ubiegłego.

4. Polski eksport do Rosji na tle konkurencji

Według rosyjskiej statystyki celnej **import Rosji w 2014 r. zmniejszył się o 9,2% i o 39,2% w okresie styczeń-maj br.** Coraz większa skala spadku to skumulowany efekt jednokierunkowo działających czynników, tj. zarówno załamania się popytu inwestycyjnego i konsumpcyjnego na rynku rosyjskim, jak również deprecjacji rubla. Wpływ na ten proces ma również obowiązujące embargo na import niektórych artykułów rolno-spożywczych.

Znacznie szybciej niż import ogółem, **spada rosyjski import z krajów UE**. Dotyczy to zarówno roku 2014, jak i pierwszych miesięcy bieżącego roku. **W roku ubiegłym spadek ten wyniósł 11,7%, w bieżącym 45,9%.**

Rosyjski **import z Polski zmniejszył się w 2014 r. o 15%**, odnotowując głębszy spadek niż średnia dla całego importu oraz importu Rosji z UE, a **w okresie styczeń-maj bieżącego roku 45,2%.**

Wyniki rosyjskiego importu w roku 2014 oraz w pierwszych miesiącach bieżącego roku wskazują na brak bezpośredniej zależności **między prezentowanym stanowiskiem w kontekście konfliktu na Wschodzie Ukrainy a skłonnością Rosji do zakupu towarów z tych rynków**. Jeżeli weźmiemy jako punkt odniesienia spadek importu z Polski to:

- spadek importu ze Słowacji, której polityka wobec działań Rosji (obok Czech, Węgier i Austrii) postrzegana jest jako liberalna, zarówno w 2014 r. jak i 2015 był znacząco głębszy (odpowiednio 19% i 48,1%) niż w przypadku Polski;
- spadek importu z Wlk. Brytanii, bardzo aktywnej w dyskusjach nad sankcjami był w 2014 r. nieznaczny (3,7%), podczas gdy z Włoch (16,6%) i Grecji (18,6%), postrzeganych jako umiarkowanych w tym zakresie, znacznie większy i głębszy niż w przypadku Polski;
- import z USA, postrzeganych przez Rosjan jako liderów „polityki sankcji”, w 2014 r. wzrósł (o 12,1%), a w bieżącym roku spada (o 28,0%) znacznie mniej niż z innych krajów;
- spadek importu z krajów WNP (o 17%) w 2014 r., w tym w szczególności z Białorusi (o 15,6%), wymienianej przez Rosjan jako główny kierunek uzupełniania ubytków importu, związanych z embargiem, był głębszy niż w przypadku Polski;
- w okresie styczeń-maj br. spadek rosyjskiego importu z większości krajów, w tym z Czech, Słowacji, Francji, Danii, Finlandii, Litwy, Szwecji jest głębszy niż z Polski.

Tabela 3 Import Rosji w 2014 r. oraz okresie styczeń-maj 2015 r.

Import Rosji		
	2014*	2015 (I-V)*
	(+) wzrost (-) spadek (w %)	(+) wzrost (-) spadek (w %)
OGÓLEM	-9,2	-39,2
Unia Europejska	-11,7	-45,9
Polska	-15	-45,2
Austria	-10,6	-45,1
Czechy	-7,9	-45,7
Dania	-26,3	-46,1
Estonia	104,8	-54,9
Finlandia	-15,3	-50,7
Francja	-17,4	-54,4
Grecja	-18,6	-40,6
Litwa	-10	-53,8
Łotwa	-18,9	-33,7
Niemcy	-13,1	-44,5
Słowacja	-19	-48,1
Szwecja	-17,3	-50,4
Węgry	-8,9	-42,5
Włochy	-16,6	-39,1
Wlk. Brytania	-3,7	-46,1
Australia	-17,4	-21,4
Norwegia	-34,4	-65,1
USA	12,1	-28,0
Izrael	-23,5	-27,6
Kraje WNP	-17	-42,2
Białoruś	-15,6	-37,0
Ukraina	-31,9	-57,1
Kazachstan	21,6	-27,2

* Procentowy spadek (-), wzrost (+) w stosunku do analogicznego okresu poprzedniego roku; Spadki/wzrosty wynikają z wielkości dolarowych, w jakich odnotowywana jest statystyka obrotów handlu zagranicznego w Rosji.

Źródło: DSA MG na podstawie rosyjskiej statystyki celnej obrotów handlu zagranicznego.

Wyniki w handlu zagranicznym to nie tylko efekt doraźnie prowadzonej polityki, ale przede wszystkim odzwierciedlenie dłuższych trendów warunkujących strukturę wymiany, warunków popytowych oraz umów pomiędzy poszczególnymi podmiotami.

5. Wnioski

1. Według powszechnych ocen, w 2015 r. Rosję czeka kulminacja załamania gospodarczego. Istotnemu pogorszeniu ulegają wszystkie podstawowe wskaźniki makroekonomiczne. Szczególnie głęboki 35-40% spadek może wystąpić w rosyjskim imporcie.
2. W podobnej skali należy oczekiwać spadku polskiego eksportu do Rosji. Osiągnąć on może w 2015 r. poziom 4,1-4,5 mld EUR w porównaniu z 7,0 mld EUR w 2014 r.
3. W możliwym zmniejszeniu się polskiego eksportu do Rosji w roku bieżącym o 2,5-2,9 mld EUR, z tego ok. 450 mln EUR, tj. 15,5-18,0% stanowią będą towary rolno-spożywcze objęte rosyjskim embargiem.
4. Ewentualne ograniczenie bądź odstąpienie od sankcji i kontrsankcji (rosyjskie embargo na import artykułów rolno-spożywczych) nie gwarantuje ograniczenia załamania rosyjskiego importu.
5. Recesja gospodarcza w Rosji ma uwarunkowania strukturalne o charakterze wewnętrznym. Sankcje, spadek cen ropy naftowej (w następstwie również gazu ziemnego), deprecjacja rubla wniosły istotny element przyspieszający do tego procesu.

Spis tabel

Tabela 1	Tempo wzrostu PKB w odniesieniu do roku poprzedniego w cenach stałych	10
Tabela 2	Zmiany popytu wewnętrznego na głównych rynkach w latach 2013-2016	11
Tabela 3	Tempo zmian wolumenu światowego handlu towarami i usługami w latach 2013-2016 ..	13
Tabela 4	Zmiany wolumenu obrotów towarowych na świecie w latach 2011-2016	14
Tabela 5	Zmiany obrotów towarowych na świecie w latach 2005-2014 (w ujęciu USD)	17
Tabela 6	Najwięksi eksporterzy i importerzy towarów na świecie w 2014 roku	20
Tabela 7	Obroty polskiego handlu zagranicznego według GUS w latach 1991-2014	31
Tabela 8	Zmiany w strukturze geograficznej obrotów towarami (w mln EUR).....	34
Tabela 9	Zmiany w obrotach towarami zagregowanymi w 10 grup towarowych (w mln EUR).....	35
Tabela 10	Obroty polskiego handlu zagranicznego w latach 2008-2014	36
Tabela 11	Zmiany w strukturze geograficznej obrotów towarowych w latach 2009-2014	37
Tabela 12	Obroty towarowe Polski w latach 2013-2014 (w mln EUR)	39
Tabela 13	Obroty towarami i usługami oraz saldo na rachunku obrotów bieżących i ich relacje <i>per capita</i> oraz do PKB w latach 2009-2014	40
Tabela 14	Obroty towarowe według GUS w latach 2013-2014	42
Tabela 15	Zmiany struktury geograficznej obrotów towarowych Polski i ich wpływ na saldo obrotów (w mln EUR).....	45
Tabela 16	Struktura towarowa obrotów handlowych Polski w latach 2013-2014 i ich wpływ na saldo obrotów (w mln EUR)	59
Tabela 17	Zmiany obrotów polskiego handlu zagranicznego według grup towarowych, sekcji i działów i ich wpływ na saldo obrotów (w mln EUR).....	60
Tabela 18	Międzynarodowy handel usługami w latach 2013-2014 w przekroju geograficznym (w mln EUR)	71
Tabela 19	Międzynarodowy handel usługami w latach 2013-2014 w przekroju przedmiotowym (w mln EUR)	74
Tabela 20	Obroty towarowe Polski w okresie 01.2014 – 06.2015.....	75
Tabela 21	Zmiany struktury geograficznej obrotów towarowych Polski po I półroczu 2015 roku i ich wpływ na saldo obrotów (w mln EUR).....	77
Tabela 22	Zmiany struktury przedmiotowej polskiego handlu zagranicznego po I półroczu 2015 roku i ich wpływ na saldo obrotów (w mln EUR)	79
Tabela 23	Zmiany prognozy MFW z lipca 2015 wobec danych MFW z kwietnia 2015	82

Spis wykresów

Wykres 1	Zmiany wolumenu obrotów towarowych w ujęciu geograficznym i grupach krajów w latach 2011-2016*.....	15
Wykres 2	Zmiany obrotów w wybranych grupach i krajach w latach 2012-2014.....	18
Wykres 3	Napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych do Polski w latach 2004-2013.....	28
Wykres 4	Zmiany tempa wzrostu cen transakcyjnych, dewizowych i NEER w eksporcie w latach 2000-2013.....	29
Wykres 5	Relacja salda na rachunku obrotów bieżących do PKB (w %).....	41
Wykres 6	Struktura geograficzna salda obrotów towarowych Polski z zagranicą w 2014 roku na tle roku 2013 i 2010 (w mld EUR).....	52
Wykres 7	Dynamika polskiego eksportu wybranych grup towarowych w latach 2010-2014 (w EUR, rok poprzedni = 100).....	54
Wykres 8	Dynamika polskiego importu wybranych grup towarowych w latach 2010-2014 (w EUR, rok poprzedni = 100).....	54
Wykres 9	Struktura towarowa polskiego eksportu w 2014 roku na tle roku 2013 i 2010 (w %).....	57
Wykres 10	Struktura towarowa polskiego importu w 2014 roku na tle roku 2013 i 2010 (w %).....	57
Wykres 11	Struktura towarowa salda obrotów handlu zagranicznego Polski w 2014 roku na tle roku 2013 i 2010 (w mln EUR).....	58
Wykres 12	Struktura rozdysponowania importu w latach 2011-2013 (udział w %).....	67
Wykres 13	Handel zagraniczny towarami i usługami w latach 2004-2014 (w mld EUR).....	69
Wykres 14	Miesięczne obroty towarowe w okresie 01.2014–06.2015.....	76
Wykres 15	Miesięczna dynamika eksportu i importu w okresie 01.2014–06.2015.....	76